

	I	EØS-ORGANER	
	1.	EØS-rådet	
	2.	EØS-komiteen	
	3.	Parlamentarikerkomiteen for EØS	
	4.	Den rådgivende komité for EØS	
	II	EFTA-ORGANER	
	1.	EFTA-statenes faste komité	
	2.	EFTAs overvåkningsorgan	
2010/EØS/14/01		Vedtak i EFTAs overvåkningsorgan nr. 329/08/COL av 28. mai 2008 om støtte gitt til Sementsverksmiðjan hf. (Island)	1
2010/EØS/14/02		Vedtak i EFTAs overvåkningsorgan nr. 405/08/COL av 27. juni 2008 om å avslutte den formelle undersøkelsen med hensyn til Det islandske boligfinansieringsfond (Island)	20
	3.	EFTA-domstolen	
	III	EF-ORGANER	
	1.	Rådet	
	2.	Kommisjonen	
2010/EØS/14/03		Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak COMP/M.5797 – State Street Corporation/Intesa Sanpaolo Servizi Transazionali/Sanpaolo Bank)	43
2010/EØS/14/04		Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning (Sak COMP/M.5824 – BC Partners/Spotless) – Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte.....	44
2010/EØS/14/05		Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.5549 – EDF/Segebel).....	45
2010/EØS/14/06		Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.5554 – HAVI/KeyLux/STI Freight JV).....	45
2010/EØS/14/07		Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.5579 – TLP/Ermewa)	46

2010/EØS/14/08	Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.5611 – Agilent/Varian)	46
2010/EØS/14/09	Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.5664 – Bilfinger Berger/MCE)	47
2010/EØS/14/10	Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.5688 – Alstom/Bharat Forge/JV Companies)	47
2010/EØS/14/11	Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.5700 – Lloyds TSB Development Capital/PCH)	48
2010/EØS/14/12	Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.5707 – Tennet/E.ON)	48
2010/EØS/14/13	Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.5712 – Mitsubishi Chemical Holdings/Mitsubishi Rayon Co)	49
2010/EØS/14/14	Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.5729 – Bank of America/Barclays Bank/DSI International)	49
2010/EØS/14/15	Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.5730 – Telefónica/Hansenet Telekommunikation)	50
2010/EØS/14/16	Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.5732 – Hewlett-Packard/3Com)	50
2010/EØS/14/17	Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.5750 – WABCO/Würth/JV)	51
2010/EØS/14/18	Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.5773 – Qatar Petroleum/General Electric Company/PII Group)	51
2010/EØS/14/19	Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.5783 – Statoil/Svitzer/FTTS(JV))	52
2010/EØS/14/20	Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning (Sak COMP/M.5806 – KKR & Co/Pets at Home)	52
2010/EØS/14/21	Statsstøtte – Spania – Statsstøtte C 37/09 (tidl. N 226/09) – Primer y Segundo Convenio entre Bizkailur S.A. y Habidite Technologies País Vasco S.A. en relación con la implantación de una factoría Habidite en Alonsotegi – Innbydelse til å sende inn merknader i henhold til EF-traktatens artikkel 88 nr. 2	53
2010/EØS/14/22	Statsstøtte – Latvia – Statsstøtte C 39/09 (ex N 385/09) – Offentlig finansiering av havne-infrastruktur i Ventspils – Innbydelse til å sende inn merknader i henhold til EF-traktatens artikkel 88 nr. 2	53
2010/EØS/14/23	Statsstøtte – Ungarn – Statsstøtte C 31/09 (tidl. N 113/09) – Støtte til Audi Hungaria Motor Kft. – Innbydelse til å sende inn merknader i henhold til EF-traktatens artikkel 88 nr. 2	54
2010/EØS/14/24	Statsstøtte – Tyskland – Statsstøtte C 40/09 (tidl. N 555/09) – Tilleggsstøtte til WestLB AG i forbindelse med overføring av eiendeler – Innbydelse til å sende inn merknader i henhold til EF-traktatens artikkel 88 nr. 2	54
2010/EØS/14/25	Innbydelse til å sende inn forslag – EACEA/11/10 – Programmet ”Aktiv ungdom” – Tiltaksområde 3.2 – Ungdom i verden: Samarbeid med land som ikke er nabostater til Den europeiske union.	55

2010/EØS/14/26	Innbydelse til å sende inn forslag om tiltak for overgang til andre transportmåter, katalyserende tiltak, motorveier til sjøs, tiltak for å unngå trafikk og tiltak for felles læring i henhold til det andre Marco Polo-programmet	55
2010/EØS/14/27	Kommisjonsmelding i forbindelse med gjennomføring av artikkel 16 nr. 4 i europa-parlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1008/2008 om felles regler for drift av ruteflyging i Fellesskapet – Forpliktelse til å yte offentlig tjeneste med hensyn til ruteflyging (Frankrike)	56

3. Domstolen

EFTA-ORGANER

EFTAS OVERVÅKNINGSORGAN

VEDTAK I EFTAs OVERVÅKNINGSORGAN

2010/EØS/14/01

nr. 329/08/COL

av 28. mai 2008

om støtte gitt til Sementsverksmiðjan hf.

*(Island)*EFTAs OVERVÅKNINGSORGAN⁽¹⁾ HAR –

under henvisning til avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde⁽²⁾, særlig artikkel 61 til 63 og protokoll 26,

under henvisning til avtalen mellom EFTA-statene om opprettelse av et overvåkningsorgan og en domstol⁽³⁾, særlig artikkel 24,

under henvisning til overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 2 og protokoll 3 del II artikkel 4 nr. 4, artikkel 6, artikkel 7 nr. 5 og artikkel 14⁽⁴⁾,

under henvisning til Overvåkningsorganets retningslinjer for anvendelse og fortolkning av EØS-avtalens artikkel 61 og 62⁽⁵⁾, særlig kapittelet om krisestøtte og omstrukturingsstøtte til foretak i vanskeligheter,

under henvisning til Overvåkningsorganets vedtak av 14. juli 2004 om gjennomføringsbestemmelsene omhandlet i overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del II artikkel 27⁽⁶⁾,

etter å ha oppfordret interesserte parter til å inngi kommentarer i henhold til disse bestemmelser⁽⁷⁾, og etter å ha tatt disse kommentarene i betraktning,

og ut fra følgende betraktninger:

I. FAKTISKE FORHOLD

1 Framgangsmåte

I samsvar med protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3 ga islandske myndigheter melding om salget av statens aksjer i Sementsverksmiðjan hf. ved brev av 19. august 2003 fra den islandske delegasjon til Den europeiske union, som oversendte et brev fra Finansdepartementet av 19. august 2003 (dok. nr. 03-5685 A).

17. desember 2003 rettet foretaket Aalborg Portland Íslandi ehf. en klage til Overvåkningsorganet i forbindelse med vilkårene ved den islandske statens salg av sine aksjer i Sementsverksmiðjan hf. Dette brevet ble mottatt og registrert av Overvåkningsorganet 23. desember 2003 (dok.nr. 03-9059 A). Klageren ba om at denne klagen måtte behandles samtidig med regjeringens melding om salget av foretaket.

⁽¹⁾ Heretter kalt Overvåkningsorganet.

⁽²⁾ Heretter kalt EØS-avtalen.

⁽³⁾ Heretter kalt overvåknings- og domstolsavtalen.

⁽⁴⁾ Heretter kalt protokoll 3.

⁽⁵⁾ Retningslinjer for anvendelse og fortolkning av EØS-avtalens artikkel 61 og 62 og protokoll 3 artikkel 1 i overvåknings- og domstolsavtalen, vedtatt og utferdiget av EFTAs overvåkningsorgan 19. januar 1994, kunngjort i EFT L 231 av 3.9.1994 og EØS-tillegget nr. 32 av 3.9.1994, sist endret 19. desember 2007. Heretter omtalt som retningslinjene for statsstøtte. En oppdatert versjon av retningslinjene for statsstøtte er tilgjengelig på Overvåkningsorganets nettsted: <http://www.eflasurv.int/fieldsOfWork/fieldstateaid/guidelines/>

⁽⁶⁾ Kunngjort i EUT L 139 av 25.5.2005, s. 37.

⁽⁷⁾ Overvåkningsorganets vedtak nr. 421/04/COL ble kunngjort i EUT C 117 av 19.5.2005, s. 17, og EØS-tillegget nr. 24 av 19.5.2005. Overvåkningsorganets vedtak nr. 368/06/COL ble kunngjort i EUT C 77 av 5.4.2007, s. 21, og EØS-tillegget nr. 17 av 5.4.2007, s. 1.

Etter brevveksling med de islandske myndigheter⁽⁸⁾ underrettet Overvåkningsorganet ved brev av 21. desember 2004 islandske myndigheter om sitt vedtak om å innlede behandling i henhold til protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 2 med hensyn til salg av den islandske stats aksjer i Sementsverksmiðjan hf. (dok. nr. 296878). Overvåkningsorganet uttrykte tvil om markedsverdien til Sementsverksmiðjan hf. på det tidspunktet statens aksjer ble solgt, markedsverdien av eiendelene staten kjøpte tilbake, foretakets rett til å bruke vederlagsfritt noen av eiendelene som befant seg i Reykjavik og som var solgt til statskassen, samt dets rett til å kjøpe tilbake visse eiendommer og tomterettigheter i Reykjavik til en forhåndsbestemt pris.

Overvåkningsorganets vedtak nr. 421/04/COL om å innlede fremgangsmåte for formell granskning, ble kunngjort i *Den europeiske unions tidende* og EØS-tillegget til *Den europeiske unions tidende*⁽⁹⁾. Overvåkningsorganet oppfordret interesserte parter til å sende sine merknader. Islandske myndigheter oversendte sine kommentarer til dette vedtaket ved brev av 24. februar 2005 (dokument nr. 311243). 20. juni 2005 mottok Overvåkningsorganet kommentarer fra Íslenskt sement ehf., kjøperen av statens aksjer i Sementsverksmiðjan hf. (dok. nr. 323552). Den 2. september 2005 innga Aalborg Portland Íslandi ehf. ytterligere kommentarer (dok. nr. 333018).

Ved brev til Overvåkningsorganet av 17. februar 2006 (dok. nr. 363608) oversendte islandske myndigheter en engelsk utgave av en avtale inngått mellom Sementsverksmiðjan hf. og Industri-departementet på vegne av den islandske regjering, som fastsetter at foretakets opsjon på tilbakekjøp av visse eiendeler i Reykjavik ble trukket tilbake. I henhold til artikkel 2 i denne avtalen leaset dessuten foretaket eiendelene det benyttet per 1. januar 2004 for en udefinert tidsperiode, mot å betale en månedlig leie fastsatt i henhold til markedspris.

I lys av klagerens kommentarer samt ytterligere opplysninger og klargjøringer som islandske myndigheter gav i løpet av den formelle undersøkelsen, fant Overvåkningsorganet det nødvendig å utvide undersøkelsen til også å omfatte den islandske stats overtakelse av pensjonsrelaterte forpliktelser fra Sementsverksmiðjan hf. Følgelig gjorde Overvåkningsorganet vedtak nr. 367/06/COL av 29. november 2006 om den islandske stats overtakelse av pensjonsrelaterte forpliktelser fra Sementsverksmiðjan hf. Ved brev av 29. november 2006 (dok. nr. 399095) underrettet Overvåkningsorganet islandske myndigheter om at det hadde besluttet å utvide den formelle undersøkelsen i forbindelse med dette tiltaket. Islandske myndigheter ga ikke noen kommentarer til Overvåkningsorganets vedtak.

Samme dag, 29. november 2006, avsluttet Overvåkningsorganet den formelle undersøkelsen i forbindelse med støtte til fordel for Íslenskt Sement ehf., investorgruppen som kjøpte statens aksjer i Sementsverksmiðjan hf. Overvåkningsorganet konkluderte med at det ikke forelå statsstøtte i forbindelse med denne transaksjonen.

Overvåkningsorganets vedtak nr. 367/06/COL ble kunngjort i *Den europeiske unions tidende* og EØS-tillegget til *Den europeiske unions tidende*⁽¹⁰⁾. Overvåkningsorganet oppfordret interesserte parter til å sende sine merknader. Overvåkningsorganet mottok 7. mai 2007 kommentarer fra Íslenskt sement ehf. (dok. nr. 420691). Ved brev av 14. mai 2007 (dok. nr. 421504) oversendte Overvåkningsorganet disse til islandske myndigheter, som ble gitt mulighet til å svare på de innsendte kommentarene. Islandske myndigheter svarte 18. april 2008 (dok. nr. 474416).

2 Bakgrunn

2.1 Salgsprosessen for Sementsverksmiðjan hf.

Inntil en importør av sement fra Danmark trådte inn på markedet i 2000, hadde Sementsverksmiðjan hf. i praksis monopol på markedet for sement på Island. Som følge av den nye konkurransesituasjonen kom Sementsverksmiðjan hf. i økonomiske vansker, og begynte å gå med

⁽⁸⁾ For nærmere opplysninger om de forskjellige brevvekslinger mellom Overvåkningsorganet og islandske myndigheter henvises til Overvåkningsorganets vedtak 421/04/COL om å innlede formell behandling, offentliggjort i EUT C 117 av 19.5.2005, s. 17, og EØS-tillegget nr. 24 av 19.5.2005.

⁽⁹⁾ Kunngjort i EUT C 117 av 19.5.2005, s. 17, og EØS-tillegget nr. 24 av 19.5.2005.

⁽¹⁰⁾ EUT C 77 av 5. april 2007, s. 21 og EØS-tillegget nr. 17 av 5. april 2006, s. 1.

tap. Følgelig besluttet staten i mars 2003 å selge foretaket, og utlyste et anbud på kjøp av 100 % av aksjene i Sementsverksmiðjan hf.⁽¹¹⁾.

Anbudsprosedyren førte til at det ble valgt en investorgruppe⁽¹²⁾ som stiftet Íslenskt Sement ehf. med henblikk på å kjøpe statens aksjer. Regjeringen innledet forhandlinger med disse investorene om salg av statens aksjer i Sementsverksmiðjan hf. Utfallet av forhandlingene mellom regjeringen og Íslenskt Sement ehf. var at foretaket ble solgt i hovedsak i samsvar med avtalene som er angitt nedenfor.

Den 2. oktober 2003 undertegnet Industridepartementet, på vegne av den islandske regjering, en aksjekjøpsavtale med Íslenskt Sement ehf. Denne avtalen innebar at staten, som eide 100 % av aksjene i Sementsverksmiðjan hf. med pålydende verdi ISK 450 millioner, solgte dem til Íslenskt Sement ehf. til en pris av ISK 68 millioner.

I henhold til aksjekjøpsavtalens artikkel 4 overtok den islandske regjering pensjonsgjelden og pensjonsforpliktelsene til Sementsverksmiðjan hf. Regjeringen overtok også alle eksisterende og framtidige forpliktelser for den årlige trygdeutbetalingen til personene som betaler inn til avdeling B i Statsansattes pensjonsfond, så lenge de er ansatt av Sementsverksmiðjan hf.

Ved en avtale datert 23. oktober 2003 mellom Finansdepartementet og Statsansattes pensjonsfond, overtok Finansdepartementet på vegne av statskassen resten av obligasjonene utstedt for å betale selskapet Sementsverksmiðjans påløpte forpliktelser slik det var fastsatt i avtalen fra 1997, samt eksisterende og framtidige forpliktelser overfor selskapets daværende ansatte som betalte inn til avdeling B. Regjeringen oppfylte på denne måte forpliktelsen fastsatt i artikkel 4 av aksjekjøpsavtalen mellom Industridepartementet og Íslenskt sement ehf.

Aksjekjøpsavtalens artikkel 5 fastsatte også at den islandske regjering skulle kjøpe visse eiendeler fra Sementsverksmiðjan hf. i en separat avtale. Som angitt i artikkel 5 paragraf 3 var kjøpsprisen for disse eiendelene fastsatt til ISK 450 millioner.

Samme dag, 2. oktober 2003, undertegnet Sementsverksmiðjan hf. og den islandske stat en kjøpskontrakt som innebar at staten kjøpte foretakets eiendommer og eiendeler i Reykjavík, foretakets kontorbygg i Akranes med unntak av en og en halv etasje, samt de aksjer og obligasjoner som Sementsverksmiðjan hf. eide i andre foretak, til en pris av ISK 450 millioner. Som angitt i kjøpskontraktens artikkel 5 fikk Sementsverksmiðjan hf. beholde en del av de solgte eiendommene i Reykjavík⁽¹³⁾, bruke dem til sin egen forretningsdrift og returnere dem til staten senest 31. desember 2011. Sementsverksmiðjan hf. skulle betale for alt vedlikehold og alle forbedringer av eiendommene, men skulle ikke betale vederlag for retten til å bruke dem. I henhold til kjøpskontraktens artikkel 6 hadde Sementsverksmiðjan hf. inntil 31. desember 2009 rett til å kjøpe tilbake de ovennevnte solgte eiendommene i Reykjavík for en totalpris på ISK 95 millioner, med en fast årlig rente på 7 % per 1. august 2003.

Denne kjøpekontrakten ble endret 16. februar 2006 ved en avtale inngått mellom Sementsverksmiðjan hf., Industridepartementet på vegne av den islandske regjering, og Íslenskt sement ehf. Partene i denne avtalen var enige om å fravike aksjekjøpsavtalens avsnitt 5.4 når det gjaldt gjenkjøpsopsjonen for visse eiendeler fra kjøpskontraktens avsnitt 6, og erstatte denne med en leiebestemmelse for visse eiendeler.⁽¹⁴⁾ Det månedlige leibeløpet ble fastsatt til ISK [...] og skulle justeres i henhold til indeksen for byggekostnader. Når det gjaldt overføringstidspunktet for eiendelene som ble solgt til staten, avtalte partene å erstatte datoen 31. desember 2011 med 1. januar 2004.

⁽¹¹⁾ For nærmere opplysninger om salgsprosessen vises til Overvåkningsorganets vedtak nr. 421/04/COL, kunngjort i EUT C 117 av 19.5.2005, s. 17, og EØS-tillegget nr. 24 av 19.5.2005.

⁽¹²⁾ Investorgruppen bestod av Framtak fjárfestingarbanki hf, Björgun ehf., BM Vallá ehf. og opprinnelig også Steypustöðin, som senere ble erstattet av det norske selskapet Norcem AS.

⁽¹³⁾ 2 lagringstanker for sement, bygning for levering og pakking av sement, trapper og gang, sementpipe, gjerde og port, stålsilo med tilhørende utstyr, luftkompressor, tørker og elektrisk utstyr i en lagerbygning ved havnen, kran på havnen, piperør, kjøretøyvekt og tilhørende datautstyr.

⁽¹⁴⁾ Trykkrom, 2 siloer, sementtilførsel, pumpekur, veieutstyr for biler og tilknyttet utstyr i leveringsrom, kran, rør og stålsilo med tilknyttet utstyr, maskineri og toaletter, transformatorstasjon, trapp og gang.

2.2 *Sementsverksmiðjans gjeld til Statsansattes pensjonsfond*

2.2.1 *Funksjonen til Statsansattes pensjonsfond*

Statsansattes pensjonsfond var opprinnelig underlagt bestemmelsene i lov nr. 29/1963. På 1990-tallet syntes det som premiene til Statsansattes pensjonsfond var utilstrekkelige til å dekke pensjonsutbetalingene. På dette grunnlag besluttet staten å reformere systemet og vedtok lov nr. 1/1997 om pensjonsfond for statsansatte. Statsansattes pensjonsfond ble delt i to avdelinger: det ble opprettet en ny avdeling A, og det eksisterende pensjonsfondet ble omgjort til avdeling B. Alle nyansatte ville bli plassert i avdeling A, mens eksisterende ansatte kunne velge mellom medlemskap i avdeling A eller å opprettholde sine rettigheter til medlemskap i avdeling B, som ville være stengt for nye medlemmer. I henhold til islandske myndigheter gjorde oppsplittingen av det tidligere Statsansattes pensjonsfond i en avdeling A og B at fondet ble i stand til å finansiere seg selv, slik at det ikke lenger ville oppstå et negativt forhold mellom innbetalinger og pensjonsforpliktelser som senere måtte gjøres opp av staten.⁽¹⁵⁾

Bestemmelsene for avdeling B fører imidlertid til at det normalt oppstår et underskudd som regelmessig må dekkes. Bestemmelsene for avdeling B fastsetter at medlemmer av denne avdelingen bare betaler inn premie til Statsansattes pensjonsfond beregnet ut fra deres grunnlønn, ikke deres samlede lønn. De aktuelle ansatte får rett til å motta en viss prosent av grunnlønnen for stillingen når de går av med pensjon. Etter dette er pensjonen knyttet til den gjennomsnittlige lønnsøkningen for statsansatte. I henhold til lov nr. 1/1997 artikkel 33 er det arbeidsgiveren til ansatte i avdeling B av Statsansattes pensjonsfond som må dekke denne forskjellen. Dersom arbeidsgiveren ikke kan betale, garanterer staten likevel at den ansatte skal få utbetalt sin pensjon i henhold til lov nr. 1/1997 artikkel 32.

2.2.2 *Sementsverksmiðjans gjeld overfor Statsansattes pensjonsfond*

Med reformen som ble gjennomført i 1996 ble det innført en ny bestemmelse i loven om Statsansattes pensjonsfond, som krevde at arbeidsgiverne refunderte økningen i pensjonsbetalinger.

Lov nr. 1/1997 artikkel 33 fastsetter at *"i tilfeller der en tidligere fastsatt [...] pensjon øker som følge av en generell økning i lønnen til offentlig ansatte, skal staten og andre arbeidsgivere som forsikrer sine ansatte i fondet refundere⁽¹⁶⁾ økningen som dermed finner sted i pensjonsbetalinger. [...]"*.

Den 8. oktober 1997 undertegnet Finansdepartementet en avtale med Offentlig ansattes pensjonsfond om betaling av statens forpliktelser i henhold til artikkel 33 i lov nr. 1/1997 om Offentlig ansattes pensjonsfond med henblikk på ansatte i de statlige islandske sementverkene, fram til slutten av 1996. Disse forpliktelsene tilsvarte de påløpte økte pensjonsforpliktelsene for de ansatte i Sementsverksmiðjan hf. minus selskapets andel av fondets eiendeler.

Avtalens artikkel 3 lyder: *"Med en beregnet rentesats på 3,5 % ble nåverdien av LSRs⁽¹⁷⁾ påløpte forpliktelser med henblikk på ansatte i de statlige islandske sementverkene ved årets slutt 1996 beregnet til ISK 494 816 380. LSRs eiendeler til betaling av forpliktelsene anses å utgjøre 19 % av fondets oppsamlede uoppgjorte forpliktelser. Statens forpliktelser på vegne av Sementsverksmiðjan hf. er dermed ISK 400 801 268."*

Den nye artikkel 33 i lov nr. 1/1997 åpner for muligheten for å betale med obligasjoner.

"Fondets styre kan [...] akseptere en obligasjon som betaling for påløpte forpliktelser. [...] Forpliktelsen som gjøres opp på denne måten, skal baseres på en aktuarvurdering per oppgjørsdatoen. En ansatt som har gjort opp sine forpliktelser gjennom utstedelse av en obligasjon i henhold til dette avsnittet skal ikke ha noe videre ansvar for fondets forpliktelser [...] i den perioden og for de ansatte oppgjøret gjelder".

⁽¹⁵⁾ Premiene til avdeling A i Statsansattes pensjonsfond betales på grunnlag av den samlede inntekten til de tilknyttede ansatte, som opptjener pensjonsrettigheter på grunnlag av innbetalt premie. Som ved de fleste obligatoriske pensjonsfond i arbeidslivet er pensjonsrettighetene i avdeling A knyttet til konsumprisindeksen. De tilknyttede ansattes rett til pensjon er lovfestet, og arbeidsgiverne må periodisk justere premien for å sikre at fondets premieinntekter er i samsvar med forpliktelsene.

⁽¹⁶⁾ Overvåkningsorganets utheving.

⁽¹⁷⁾ Islandske forkortelse for Statsansattes pensjonsfond.

Artikkel 4 i samme avtale fastsetter at *"Statskassen vil som betaling til LSR for sine forpliktelser i henhold til artikkel 2 overføre obligasjoner i Iceland Cement Ltd. for et totalbeløp på ISK 326 488 714[...]. Obligasjonene er indeksregulert i forhold til konsumprisindeksen (CPI) med en grunnindeks på 178,6. Den årlige renten er 5,5 % (2,75 % for et halvår) og skal beregnes per 1. januar 1997. Rente for perioden fra 1. januar 1997 til 30. august 1997 skal betales separat 1. november 1997. Obligasjonenes nåverdi per 1. september 1997, med en beregnet rente på 3,5 %, er ISK 400 801 268. Staten garanterer at LSR får betalt avdrag og renter på disse obligasjonene. Gjennom disse obligasjonene har statskassen fullt ut gjort opp sine forpliktelser overfor LSR med henblikk på tilleggspensjoner i henhold til artikkel 33 i lov nr. 1/1997 om Offentlig ansattes pensjonsfond, som er oppstått ved at de ansatte i Sementsverksmiðja ríkisins har vært medlemmer av LSR til slutten av 1996."*

Så snart Sementsverksmiðjan hf. hadde gjort opp sine forpliktelser ved å utstede obligasjoner på de beløp som var fastsatt i avtalen av 8. oktober 1997, ville selskapet i henhold til lov nr. 1/1997 artikkel 33 siste ledd ikke ha noe ytterligere ansvar for fondets forpliktelser til å betale pensjoner til de av foretakets ansatte som avtalen gjaldt, for perioden fram til slutten av 1996. Disse obligasjonene utgjør dermed rett og slett en utsettelse av betaling av gjeld.

Den 30. mars 1999 inngikk Sementsverksmiðjan hf. og Statsansattes pensjonsfond ytterligere en avtale i henhold til lov nr. 1/1997 artikkel 33. På grunnlag av denne avtalen ville fondet vurdere årlig de pensjonsforpliktelsene som var påløpt gjennom året for foretakets ansatte som var tilknyttet fondets avdeling B og fortsatt var aktive i foretaket. Selskapet skulle da gjøre opp disse forpliktelsene etter å ha trukket fra alle bidrag som de ansatte og foretaket allerede hadde betalt med henblikk på opptjente rettigheter i løpet av året. I henhold til opplysninger gitt av islandske myndigheter var det i 2003 fem ansatte i Sementsverksmiðjan hf. som fortsatt var tilknyttet avdeling B i Statsansattes pensjonsfond.

2.2.3 Statens overtakelse av Sementsverksmiðjans pensjonsforpliktelser

Ved en avtale datert 23. oktober 2003 mellom Finansdepartementet og Statsansattes pensjonsfond, overtok Finansdepartementet på vegne av statskassen resten av obligasjonene utstedt av Sementsverksmiðjan h.f. for å betale selskapets påløpte forpliktelser slik det var fastsatt i avtalen fra 1997. Regjeringen overtok også foretakets forpliktelser overfor Statsansattes pensjonsfond når det gjaldt betaling og årlig oppgjør av kompensasjonsbeløpet avtalt for de av foretakets ansatte som var tilknyttet avdeling B i Statsansattes pensjonsfond (i henhold til avtalen mellom Statsansattes pensjonsfond og Sementsverksmiðjan hf. av 30. mars 1999).

Gjennom denne avtalen oppfylte Finansdepartementet forpliktelsen som var inngått i artikkel 4 av aksjekjøpsavtalen undertegnet 2. oktober 2003 med investorgruppen Íslenskt sement ehf.. Her fastsettes det at *"[S]elgeren skal overta foretakets pensjonsgjeld og forpliktelser, som er garantert av regjeringen, og som ble overtatt av foretaket i 1997 etter en særskilt avtale. Selgeren skal videre overta alle eksisterende og framtidige forpliktelser for den årlige trygdeutbetalingen til personene som betaler inn til avdeling B i Statsansattes pensjonsfond, så lenge de er ansatt av foretaket."*

Selv om Finansdepartementet selv besluttet å overta denne gjelden og disse forpliktelsene fra Sementsverksmiðjan hf. gjennom aksjekjøpsavtalen med investorgruppen Íslenskt sement ehf., er det på grunnlag av en bestemt rettshandling, nemlig avtalen mellom Finansdepartementet og Statsansattes pensjonsfond av 23. oktober 2003, at Sementsverksmiðjan hf. ble fritatt for disse forpliktelsene.

I henhold til opplysninger gitt av islandske myndigheter⁽¹⁸⁾ ble pensjonsforpliktelsene for ansatte som allerede var pensjonert, beregnet til ISK 412 millioner i 2003. Når det gjelder framtidige forpliktelser overfor ansatte i Sementsverksmiðjan hf. som fortsatt var tilknyttet avdeling B i Statsansattes pensjonsfond, ble disse beregnet til å utgjøre ISK 10–15 millioner, avhengig av hvor lenge de ansatte ble værende i foretaket.

3 Tiltakene som er vurdert i forbindelse med dette vedtaket

Som allerede nevnt ble den formelle granskningsprosedyren som ble innledet med vedtak nr. 421/04/COL utvidet for å omfatte statens overtakelse av foretakets pensjonsforpliktelser. Dette skjedde gjennom vedtak nr. 367/06/COL av 29. november 2006.

Samme dag, 29. november 2006, gjorde Overvåkningsorganet vedtak nr. 368/06/COL om å avslutte den formelle granskingen i forbindelse med salget av statens andeler i Sementsverksmiðjan hf. til Íslenskt sement ehf. til en pris av ISK 68 millioner, og konkluderte med at dette salget ikke utgjorde statsstøtte.

I dette vedtaket vil Overvåkningsorganet vurdere muligheten for at det foreligger statsstøtte til fordel for Sementsverksmiðjan hf., og hvorvidt slik støtte eventuelt er forenlig med EØS-avtalen, i forbindelse med følgende tiltak der Overvåkningsorganet ikke hittil har gjort vedtak:

- 1) Statens kjøp av eiendommer, eiendeler, aksjer og obligasjoner tilhørende Sementsverksmiðjan hf.

I sitt vedtak nr. 421/04/COL tok Overvåkningsorganet opp muligheten for at statsstøtte kunne være involvert i den islandske stats overtakelse av eiendeler tilhørende Sementsverksmiðjan hf.⁽¹⁹⁾ til en pris av ISK 450 millioner, dersom denne prisen ikke var i samsvar med eiendelenes markedsverdi.

- 2) Sementsverksmiðjans rett til å beholde deler av eiendelene og kjøpe dem tilbake til en fastsatt pris.

I sitt vedtak nr. 421/04/COL åpnet Overvåkningsorganet formell gransking i forbindelse med Sementsverksmiðjans mulighet til å beholde deler av de solgte eiendommene i Reykjavík⁽²⁰⁾, bruke dem til sin egen forretningsdrift og returnere dem til staten senest 31. desember 2011. Sementsverksmiðjan hf. skulle betale for alt vedlikehold og alle forbedringer av eiendommene, men betalte ikke kompensasjon for retten til å bruke dem. I henhold til kjøpskontraktens artikkel 6 hadde Sementsverksmiðjan hf. inntil 31. desember 2009 dessuten rett til å kjøpe tilbake de ovennevnte solgte eiendommene i Reykjavík for en totalpris på ISK 95 millioner, med en fast årlig rente på 7 % per 1. august 2003.

I sitt vedtak nr. 421/04/COL kom Overvåkningsorganet foreløpig til at det manglende vederlaget for bruken av eiendelene i Reykjavík som ble solgt til staten, gjorde at det forelå statsstøtte. Overvåkningsorganet anså at dersom Sementsverksmiðjan hf. skulle gjøre bruk av den ovennevnte gjenkjøpsprisen, kunne staten tape inntekt dersom den måtte selge eiendelene til en pris under markedsverdi

⁽¹⁸⁾ Islandske myndigheter ga opplysninger om hvilke avdelinger de ansatte i Sementsverksmiðjan hf. var tilknyttet, i diverse brevveksling. Disse anslagene er gitt i brev av 12. november 2003. I et brev av 18. april 2006 forklarte islandske myndigheter videre at på det tidspunkt selskapet ble stiftet i 1993, var 6 ansatte knyttet til Statsansattes pensjonsfond, og 93 til private pensjonsfond. Etter hva islandske myndigheter har forklart, hadde funksjonærene i Sementsverksmiðjan hf. tilgang til Statsansattes pensjonsfond, mens de øvrige ansatte var tilknyttet det private pensjonsfondsystemet, dvs. pensjonsfondene til deres fagforeninger. Etter at selskapet ble et aksjeselskap i 1993 kunne nye funksjonærer fortsatt bli tilknyttet Statsansattes pensjonsfond. Etter salget av statens aksjer i Sementsverksmiðjan hf. i 2003 må alle nyansatte tilknyttes et privat pensjonsfond.

⁽¹⁹⁾ Eiendelene det gjelder er foretakets eiendommer og eiendeler i Reykjavík, kontorbygget i Akranes med unntak for en og en halv etasje, og de aksjene som Sementsverksmiðjan hf. eide i andre foretak.

⁽²⁰⁾ 2 lagringstanker for sement, bygning for levering av sement, trapper og gang, sementpipe, gjerde og port, stålsilo med tilhørende utstyr, luftkompressorer, tørker og elektrisk utstyr i en lagerbygning ved havnen, kran på havnen, piperør, veieutstyr for kjøretøy og tilhørende datautstyr.

3) Statens overtakelse av Sementsverksmiðjans pensjonsforpliktelser.

I vedtak 367/06/COL konkluderte Overvåkningsorganet foreløpig med at statens overtakelse av de pensjonsrelaterte forpliktelsene til Sementsverksmiðjan hf. utgjorde statsstøtte i betydningen av EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1. Overvåkningsorganet uttrykte tvil om noen av unntakene fra det generelle forbudet mot statsstøtte i EØS-avtalens artikkel 61 nr. 2 eller nr. 3 ville få anvendelse. Dersom det skulle dreie seg om statsstøtte, uttrykte Overvåkningsorganet også tvil om hvorvidt denne kunne anses som forenlig med EØS-avtalens funksjon. Mer konkret uttrykte Overvåkningsorganet tvil om hvorvidt støtten ville være forenlig med bestemmelsene i retningslinjene for statsstøtte for krisestøtte og omstrukturingsstøtte.

4 Merknader fra islandske myndigheter

Ved brev av 23. februar 2005 kommenterte islandske myndigheter den tvil Overvåkningsorganet uttrykte i sitt vedtak nr. 421/04/COL. Islandske myndigheter forklarte at tilbakekjøpet av eiendelene fra Sementsverksmiðjan hf. skjedde som del av en omstrukturering: *"Staten ville kjøpe fra selskapet alle eiendeler som ikke var grunnleggende for produksjon og drift, for å redusere driftskostnadene og gjøre driften av selskapet bærekraftig."*

Når det gjelder den korrekte verdien av eiendelene som ble kjøpt tilbake, argumenterte islandske myndigheter med at den riktige verdiberegningen var den som ble gjort av AV og VSO Ráðgjöfs eksperter i september 2003. Taksmennene fastsatte her verdien av eiendommen i Reykjavík til ISK 276 millioner og kontorbygget i Akranes til ISK 74.4 millioner. Islandske myndigheter anså at taksten på eiendelene Reykjavík var svært gunstig for staten, ettersom de hadde en strategisk verdi basert på antatt framtidig verdi, *"ettersom man på den tiden arbeidet med planer om et stort broprosjekt som ville stenge foretakets havn i Saeverhöfði i Reykjavík og dermed gjøre anlegget ubrukelig for driften av foretaket. Broen vil imidlertid føre til endringer i byplanene for området, det forventes at området vil bli omregulert til boligområde, noe som vil øke verdien betydelig."*

Når det gjelder tilbakekjøpsretten for visse eiendeler som er fastsatt i artikkel 6 i kjøpsavtalen av 2. oktober 2003, indikerte islandske myndigheter i dette brevet sin vilje til å endre avtalen og erstatte denne bestemmelsen med en opsjon på tilbakekjøp til markedsverdi.

Avslutningsvis argumenterte islandske myndigheter også med at dersom det hadde vært støtte involvert i salgsprosessen omkring Sementsverksmiðjan hf., kunne denne støtten anses som forenlig med retningslinjene for statsstøtte for krisestøtte og omstrukturingsstøtte. I denne forbindelse oversendte de en omstrukturingsplan for Sementsverksmiðjan hf.

Islandske myndigheter har ikke kommentert Overvåkningsorganets vedtak nr. 367/06/COL i forbindelse med den islandske stats overtakelse av pensjonsrelaterte forpliktelser fra Sementsverksmiðjan hf..

5 Kommentarer fra Íslenskt sement ehf.

Íslenskt sement ehf. kommenterte 20. juni 2005 Overvåkningsorganets vedtak nr. 421/04/COL av 20. juni 2009 (dok. nr. 323552). I dette brevet argumenterte foretaket med at eiendelene som staten kjøpte tilbake fra Sementsverksmiðjan hf. ikke ble solgt individuelt, men i forbindelse med salget av aksjene. Dette salget utgjorde derfor en integrert del av den samlede kjøpsavtalen for aksjene i Sementsverksmiðjan hf. i sin helhet. Videre anså Íslenskt sement ehf. at Sementsverksmiðjans rett til å bruke noen av de gjenkjøpte eiendelene var en integrert del av privatiseringen av foretaket, som ble tatt i betraktning da den samlede kjøpsprisen ble framforhandlet. Uavhengig av dette anser Íslenskt sement ehf. at den objektive markedsverdien av retten til å bruke disse eiendelene ville være minimal, "kanskje endog verdiløs", ettersom de bare kan benyttes av Sementsverksmiðjan hf. som den eneste sementprodusenten på Island. Avslutningsvis bestred Íslenskt sement ehf. at foretakets rett til å kjøpe tilbake eiendelene det har rett til å benytte for ISK 95 millioner innebar statsstøtte, ettersom det dreier seg om spesialiserte sementproduksjonsanlegg som har liten markedsverdi.

I et brev av 7. mai 2007 (dok. nr. 421504) gav Íslenskt sement ehf. først uttrykk for sitt syn på Overvåkningsorganets tilnærming med å dele saken i to, dvs. salget av aksjene og de andre tiltakene. Etter dette foretakets syn måtte de forskjellige transaksjonene oppfattes som en helhet. *"Det var en forutsetning, både fra selgerens (den islandske regjeringen) og kjøperens (Íslenskt sement ehf.) side at avtalene som ble inngått på samme dag, utgjorde én transaksjon som ikke kunne deles. Én eller flere av avtalene ville derfor ikke blitt inngått dersom ikke alle de andre også var blitt inngått samtidig og i forhold til hverandre."*

For det andre framla Íslenskt sement ehf. argumenter for at statsstøtte ikke var involvert da den islandske stat overtok de pensjonsrelaterte forpliktelsene fra Sementsverksmiðjan hf. Íslenskt sement ehf. forklarte at pensjonsforpliktelsene ikke inngikk i balansen i årsregnskapet for 1996, men bare var ført som en mulig heftelse utenfor balansen. I 1997 ble foretakets pensjonsforpliktelser frigitt mot at det ble utstedt obligasjoner. Dette betyr at de ble finansiert gjennom en gjeld (obligasjoner) til Statsansattes pensjonsfond, som deretter ble ført som en langsiktig gjeld i balansen i regnskapene for 1997 og påfølgende år. Íslenskt sement ehf. forklarte videre at i forbindelse med salget av aksjene i Sementsverksmiðjan hf. overtok staten også gjelden som dette foretaket hadde til Statsansattes pensjonsfond i 2003. I årsregnskapet for 2003 har derfor beløpet ISK 388 028 317 blitt trukket fra gjelden i balansen, samtidig som foretakets overførte overskudd ble økt med samme beløp.

For det tredje refererte Íslenskt sement ehf. til Sementsverksmiðjans salg av eiendeler til staten for en sum av ISK 450 millioner, som ble behandlet i Overvåkningsorganets vedtak nr. 421/04/COL. Alle aksjer og obligasjoner ble solgt til staten til markedsverdi⁽²¹⁾. Saevarhófdi-eiendommen i Reykjavík og deler av kontorbygningen i Akranes ble takstet til henholdsvis ISK 276 millioner og ISK 74,4 millioner og solgt til staten for ISK 280 millioner og ISK 72,5 millioner.

Íslenskt sement ehf. viste også til kostnadene for avvikling av Sementsverksmiðjan hf. som beregnet av MP Investment Bank Ltd. i 2003, og gjentar at kostnaden ved avvikling ble beregnet til ISK 506 498 730 inkludert opprydding på fabrikkområdet i Akranes.

Íslenskt sement ehf. konkluderer med at *"[d]ersom man benytter metoden fastsatt av EF-domstolen i bl.a. Gröditzer Stahlwerke GmbH, er spørsmålet om statens samlede kostnader ved en avvikling av foretaket ville overstige kostnadene ved at staten overtar gjelden og selger aksjene i foretaket. Dersom dette spørsmålet besvares med ja, må staten anses for å ha opptrådt i samsvar med prinsippet om normal markedsatferd, ettersom en privat investor basert på sunn økonomisk argumentasjon ville valgt å overta gjelden og selge aksjene i foretaket."* Íslenskt sement ehf. var derfor av den oppfatning at *"de samlede kostnadene ved avvikling er ISK 70 376 683⁽²²⁾ høyere enn kostnadene ved å selge foretaket, og staten har derfor opptrådt i samsvar med prinsippet om normal markedsatferd. Det kan derfor ikke være statsstøtte involvert ved at staten overtar foretakets gjeld overfor pensjonsfondet i sammenheng med statens salg av aksjer i foretaket."*

6 Kommentarer fra Aalborg Portland Íslandi ehf.

Klageren, Aalborg Portland Íslandi ehf., sendte ved brev av 2. september 2005 kommentarer til Overvåkningsorganets vedtak nr. 421/04/COL. Klageren sa seg enig i Overvåkningsorganets bekymringer, men påpekte at åpningsvedtaket ikke hadde behandlet overtakelsen av Sementsverksmiðjans pensjonsforpliktelser. Til tross for dette fremmet ikke Aalborg Portland Íslandi ehf. noen kommentarer til Overvåkningsorganets vedtak nr. 367/06/COL om å utvide den formelle granskningen til å omfatte undersøkelsen av den islandske stats overtakelse av de pensjonsrelaterte forpliktelsene til Sementsverksmiðjan hf.

⁽²¹⁾ Aksjene i foretaket Geca ble verdsatt til ISK 46,5 millioner, aksjene i foretaket Spólur til ISK 40 millioner og obligasjonene utstedt av Spólur til ISK 11 millioner.

⁽²²⁾ Íslenskt sement forklarer at de samlede kostnadene ved avviklingen av foretaket var ISK 390,4 millioner, inkludert kjøpesummene staten betalte for tomtene i Reykjavík og Akranes. Dersom staten hadde besluttet å avvikle foretaket fullstendig, ville kostnaden ha tilsvart verdien av anleggsmidlene, ISK 69,9 millioner, minus den kontraktmessige forpliktelsen til å rydde opp på fabrikkområdet, som gir en samlet avviklingskostnad på ISK 390,4 millioner. Statens beslutning om å overta foretakets gjeld til Statsansattes pensjonsfond innebar en forpliktelse på ISK 388 028 317, mens salget av aksjene til Íslenskt Sement ga en inntekt på ISK 68 millioner. Nettokostnaden ble dermed ISK 320 028 317. Kostnadene ved en eventuell avvikling var dermed ISK 70 376 683 høyere enn den samlede salgskostnaden.

7 Ytterligere kommentarer fra Island

I et brev av 8. april 2008 kom islandske myndigheter med ytterligere opplysninger om en omstrukturingsplan som var innsendt tidligere, og som omfattet en markedsundersøkelse som ikke tidligere var blitt framlagt for Overvåkningsorganet.

II. VURDERING

1 Om det foreligger statsstøtte

EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1 lyder:

”Med de unntak som er fastsatt i denne avtale, skal støtte gitt av EFs medlemsstater eller EFTA-statene eller støtte gitt av statsmidler i enhver form, som vrir eller truer med å vri konkurransen ved å begunstige enkelte foretak eller produksjonen av enkelte varer, være uforenlig med denne avtales funksjon i den utstrekning støtten påvirker samhandelen mellom avtalepartene.”

1.1 Kjøp av eiendommer, eiendeler, aksjer og obligasjoner

På grunnlag av kjøpskontrakten kjøpte den islandske statskassen foretakets eiendommer og eiendeler i Reykjavik, kontorbygget i Akranes med unntak for halvannen etasje, og de aksjene som Sementsverksmiðjan hf. eide i andre foretak, til en pris av ISK 450 millioner.

Tabellen nedenfor viser en sammenligning mellom markedsverdien av Sementsverksmiðjans eiendommer og eiendeler i Reykjavik og Akranes, samt for aksjene og obligasjonene basert på uavhengig takst⁽²³⁾ og prisen den islandske staten betalte for dem:

	Takst foretatt av uavhengige eksperter (millioner ISK)	Pris betalt av den islandske staten (ISK millioner)
Tomt, fast eiendom og utstyr i Saeverhöfði 31 i Reykjavik	276	280
Kontorbygg i Akranes (minus halvannen etasje)	74,4	72,5
Aksjer i Geca	46,5	46,5
Aksjer i Spölur	40	40
Obligasjoner i Spölur	11	11
SUM	447,9	450

Det er følgelig en forskjell på ISK 2,1 millioner (tilsvarende EUR 21 214) som den islandske stat betalte ut over markedsverdien for de kjøpte eiendelene som fastsatt av uavhengige eksperter. Forskjellen framkommer i forbindelse med salget av eiendommer i Reykjavik, som ble solgt for ISK 4 millioner over takst, og kontorbygget i Akranes som ble solgt for ISK 1,9 millioner under takst.

I tråd med sakspraksis kan ikke Overvåkningsorganet fastsette en markedspris vilkårlig utelukkende på grunnlag av en takst.⁽²⁴⁾ Når markedsprisen på tomter og bygninger fastsettes, må Overvåkningsorganet derimot *”ta i betraktning den usikkerhet som ligger i en slik fastsettelse, som i sin natur er retrospektiv, av markedspriser.”*⁽²⁵⁾ Det er ofte ikke mulig å konkludere med at en enkeltstående beregning per definisjon utgjør en markedsverdi en kjøper ville kunne akseptere. En akseptabel markedsverdi, etter testing av markedet, må oftest fastsettes innenfor en rimelig margin. Etter Overvåkningsorganets syn er det ikke noe åpenbart svar på hvor bred en slik margin bør være. Dette vil antakelig variere fra sak til sak.

⁽²³⁾ Almenna Verkfræðistofan (AV) foretok i februar 2003 en delvis takst av Sementsverksmiðjans eiendommer i Reykjavik, og en fullstendig takst i november 2003. Verdien av obligasjonene og aksjene ble fastsatt av MP Verðbref ved vurderingen av foretakets avviklingsverdi før salget av statens aksjer. Bygningene i Akranes ble i august 2003 takstet av Daniel Rúnar Elíasson, autorisert eiendomsmegler i meglerfirmaet Hákot.

⁽²⁴⁾ Forente saker T-127/99, T-129/99 og T-148/99 *Diputación Foral de Alava m.fl. mot Kommisjonen* [2002] saml. II-1275, nr. 71.

⁽²⁵⁾ Sak T-366/00, *Scott SA mot Kommisjonen* [2007] saml. II-797, nr. 93.

Etter Overvåkningsorganets oppfatning er et avvik i nettoprisen på ISK 2,1 millioner mellom anslagene gjort av den uavhengige takstmannen og prisen staten til slutt betalte, så minimal at det ikke utgjør noe bevis for at kjøpsprisen ikke gjenspeilet markedsmessige vilkår. Prisen som er fastsatt av den uavhengige takstmannen kan anses som en orientering. Hvis det avvikes kraftig fra taksten, kan det være tegn på statsstøtte. En såpass liten forskjell som det er tale om her, er etter Overvåkningsorganets oppfatning⁽²⁶⁾ ikke tilstrekkelig til å fastslå at det foreligger statsstøtte til fordel for Sementsverksmiðjan hf.. Det indikerer heller at betalingen utgjorde en rimelig markedspris. Følgelig anser Overvåkningsorganet at Sementsverksmiðjan hf. ikke mottok statsstøtte i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1 i forbindelse med salg av eiendommer, eiendeler, aksjer og obligasjoner til den islandske staten.

1.2 *Retten til å beholde deler av eiendelene og kjøpe dem tilbake til en fastsatt pris*

Kjøpskontraktens artikkel 5 gav Sementsverksmiðjan hf. muligheten til å beholde deler av de solgte eiendommene i Reykjavik⁽²⁷⁾, bruke dem til sin egen forretningsdrift og returnere dem til staten senest 31. desember 2011. Sementsverksmiðjan hf. skulle betale for alt vedlikehold og alle forbedringer av eiendommene, men betalte ikke vederlag for retten til å bruke dem. I henhold til kjøpskontraktens artikkel 6 hadde Sementsverksmiðjan hf. inntil 31. desember 2009 dessuten rett til å kjøpe tilbake de ovennevnte solgte eiendommene i Reykjavik for en totalpris på ISK 95 millioner, med oppsamlet rente beregnet på grunnlag av en fast årlig rente på 7 % per 1. august 2003.

Ved brev av 17. februar 2006 (dok. nr. 363608) oversendte islandske myndigheter til Overvåkningsorganet en engelsk utgave av en avtale inngått mellom Sementsverksmiðjan hf. og Industridepartementet på vegne av den islandske regjering. Denne avtalen innebar at foretakets opsjon på tilbakekjøp av visse eiendeler i Reykjavik ble trukket tilbake. Eiendelene som ble solgt til staten, ble overført med virkning fra 1. januar 2004. Fra og med denne datoen leaset foretaket eiendelene det benyttet for en udefinert tidsperiode, i henhold til artikkel 2 i den nevnte avtalen. Månedlig leie for eiendelene⁽²⁸⁾ er ISK [...]. Leien ble justert en gang årlig i henhold til indeksen for byggekostnader. Islandske myndigheter har forklart at leiebeløpet er beregnet ut fra normal leie på det islandske eiendomsmarkedet.

Overvåkningsorganet har ingen grunn til å tro at islandske myndigheters utsagn om at Sementsverksmiðjan hf. betaler markedspris for leie av disse eiendelene⁽²⁹⁾, ikke skulle være korrekt og nøyaktig. Etter de ovennevnte endringer av avtalen anser Overvåkningsorganet derfor at det ikke foreligger statsstøtte i betydningen av EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1.

1.3 *Overtakelse av pensjonsforpliktelsene*

Ved en avtale undertegnet 23. oktober 2003 mellom Finansdepartementet og Statsansattes pensjonsfond, overtok Finansdepartementet på vegne av statskassen resten av obligasjonene utstedt av Sementsverksmiðjan h.f. for å betale selskapets påløpte forpliktelser slik det var fastsatt i avtalen fra 1997. Gjennom den samme avtalen overtok staten også forpliktelsene til Sementsverksmiðjan hf. i forbindelse med ansatte som fortsatt var aktive i foretaket. Disse forpliktelsene skulle betales og gjøres opp årlig.

⁽²⁶⁾ I henhold til Domstolens rettspraksis kan Overvåkningsorganet ikke bebreides at vurderingen er omtrentlig, ettersom slike vurderinger i utgangspunktet er omtrentlige, jf sak T-366/00, *Scott SA mot Kommisjonen*, sitert ovenfor, nr. 96.

⁽²⁷⁾ 2 lagringstanker for sement, bygning for levering og pakking av sement, trapper og gang, sementpipe, gjerde og port, stålsilo med tilhørende utstyr, luftkompressorer, tørker og elektrisk utstyr i en lagerbygning ved havnen, kran på havnen, piperør, veieutstyr for kjøretøy og tilhørende datautstyr.

⁽²⁸⁾ Eiendelene som leies er et trykkrom, to siloer, sementtilførsel og et pumpekur med en overflate på 290 m². Videre leies også veieutstyr for biler, tomt, kran, rør og stålsilo, maskiner og toaletter, transformatorstasjon, trapp og gang.

⁽²⁹⁾ Islandske myndigheter har underrettet Overvåkningsorganet om at bruksretten til mesteparten av området på Sævarhöfði i Reykjavik som tidligere var eid av Sementsverksmiðjan hf., ble utleid til Jarðboranir hf. til en pris av ISK [...] per kvadratmeter. Leieprisen som ble krevd av Sementsverksmiðjan hf. var ISK [...]. Islandske myndigheter har også forklart at området på Sævarhöfði ble annonsert til leie i avisen Morgunblaðið mot slutten av 2003, og at det mest gunstige tilbudet kom fra Jarðboranir hf. til den ovennevnte pris. Følgelig hevder islandske myndigheter at leieprisen tilsvarende markedsprisen på Island.

1.3.1 *Bruk av statsmidler*

For at det skal være tale om statsstøtte, må støtten for det første gis av staten eller ved bruk av statsmidler. På grunnlag av avtalen mellom Finansdepartementet og Statsansattes pensjonsfond inngått i oktober 2003 vil staten betale inn til pensjonsfondet, på vegne av Sementsverksmiðjan hf., de beløp foretaket skylder. På det tidspunktet avtalen ble inngått ble Sementsverksmiðjans forpliktelser overfor pensjonsfondet for betaling av pensjoner til allerede pensjonerte arbeidstakere beregnet til ISK 412 millioner. Videre forpliktelser overfor de gjenværende ansatte i foretaket som var tilknyttet pensjonsfondets avdeling B, ble beregnet å ligge i området ISK 10–15 millioner. Det at staten overtar de pensjonsrelaterte forpliktelsene og betaler disse, innebærer bruk av statsmidler.

1.3.2 *Favorisere visse foretak eller produksjon av visse varer*

For det andre må støttetiltaket gi fordeler som fritar mottakeren fra utgifter denne vanligvis ville måtte dekke ut fra sitt eget budsjett.

Staten overtok gjelden Sementsverksmiðjan hf. hadde til Statsansattes pensjonsfond for betaling av pensjoner til foretakets egne ansatte. Sementsverksmiðjan hf. ble opprettet i 1955 som del av statsadministrasjonen. De ansatte i sementbedriften, som på det tidspunkt het Sementsverksmiðja ríkisins, var tilknyttet Statsansattes pensjonsfond på samme måte som alle andre ansatte i statsadministrasjonen.

I 1997 reformerte staten Statsansattes pensjonsfond. Statsansattes pensjonsfond foretok en aktuarvurdering av de forpliktelser fondet hadde når det gjaldt framtidige pensjonsutbetalinger. Resultatet av denne vurderingen ble så sammenlignet med fondets eiendeler og andelen av forpliktelsene overfor forskjellige arbeidsgivere med tilknyttede arbeidstakere. Statsansattes pensjonsfonds forpliktelser overfor allerede pensjonerte arbeidstakere i Sementsverksmiðjan hf. ved slutten av 1996 utgjorde ISK 400 millioner⁽³⁰⁾.

Statskassen betalte denne forpliktelsen overfor Statsansattes pensjonsfond med obligasjoner i foretaket. Denne forpliktelsen ble stående i bøkene til Sementsverksmiðjan hf. inntil 23. oktober 2003, da staten tok over Sementsverksmiðjans gjeld overfor pensjonsfondet. Gjelden gjaldt på den ene side utbetaling av pensjoner til ansatte i Sementsverksmiðjan hf. som allerede var pensjonert på tidspunktet gjelden ble opprettet i 1997. På den annen side gjaldt gjelden også beregnede utbetalinger av pensjon til 5 personer som fortsatt var ansatt hos Sementsverksmiðjan hf. og som fortsatt var tilknyttet avdeling B i Statsansattes pensjonsfond⁽³¹⁾.

I den utstrekning betaling av pensjonsforpliktelser er del av de normale kostnader et foretak må påregne som del av forretningsdriften, har det faktisk at staten har overtatt disse betalingene fritatt Sementsverksmiðjan hf. for en driftskostnad. Ved å gjøre dette har staten gitt dette foretaket en selektiv fordel, ettersom andre foretak må dekke alle pensjonsrelaterte kostnader for sine egne ansatte.

1.3.3 *Vridning av konkurransen og påvirkning av samhandelen mellom avtalepartene*

For det tredje må støttetiltaket kunne vri konkurransen og påvirke samhandelen mellom avtalepartene.

Foretak som får økonomiske fordeler ved bruk av statsmidler som reduserer foretakenes normale utgifter, står i en bedre konkurransestilling enn foretak som ikke får slike fordeler. Det er konkurranse på sementmarkedet i EØS. For tiden er to selskaper aktive på det islandske sementmarkedet: Sementsverksmiðjan hf. og Aalborg Portland Íslandi ehf. Eventuelle fordeler som gis Sementsverksmiðjan hf. som reduserer de kostnadene foretaket normalt ville pådra seg, plasserer foretaket i en bedre konkurransemessig situasjon sammenliknet med andre faktiske eller

⁽³⁰⁾ I henhold til artikkel 3 i avtalen mellom Statsansattes pensjonsfond og Finansdepartementet om betaling av statens forpliktelser i henhold til artikkel 33 i lov nr. 1/1997 om Statsansattes pensjonsfond, beløp Iceland Cement Ltd.s forpliktelser på vegne av ansatte i de statlige islandske sementverkene ved årets slutt 1996 seg til ISK 400 801 268.

⁽³¹⁾ Pensjonsforpliktelsene overfor allerede pensjonerte ansatte beløp seg i oktober 2003 til ISK 412 millioner. På samme dato ble gjelden i forbindelse med framtidige forpliktelser overfor nåværende ansatte anslått til å være ca. ISK 10–15 millioner.

potensielle aktører på det islandske sementmarkedet som ikke mottar denne fordelene. Støtten som gis av staten til Sementsverksmiðjan hf. vil dermed kunne påvirke konkurransen.

For at EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1 skal få anvendelse, må det meldte tiltaket også påvirke samhandelen mellom partene i EØS-avtalen.

Den direkte konkurrenten til Sementsverksmiðjan hf. på det islandske markedet er datterselskap av et foretak som er lokalisert i en annen stat som er part i EØS-avtalen. Dette foretaket produserer ikke sement på Island, men importerer sement til Island fra andre EØS-land. Av denne grunn påvirker tiltaket samhandelen mellom partene i EØS-avtalen i betydningen av EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1.

1.3.4 Konklusjon

Av de ovennevnte grunner anser Overvåkningsorganet at den islandske stat ga statsstøtte til Sementsverksmiðjan hf. i forbindelse med overtakelsen av pensjonsforpliktelser gjennom avtalen undertegnet i oktober 2003 mellom Finansdepartementet og Statens pensjonsfond.

2 Krav til framgangsmåte

Overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3 fastsetter at *"EFTAs overvåkningsorgan skal underrettes i tide til å kunne uttale seg om planer som går ut på å innføre eller endre støtteordninger (...). Vedkommende stat kan ikke sette i verk de planlagte tiltak før prosedyren har ført til et endelig vedtak"*.

Islandske myndigheter ga melding om det planlagte salget av statens aksjer i Sementsverksmiðjan hf. ved brev av 29. august 2003, men ved å underskrive på de ovennevnte avtalene satte islandske myndigheter i verk eventuelle statsstøttetiltak på grunnlag av disse avtalene før Overvåkningsorganet hadde truffet endelig vedtak i forbindelse med meldingen. Dette innebærer at statsstøtte gitt i forbindelse med denne transaksjonen utgjør ulovlig statsstøtte i betydningen av protokoll 3 del II artikkel 1 bokstav f), det vil si ny støtte gitt i strid med samme protokoll del I artikkel 1 nr. 3.

3 Støttens forenlighet

I henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 3 bokstav c) kan støtte som har til formål å lette utviklingen av enkelte næringsgrener eller på enkelte økonomiske områder anses som forenlig med EØS-avtalens funksjon, forutsatt at støtten ikke endrer vilkårene for samhandelen i et omfang som strider mot felles interesser. Omstrukturingsstøtte skal vurderes i henhold til Overvåkningsorganets retningslinjer for statsstøtte for krisestøtte og omstrukturingsstøtte.

I vedtak nr. 421/04/COL understreket Overvåkningsorganet at islandske myndigheter ikke hadde framsatt noen argumenter eller framlagt noen bevis for at støtten var forenlig med retningslinjene for krisestøtte og omstrukturingsstøtte. Islandske myndigheter oversendte i brev av februar 2005 en omstrukturingsplan for Sementsverksmiðjan hf. I februar 2008 gav islandske myndigheter ytterligere opplysninger om omstrukturingsplanen. I det følgende vil Overvåkningsorganet vurdere om de nye opplysningene gjør det mulig å konkludere med at støtten er i samsvar med retningslinjene for krisestøtte og omstrukturingsstøtte.⁽³²⁾

3.1 Gjeldende retningslinjer

Støtten ble gitt i oktober 2003, da staten fritok Sementsverksmiðjan hf. for foretakets pensjonsforpliktelser. Vurderingen av støttens forenlighet vil bli basert på retningslinjene for krisestøtte og omstrukturingsstøtte fra 1999⁽³³⁾, som var gjeldende på det tidspunktet støtten ble gitt.

⁽³²⁾ Sak T-157/01 Danske Busvognmænd mot Kommisjonen, [2004] saml. II-917, nr. 116.

⁽³³⁾ Kunngjort i EFT L 274 av 26.10.2000 og EØS-tillegget nr. 48 av 26.10.2000.

3.2 *Foretak i vanskeligheter*

I henhold til retningslinjene for krisestøtte og omstrukturingsstøtte avsnitt 16.2.1 vil et aksjeselskap, uavhengig av størrelsen, anses å være i vanskeligheter etter disse retningslinjer når over halvparten av den tegnede kapitalen er tapt og mer enn en firedel av denne kapitalen er tapt i løpet av de siste tolv måneder. Uansett selskapsform regnes et foretak for å være i vanskeligheter i henhold til retningslinjene for krisestøtte og omstrukturingsstøtte når foretaket oppfyller vilkårene for offentlig konkursbehandling i den nasjonale lovgivning. De vanligste tegnene på at et foretak er i vanskeligheter, er voksende underskudd, minkende omsetning, økende lagerbeholdning, overskuddskapasitet, minkende kapitalstrøm, økende gjeld, stigende renteutgifter og fallende eller ingen substansverdi.

Den registrerte kapitalen i Sementsverksmiðjan hf. falt fra ISK 1 096 millioner i 2000 til ISK 458 millioner i 2003. Foretakets omsetning falt fra ISK 1,06 milliarder i 2000 til ISK 863 millioner i 2001 og ISK 598 millioner i 2002. Foretakets salg falt fra [...] i 2000 til [...] i 2001 og [...] i 2002. Følgelig falt produksjonen med mer enn [...] %. Driftsresultatene forverret seg raskt i den samme perioden. Sementsverksmiðjan hf. hadde en fortjeneste på ISK 70 millioner i 2000, men hadde et tap på ISK 230 millioner i 2001. I 2002 gikk foretaket med et tap på ISK 220 millioner. Mellom 2000 og 2002 økte den samlede gjelden til Sementsverksmiðjan hf. fra ISK 733 millioner til ISK 1157 millioner. Omløpsmidlene falt fra ISK 750 millioner til ISK 640 millioner.

I årsregnskapet for Sementsverksmiðjan hf. for 2002 ytret regnskapsførerne alvorlige bekymringer angående foretakets økonomiske status. De akkumulerte tapene og den store sannsynligheten for at driften ville fortsette å gå med tap i 2003, førte til konklusjonen at det var tvil om foretakets fortsatte drift.

I henhold til de forklaringer og opplysninger islandske myndigheter har gitt, var Sementsverksmiðjan hf. på randen av konkurs, og ikke i stand til å komme på fote igjen med egne midler.

Overvåkningsorganet anser derfor at Sementsverksmiðjan hf. var et foretak i vanskeligheter i betydningen av retningslinjene for krisestøtte og omstrukturingsstøtte på det tidspunktet tilskuddet ble gitt.

3.3 *Definisjon av omstrukturingsstøtte*

Omstrukturingsstøtte bør være basert på en realistisk, sammenhengende og omfattende plan for å gjenopprette et foretaks lønnsomhet på lang sikt. I henhold til avsnitt 16.2.2. i retningslinjene for krisestøtte og omstrukturingsstøtte omfatter omstrukturering som regel ett eller flere av følgende elementer: omorganisering og rasjonalisering av foretakets virksomhet på et mer effektivt grunnlag, noe som vanligvis innebærer at foretaket trekker seg ut av tapsbringende virksomhet, omlegger virksomhet som kan gjøres konkurransedyktig igjen og eventuelt utvider virksomheten til nye og lønnsomme virksomhetsområder. Den industrielle omstruktureringen må normalt ledsages av finansiell omstrukturering (kapitaltilførsel, gjeldsreduksjon). Retningslinjene for krisestøtte og omstrukturingsstøtte framhever imidlertid at en omstrukturering ikke kan være begrenset til finansiell støtte beregnet på å dekke tidligere tap, men også må ta for seg årsakene til tapene.

Omstrukturingsplanen for Sementsverksmiðjan hf. omfattet en lang rekke tiltak. Den omfattet en finansiell omstrukturering av foretaket, omstrukturering av arbeidsstokken og produksjonskostnadene, samt alternative inntektskilder. I tråd med retningslinjene for krisestøtte og omstrukturingsstøtte var planen ikke begrenset til finansiell omstrukturering, men tok også opp forskjellige andre aspekter ved en omstrukturering av Sementsverksmiðjan hf. I utgangspunktet var dette derfor en type støtte som kan vurderes under retningslinjene for krisestøtte og omstrukturingsstøtte.

3.4 *Vilkår for godkjenning av omstrukturingsstøtte*

Statsstøtte for å bistå foretak i vanskeligheter med omstrukturering, kan anses som berettiget bare under visse omstendigheter. Slik støtte kan for eksempel være berettiget av sosiale eller regionalpolitiske hensyn, av hensyn til den positive rollen små og mellomstore bedrifter (SMB) spiller i økonomien, eller unntaksvis ut fra ønsket om å opprettholde en markedsstruktur med virksom konkurranse når nedlegging av foretak vil kunne føre til at det oppstår et monopol eller et snevert oligopol.

3.4.1 *Gjenoppretting av lønnsomheten*

I henhold til retningslinjene for krisestøtte og omstrukturingsstøtte avsnitt 16.3.2.2 bokstav b) forutsetter tildeling av støtte gjennomføring av en omstrukturingsplan, som må være godkjent av Overvåkningsorganet. Omstrukturingsplanen, som bør være av kortest mulig varighet, må gjenopprette foretakets langsiktige lønnsomhet innen et rimelig tidsrom og på grunnlag av realistiske prognoser for framtidige driftsvilkår. Omstrukturingsstøtte må være knyttet til en gjennomførbar omstrukturingsplan som den berørte EFTA-staten forplikter seg til å følge. Planen må framlegges for Overvåkningsorganet med alle relevante detaljer, og særlig omfatte en markedsundersøkelse.

Bedringen i lønnsomhet må i hovedsak være et resultat av interne tiltak omhandlet i omstrukturingsplanen, og kan være basert på eksterne faktorer som foretaket har liten innflytelse over, f.eks. variasjoner i priser og etterspørsel, bare dersom det er bred enighet om disse markedsprognosene. Virksomhet som ville forbli strukturelt tapsbringende selv etter omstruktureringen, må nedlegges som ett ledd i omstruktureringen.

Bestemmelsene i retningslinjene for krisestøtte og omstrukturingsstøtte avsnitt 16.3.2.2 bokstav b) krever at omstrukturingsplanen beskriver de omstendigheter som førte til foretakets vanskeligheter, slik at det kan vurderes om de planlagte tiltakene er hensiktsmessige. Planen bør bl.a. ta hensyn til den nåværende situasjon og den forventede utvikling innen tilbud og etterspørsel på det relevante produktmarked, med ulike scenarier basert på én optimistisk, én pessimistisk og én nøytral prognose, samt foretakets sterke og svake sider. Den bør gi foretaket mulighet til å utvikle en ny struktur som gir utsikter til lønnsomhet på lang sikt og et grunnlag for videreføring av driften med egne midler.

Planen må foreslå en omstilling som innebærer at foretaket kan dekke alle sine kostnader, herunder avskrivnings- og finanskostnader, når omstruktureringen er fullført. I henhold til retningslinjene for krisestøtte og omstrukturering må den forventede egenkapitalavkastningen være tilstrekkelig til at det omstrukturerede foretaket kan hevde seg i konkurransen på selvstendig grunnlag.

Omstrukturingsplanen for Sementsverksmiðjan hf. omfattet fire forskjellige tiltak:

- Finansiell omstrukturering
- Omstrukturering av arbeidsstokken
- Omstrukturering av produksjonskildene
- Alternative inntektskilder

Finansiell omstrukturering

Islandske myndigheter har forklart at ett av de viktigste elementene ved omstruktureringen var å redusere gjelden ved salg av eiendeler. I løpet av høsten 2003 solgte Sementsverksmiðjan hf. alle eiendeler som ikke var direkte knyttet til produksjon og levering av sement til det islandske markedet. Med pengene foretaket fikk fra dette salget, kunne det redusere sin gjeld og var i stand til i det minste å redusere tapet på driften. Den totale inntekten fra salget av eiendeler var ISK 580 millioner, som ble brukt til å redusere den langsiktige og kortsiktige gjelden. Hovedformålet for foretaket var å minimere kapitalutgiftene i omstrukturingsperioden. All gjenværende langsiktig gjeld ble deretter reforhandlet slik at foretaket ikke skulle betale ned på lånet i to år etter salget.

I henhold til de mottatte opplysningene var reforhandlingen av gjelden overfor kreditorene den vanskeligste delen av omstruktureringen. Det ser ut til at foretaket hadde økt sine kortsiktige og langsiktige lån betydelig i de siste tre årene før salget, som følge av de påløpte tapene. Foretaket hadde tatt opp lån i forskjellige institusjoner. Kredittinstitusjonene så på lånene til Sementsverksmiðjan hf. som lån gitt til staten, og var ikke villige til å gi ytterligere kreditt til det privatiserte foretaket dersom ikke de utestående lånene ble innfridd. Derfor måtte gjelden reduseres betydelig, noe som skjedde gjennom salg av eiendeler som var overflødige for sementproduksjon og/eller -distribusjon.

Islandske myndigheter har indikert at *"det var en kritisk faktor i [de økonomiske] forhandlingene at pensjonsgjelden måtte fjernes fra foretakets balanse, slik at det ville være mulig å inngå en varig og troverdig tilbakebetalingsplan. Det er klart, noe både kjøpere og kreditorer var enige om, at foretaket ikke kunne ha betjent både pensjonsgjelden og andre kort- og langsiktige lån, samtidig som det opprettholdt et kritisk nivå av investeringer i anleggsmidler for å holde foretaket i drift."*

Å fjerne pensjonsgjelden samtidig som annen gjeld ble delvis tilbakebetalt, var essensielt for å få tilslutning til omstruktureringen.

Omstrukturering av arbeidsstokken

På salgstidspunktet hadde Sementsverksmiðjan hf. 63 ansatte. En analyse av de økonomiske kjennetegnene ved foretaket og markedet der det var aktivt, viste at arbeidsstokken ville måtte reduseres med minst 20 ansatte. Det trengtes et minimum av 41 ansatte for å drive fabrikkene. Kontraktene med overflødig personale ble avsluttet. Ettersom en del ansatte hadde vært ansatt lenge, innebar dette å betale høy kompensasjon.

For det andre hadde foretaket en bonusordning for de fleste ansatte, knyttet til produksjonen. Beløpet som skulle distribueres til de ansatte var fast, så kostnadene ved produksjonsbonusen var de samme for foretaket uavhengig av antall ansatte. Det ble innledet forhandlinger med fagforeningen for å la produksjonsbonusen gjelde per ansatt, slik at reduksjonen i det totale antallet ansatte også ville føre til en reduksjon i den samlede produksjonsbonusen som ble utbetalt.

Omstrukturering av produksjonskostnadene og alternative inntektskilder

I henhold til islandske myndigheter var det viktigste tiltaket å reforhandle prisen på råmaterialer. Dessuten ble sammensetningen av sementen endret for å redusere energikostnadene i produksjonen.

Når det gjelder reforhandling av priser på råmaterialer, var en betydelig andel av de variable driftskostnadene til Sementsverksmiðjan hf. knyttet til internasjonale/nasjonale markedspriser og kunne ikke endres. Dette var tilfelle for kull, strøm, silikastøv og andre råmaterialer. Imidlertid kunne prisen for levering av skjellsand, det viktigste enkeltstående innenlandske råmaterialet, reduseres med [...] %. Prisen på andre innenlandske råmaterialer lot seg også forhandle.

Dessuten hadde Sementsverksmiðjan hf. begynt å brenne avfallsvæsker som en alternativ inntektskilde, og som en måte å redusere de samlede brenselkostnadene på.

Samsvar med omstrukturingskravene

På grunnlag av tiltakene som er beskrevet ovenfor, er Overvåkningsorganet kommet til at omstrukturingsplanen for Sementsverksmiðjan hf. er i samsvar med retningslinjene for krisestøtte og omstrukturingsstøtte. Omstrukturingsplanen beskriver omstendighetene som førte til at foretaket kom i vansker. Sementsverksmiðjan hf. var ikke i en posisjon til å kunne møte konkurransen og de økonomiske problemene i byggebransjen tidlig på 2000-tallet. Planen omfattet en grundig finansiell omstrukturering med reforhandling av gjeld til kreditorene, og at den islandske stat overtok pensjonsforpliktelsene overfor Statsansattes pensjonsfond. I tillegg til den finansielle omstruktureringen ble det også foretatt fysisk omstrukturering, deriblant

omstrukturering av arbeidsstokken (avslutning av kontrakter med ansatte, reforhandling av fordeler for ansatte) og særlig en omstrukturering av produksjonskostnadene, den mest kostbare delen av omstrukturingsplanen. Produksjonskostnadene ble redusert, sammensetningen av sementen endret, kontrakter med forhandlere reforhandlet, og det ble tatt initiativer på markedet for å øke inntektene. Omstrukturingsplanen for Sementsverksmiðjan hf. var basert på at foretaket skulle gjenopprette lønnsomheten i løpet av en kort frist på to år, noe som synes som et rimelig perspektiv. Planen er nå blitt fullt gjennomført og har gjort foretaket i stand til å konkurrere i markedet på egen hånd. Av disse grunner anser Overvåkningsorganet, på grunnlag av opplysningene islandske myndigheter har gitt, at omstrukturingsplanen for Sementsverksmiðjan hf. er i samsvar med kravene i retningslinjene for krisestøtte og omstrukturingsstøtte avsnitt 16.3.2.2 bokstav b).

3.4.2 *Forhindring av urimelig konkurransevridding*

Avsnitt 16.3.2.2 bokstav c) i retningslinjene for krisestøtte og omstrukturingsstøtte krever at det treffes tiltak for i størst mulig grad å avdempe støttens negative følger for konkurrentene. I motsatt fall vil støtten måtte antas å "stride mot felles interesser", og derfor være uforenlig med EØS-avtalens virkemåte. Dette vilkåret innebærer som regel at foretakets stilling på dets marked eller markeder begrenses etter omstruktureringen. Når størrelsen på det aktuelle markedet er ubetydelig på EØS-plan, eller foretakets andel av det aktuelle markedet er ubetydelig, kan det gås ut fra at det ikke foreligger urimelig konkurransevridding.

I henhold til avsnitt 16.3.2.2 bokstav c) i retningslinjene for krisestøtte og omstrukturingsstøtte skal Overvåkningsorganet fastsette hvilke begrensninger eller innskrenkninger som er nødvendige for å sikre at det ikke foreligger urimelig konkurransevridding, på grunnlag av markedsundersøkelsen som inngår i omstrukturingsplanen, og på grunnlag av opplysninger framlagt av partene når saken er tatt opp til formell granskning.

I den aktuelle saken innledet Overvåkningsorganet formell granskning i desember 2004, og utvidet denne i november 2006. Det kom imidlertid ikke kommentarer fra interesserte parter som kunne gi opplysninger om behovet for å fastsette motytelser og omfanget av disse.

Retningslinjene for krisestøtte og omstrukturingsstøtte ser mer positivt på støtte til foretak når deres fortsatte drift ikke ventes å få merkbare følger for konkurranseforholdene i EØS. Islandske myndigheter har framlagt en markedsundersøkelse for Sementsverksmiðjan hf. og det islandske sementmarkedet, som er det eneste markedet der foretaket er aktivt. I henhold til denne undersøkelsen er det samlede markedet for sement på Island begrenset ettersom folketallet er så lavt. To selskaper er aktive på det islandske sementmarkedet: Sementsverksmiðjan hf. og Aalborg Portland Ísland hf. Det førstnevnte selskapet produserer og selger sement og slaggsement, mens det sistnevnte importerer sement fra Danmark og selger den på Island. I 2002 lå forbruket av sement på Island på 122 899 tonn⁽³⁴⁾. Samme år var forbruket av sement i EU på 217,6 millioner tonn. Det islandske sementmarkedet utgjør derfor en ubetydelig del av markedet i EØS.

Videre kan omstrukturingsstøtte, i henhold til retningslinjenes avsnitt 16.1 nr. 3, anses som berettiget ikke bare ut fra sosiale eller regionalpolitiske hensyn, men også ut fra ønsket om å opprettholde en markedsstruktur med virksom konkurranse når nedlegging av foretak vil kunne føre til at det oppstår et monopol eller et snevert oligopol. Dette ville være tilfelle på Island dersom Sementsverksmiðjan hf. skulle forsvinne fra markedet, som da mest sannsynlig ville bli et monopolmarked for sement, avhengig av import fra den eneste andre konkurrenten på det islandske sementmarkedet. Det faktum at det islandske sementmarkedet har vært kjennetegnet enten av monopol eller av et snevert oligopol med bare to aktører, viser at dette markedet er lite attraktivt og byr på få muligheter for andre aktører, ettersom det er såpass lite og har lavt potensial for utvikling (det vises i denne sammenheng til resultatene av markedsundersøkelsen som er nevnt ovenfor).

Overvåkningsorganet anser det derfor ikke nødvendig å kreve ytterligere tiltak for å begrense foretakets nærvær i markedet.

⁽³⁴⁾ 38 215 tonn sement ble importert til Island, mens 84 684 tonn ble produsert i landet.

3.4.3 Støtten begrenset til et minimum

I henhold til avsnitt 16.3.3.2.2 bokstav d) i retningslinjene for krisestøtte og omstrukturingsstøtte må støttebeløpet og støtteintensiteten begrenses til det som er absolutt nødvendig for at omstruktureringen skal kunne gjennomføres, sett på bakgrunn av de finansielle midler som foretaket, dets aksjeeiere eller foretaksgruppen det tilhører, har til rådighet. Det forventes derfor at støttemottakerne bidrar vesentlig til omstrukturingsplanen av egne midler, blant annet ved salg av aktiva som ikke er en forutsetning for foretakets fortsatte drift, eller ved ekstern finansiering til markedsvilkår. For at den konkurransevridende virkningen skal begrenses, krever retningslinjenes avsnitt 16.3.3.2 bokstav d) at støtten må ikke gis i en form eller et omfang som tilfører foretaket overskuddslikviditet som kan benyttes til aggressiv, markedsforstyrrende virksomhet uten tilknytning til omstrukturingsprosessen.

I tråd med retningslinjene for krisestøtte og omstrukturingsstøtte skal Overvåkningsorganet undersøke firmaets passiva etter omstruktureringen, også etter en eventuell gjeldsutsettelse eller gjeldsreduksjon. Overvåkningsorganet skal også undersøke om noe av støtten benyttes til å finansiere nyinvesteringer som ikke er nødvendige for å gjenopprette lønnsomheten. I alle tilfeller må det godtgjøres at støtten bare tjener til å gjenopprette foretakets lønnsomhet og ikke gir støttemottakeren mulighet til å utvide produksjonskapasiteten under omstruktureringen, med mindre dette er nødvendig for å gjenopprette lønnsomheten og uten at det fører til urimelig konkurransevridning.

En fundamental del av omstruktureringen av Sementsverksmiðjan hf. bestod av salg av eiendeler som ikke var avgjørende for firmaets overlevelse, som tomter og bygninger, samt aksjer og obligasjoner i andre foretak som selskapet kunne avhende for å få midler til å betale sin gjeld. Videre ble selskapets gjeld nedbetalt i den grad det var mulig og reforhandlet for å gjøre den enklere å betale ved en videre drift av foretaket. Arbeidsstokken, produksjonskostnadene og produksjonsstrukturen ble omstrukturert og finansiert med foretakets egne midler. Det eneste inngrepet fra staten bestod av overtakelsen av Sementsverksmiðjans pensjonsrelaterte forpliktelser for et beløp som tilsvarte ca. ISK 425 millioner. Kreditorne så dette som et ufravikelig vilkår for at omstruktureringen skulle bli bærekraftig. Derfor konkluderer Overvåkningsorganet med at støtten som ble gitt var begrenset til et minimum, ettersom den bare omfattet den islandske stats overtakelse av Sementsverksmiðjans gjeld overfor Statsansattes pensjonsfond.

Kostnadene ved omstruktureringen kan oppsummeres som følger:

a) reforhandling med kreditorer	ISK 10.811.853 ISK 2.648.904 (honorar i forbindelse med finansiell omstrukturering)
b) omstrukturering av arbeidsstokken	ISK 19.098.479 ISK 2.702.963 (honorar i forbindelse med omstrukturering av arbeidsstokken)
c) omstrukturering av produksjonskostnadene og alternative inntektskilder	ISK 1.018.200.000
d) ny vurdering av eiendeler	ISK 511.856.488

Overvåkningsorganet anser at den islandske stats bidrag til omstruktureringen av Sementsverksmiðjan hf., ved å overta foretakets pensjonsrelaterte forpliktelser overfor Statsansattes pensjonsfond, utgjør et grunnleggende bidrag for at omstruktureringen kunne lykkes. Kreditorne anså det at staten måtte overta de pensjonsrelaterte forpliktelsene, som et vilkår for å reforhandle annen gjeld og andre forpliktelser. Støtten som ble gitt av staten, gjorde det mulig for Sementsverksmiðjan hf. å skaffe de nødvendige ressurser til å finansiere selve omstruktureringstiltakene.

Selv om overtakelsen av pensjonsforpliktelsene var en kostnad for staten og ikke for Sementsverksmiðjan hf., bør den tas med i totalvurderingen av omstruktureringen av Sementsverksmiðjan hf. Støtten var nødvendig for at de forskjellige omstruktureringstiltakene kunne gjennomføres. Når dette tas i betraktning, og i lys av de utgifter som var nødvendige for å gjenopprette lønnsomheten i Sementsverksmiðjan hf., anser Overvåkningsorganet at omfanget av støtten i forbindelse med omstruktureringen var begrenset til det minste nødvendige.

3.4.4 Omstruktureringsstøtte i støtteberettigede områder

I henhold til avsnitt 16.3.2.5 i retningslinjene for krisestøtte og omstrukturingsstøtte vil Overvåkningsorganet ved vurdering av omstrukturingsstøtte i støtteberettigede områder ta hensyn til regionale utviklingsbehov. I støtteberettigede områder kan det settes mindre strenge vilkår for godkjenning av støtte, særlig når det gjelder å pålegge motytelser. Dette betyr imidlertid ikke at Overvåkningsorganet vil tillate at støtte til omstrukturering av kriserammede foretak i støtteberettigede områder brukes til å holde foretak kunstig i gang. Det er i regionens egen interesse raskest mulig å utvikle lønnsom og bærekraftig alternativ virksomhet.

Fabrikanlegget til Sementsverksmiðjan hf. ligger på Akranes, i den midtre vestlige regionen av Island. Dette området er omfattet av det regionale støttekartet for Island som Overvåkningsorganet godkjente ved vedtak nr. 253/01/COL av 8. august 2001. Området kjennetegnes av arbeidsløshet høyere enn det nasjonale gjennomsnittet, og avfolking. Sementfabrikken har ligget på Akranes siden 1958 og har utgjort et viktig element i områdets økonomiske liv. På et sted med ca. 5500 innbyggere ville en nedlegging av denne fabrikken være svært skadelig, og bidra til ytterligere avfolking og generell samfunnsmessig og økonomisk nedgang.

3.4.5 Full gjennomføring av omstrukturingsplanen

I henhold til retningslinjene for krisestøtte og omstrukturingsstøtte må foretaket fullt ut gjennomføre omstrukturingsplanen som er godkjent av Overvåkningsorganet, og oppfylle enhver forpliktelse fastsatt i Overvåkningsorganets vedtak.⁽³⁵⁾ Overvåkningsorganet vil anse enhver manglende overholdelse av planen eller forpliktelsene som misbruk av støtte.

Dette er opplegget for omstrukturingsplanen:

Tiltak	Start av omstrukturering	Omstruktureringen avsluttet
Finansielle omstruktureringstiltak (forhandling om og nedbetaling av gjeld til kredittinstitusjoner, staten overtar pensjonsforpliktelsene)	September 2003	Oktober 2003
Omstrukturering av arbeidsstokken (oppsigelse av ansatte, nye forhandlinger med fagforeningene)	Oktober 2003	April 2004
Omstrukturering av produksjonskostnader (reforhandle priser med forhandlere, alternative inntekter og kostnadsreduksjoner)	Oktober 2003	Desember 2004

I henhold til omstrukturingsplanen skulle foretaket være tilbake i lønnsom drift i juli 2005. Islandske myndigheter har informert Overvåkningsorganet om at Sementsverksmiðjan hf. hadde fullført omstrukturingsplanen og gikk i balanse i 2005. Fra juni 2003 til mai 2004 genererte Sementsverksmiðjan hf. et tap på ISK 83 millioner, sammenliknet med et tap på ISK 250 millioner i 2002. Mellom juni 2004 og mai 2005 gikk foretaket med et overskudd på ISK 22 millioner.

På grunnlag av disse opplysningene ser det ut til at omstrukturingsplanen for Sementsverksmiðjan hf. var av kortest mulig varighet, klarte å gjenopprette lønnsomheten i foretaket innenfor en rimelig tid, og dermed var basert på realistiske forventninger til framtidige driftsforhold.

⁽³⁵⁾ I prinsippet burde hele omstrukturingsplanen vært oversendt sammen med meldingen for støtten ble gitt. I den inneværende saken ble planen ikke fremlagt på forhånd, men hovedelementene i omstrukturingsplanen ble beskrevet for omstruktureringen fant sted. Overvåkningsorganet anser derfor at den kan godkjennes under retningslinjene for krisestøtte og omstrukturingsstøtte.

3.4.6 *Kontroll og årlige rapporter*

Overvåkningsorganet må være i stand til å forvisse seg om at omstrukturingsplanen gjennomføres på tilfredsstillende måte. Dette skjer vanligvis på grunnlag av regelmessige og utførlige rapporter oversendt av den berørte EFTA-staten. I det aktuelle tilfellet er omstruktureringen imidlertid allerede ferdig, ved at foretakets lønnsomhet er gjenopprettet. Det er ingen utestående omstruktureringstiltak, alle er gjennomført med hell. I dette tilfellet er det derfor ikke behov for å rapportere om gjennomføringen av omstrukturingsplanen.

3.5 *Prinsippet om engangsstøtte*

For å unngå uberettiget tildeling av støtte, bør omstrukturingsstøtte gis bare én gang. Ved melding til EFTAs overvåkningsorgan om planlagt omstrukturingsstøtte fastsetter avsnitt 16.3.2.3 i retningslinjene for krisestøtte og omstrukturingsstøtte at EFTA-staten må oppgi om det berørte foretaket tidligere allerede har mottatt omstrukturingsstøtte, herunder støtte gitt før retningslinjene trådte i kraft, og støtte som ikke er meldt.

Islandske myndigheter har oppgitt at prinsippet om engangsstøtte er oppfylt. De har videre angitt at foretaket ikke tidligere har mottatt støtte, og at det heller ikke er planer om å gi slik støtte i framtiden.

4 **Konklusjon**

Av de ovennevnte grunner anser Overvåkningsorganet at støtten gitt til Sementsverksmiðjan hf. i forbindelse med den islandske stats overtakelse av foretakets pensjonsrelaterte forpliktelser utgjør støtte til omstrukturering, og er forenlig med EØS-avtalens virkemåte på grunnlag av bestemmelsene i de retningslinjer for krisestøtte og omstrukturingsstøtte som var gjeldende på det tidspunkt støtten ble gitt –

GJORT DETTE VEDTAK:

Artikkel 1

Statens overtakelse av pensjonsforpliktelsene til Sementsverksmiðjan hf. overfor Statsansattes pensjonsfond utgjør statsstøtte i betydningen av EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1.

Artikkel 2

Støtten omhandlet i artikkel 1 er forenlig med EØS-avtalens virkemåte på grunnlag av EØS-avtalens artikkel 61 nr. 3 bokstav c) sett i sammenheng med de retningslinjer for krisestøtte og omstrukturingsstøtte som Overvåkningsorganet vedtok i 1999.

Artikkel 3

Dette vedtak er rettet til republikken Island.

Artikkel 4

Bare den engelske utgaven av vedtaket har gyldighet.

Utferdiget i Brussel, 28. mai 2008

For EFTAs overvåkningsorgan

Per Sanderud

President

Kristján Andri Stefánsson

Medlem av kollegiet

VEDTAK I EFTAs OVERVÅKNINGSORGAN

2010/EØS/14/02

nr. 405/08/COL

av 27. juni 2008

om å avslutte den formelle undersøkelsen med hensyn til Det islandske boligfinansieringsfond

(Island)

EFTAs OVERVÅKNINGSORGAN⁽¹⁾ HAR —

under henvisning til avtalen om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde⁽²⁾, særlig artikkel 59 nr. 2, artikkel 61-63 og protokoll 26,

under henvisning til avtalen mellom EFTA-statene om opprettelse av et overvåkningsorgan og en domstol⁽³⁾, særlig artikkel 24,

under henvisning til overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 2 og del II artikkel 4 nr. 4 og artikkel 6⁽⁴⁾,

under henvisning til Overvåkningsorganets retningslinjer⁽⁵⁾ for anvendelse og fortolkning av EØS-avtalens artikkel 61 og 62,

under henvisning til Overvåkningsorganets vedtak nr. 195/04/COL om gjennomføringsbestemmelsene omhandlet i protokoll 3 del II artikkel 27⁽⁶⁾,

under henvisning til EFTA-domstolens dom i sak E-9/04 om et søksmål for å oppheve vedtak nr. 213/04/COL om Det islandske boligfinansieringsfond⁽⁷⁾,

under henvisning til Overvåkningsorganets vedtak nr. 185/06/COL om å innlede formell undersøkelse med hensyn til Det islandske boligfinansieringsfond⁽⁸⁾,

etter å ha oppfordret berørte parter til å framlegge sine merknader i samsvar med disse bestemmelsene, under henvisning til deres merknader, og

ut fra følgende betraktninger:

I. FAKTISKE FORHOLD

1 Framgangsmåte

Ved brev av 20. november 2003 fra Islands faste delegasjon til Den europeiske union, som videresendte et brev av samme dato fra det islandske finansdepartementet, begge mottatt og registrert av Overvåkningsorganet 25. november 2003 (dok. nr. 03-8227 A, nå dokument nr. 255584), meldte islandske myndigheter i henhold til protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3 en økning av den øvre grensen for utlån fra Det islandske boligfinansieringsfond (heretter kalt HFF) til 90 % av kjøpesummen for boliger.

⁽¹⁾ Heretter kalt Overvåkningsorganet.

⁽²⁾ Heretter kalt EØS-avtalen.

⁽³⁾ Heretter kalt overvåknings- og domstolsavtalen.

⁽⁴⁾ Heretter kalt protokoll 3.

⁽⁵⁾ Retningslinjer for anvendelse og fortolkning av EØS-avtalens artikkel 61 og 62 og overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 artikkel 1, vedtatt og utstedt av Overvåkningsorganet 19. januar 1994, offentliggjort i *De Europeiske Fellesskaps Tidende* (heretter kalt EFT) (fra 1.2.2003 *Den europeiske unions tidende*, EUT) L 231 av 3.9.1994, s. 1, og EØS-tillegget nr. 32 av 3.9.1994, s. 1. Retningslinjene ble sist endret 19.12.2007. Heretter kalt retningslinjene for statsstøtte. Den ajourførte utgaven av retningslinjene for statsstøtte er offentliggjort på Overvåkningsorganets nettside: <http://www.eftasurv.int/fieldsofwork/fieldstateaid/guidelines/>.

⁽⁶⁾ Offentliggjort i EUT C 139 av 25.5.2006, s. 37, og EØS-tillegget nr. 26 av 25.5.2006, s. 1.

⁽⁷⁾ Dom av 7. april 2006, sak E-9/04 Den islandske bank- og meklerforeningen mot EFTAs overvåkningsorgan, [2006] EFTA-domstolens rapport, s. 42.

⁽⁸⁾ Vedtak nr. 185/06/COL av 21. juni 2006 om å innlede formell undersøkelse med hensyn til Det islandske boligfinansieringsfond, EUT C 314 av 21.12.2006, s. 89, og EØS-tillegget nr. 63 av 21.12.2006, s. 1.

11. august 2004 gjorde Overvåkningsorganet vedtak nr. 213/04/COL. I dette vedtaket fastslo Overvåkningsorganet uten å innlede formell undersøkelse at islandsk lovgivning vedrørende HFF medførte støtte til HFF, men at denne støtten var forenlig med reglene for statsstøtte lest i sammenheng med EØS-avtalens artikkel 59 nr. 2.

Dette vedtaket ble innklaget for EFTA-domstolen gjennom et søksmål fra Den islandske bank- og meklerforeningen, en forening som senere har fusjonert med andre finans- og forsikringsforeninger, og som nå er aktiv under navnet Icelandic Financial Services Association (heretter kalt SFF). Ved dom av 7. april 2006 i sak E-9/04 ga EFTA-domstolen saksøker medhold og opphevet Overvåkningsorganets vedtak nr. 213/04/COL.

Ettersom Overvåkningsorganet på grunnlag av de tilgjengelige opplysningene trakk den foreløpige konklusjon at det omstridte støttetiltaket utgjorde ny støtte, gjorde det 21. juni 2006 vedtak nr. 185/06/COL om å innlede formell undersøkelse av HFF-systemet. Overvåkningsorganet sendte dette vedtaket til islandske myndigheter ved brev av 21. juni 2006 (dokument nr. 377864).

Vedtaket nr. 185/06/COL ble offentliggjort i *Den europeiske unions tidende* og EØS-tillegget⁽⁹⁾. Overvåkningsorganet inviterte berørte parter til å framlegge merknader til vedtaket.

Ved brev fra Islands faste delegasjon til Den europeiske union av 20. november 2006, mottatt og registrert av Overvåkningsorganet 21. november 2006, mottok Overvåkningsorganet merknader om vedtaket fra islandske myndigheter (dokument nr. 399173).

Ved et brev av 24. november 2006 (dokument nr. 399801) videresendte Overvåkningsorganet merknadene fra islandske myndigheter til SFF, og oppfordret SFF til å framlegge synspunkter på det videresendte innlegget.

Overvåkningsorganet mottok videre merknader fra islandske myndigheter i et brev fra Islands faste delegasjon til Den europeiske union av 3. januar 2007, mottatt og registrert av Overvåkningsorganet 4. januar 2007 (dokument nr. 405009).

Ved brev av 31. januar 2007, mottatt og registrert av Overvåkningsorganet 2. februar 2007 (dokument nr. 408361), besvarte SFF Overvåkningsorganets brev av 24. november 2006, og dette svaret ble videresendt til islandske myndigheter 5. februar 2007 (dokument nr. 408509).

Ved brev av 28. februar 2007, mottatt og registrert av Overvåkningsorganet 1. mars 2007 (dokument nr. 411962), kommenterte SFF Overvåkningsorganets vedtak nr. 185/06/COL. Overvåkningsorganet videresendte dette innlegget til islandske myndigheter for merknader ved et brev av 5. mars 2007 (dokument nr. 412290).

Ved brev fra Islands faste delegasjon til Den europeiske union av 5. mars 2007, mottatt og registrert av Overvåkningsorganet 9. mars 2007 (dokument nr. 412950), besvarte islandske myndigheter merknadene som ble anført av SFF 31. januar 2007.

Ved brev av 4. april 2007 (dokument nr. 415881) anmodet Overvåkningsorganet islandske myndigheter om visse oppklaringer.

Ved brev fra Islands faste delegasjon til Den europeiske union av 30. april 2007, mottatt og registrert av Overvåkningsorganet 30. april 2007 (dokument nr. 419451), besvarte islandske myndigheter Overvåkningsorganets brev av 5. mars 2007.

Ved brev fra Islands faste delegasjon til Den europeiske union av 14. juni 2007, mottatt og registrert av Overvåkningsorganet 14. juni 2007 (dokument nr. 425255), besvarte islandske myndigheter Overvåkningsorganets brev av 4. april 2007.

⁽⁹⁾ Se fotnote 8.

Ytterligere opplysninger ble gitt av representanter for islandske myndigheter i en e-post 21. august 2007 (dokument nr. 435379).

Ved brev av 28. september 2007 (dokument nr. 442805) anmodet Overvåkningsorganet om ytterligere opplysninger fra islandske myndigheter med hensyn til statsgarantier i henhold til islandsk lovgivning. Ved brev fra Islands faste delegasjon til Den europeiske union av 24. oktober 2007, mottatt og registrert av Overvåkningsorganet 25. oktober 2007 (dokument nr. 448739), etterkom islandske myndigheter denne anmodningen.

Saken var dessuten gjenstand for drøftinger mellom representantene for Overvåkningsorganet og den islandske regjeringen i flere møter, der det siste var pakkemøtet 29. oktober 2007 i Reykjavik.

Ved e-post av 27. november 2007 framla SFFs prosessfullmektig ytterligere opplysninger med hensyn til undersøkelsen av HFF (dokument nr. 454226).

Saken ble drøftet med saksøkeren i et møte 6. mars 2008, deretter framla saksøkeren et ytterligere innlegg 28. mars 2008 (dokument nr. 471552).

Den islandske regjeringen framla sine synspunkter på saksøkerens siste innlegg ved et brev av 15. april 2008 (dokument nr. 473576).

2 Bakgrunn for de islandske reglene for boligsektoren

2.1 Innledning

I det følgende avsnittet vil Overvåkningsorganet beskrive hvordan situasjonen er når det gjelder islandsk lovgivning med hensyn til boligsystemet. Beskrivelsen vil gjelde loven slik den var på det tidspunkt EØS-avtalen trådte i kraft, og presenterer hovedtrekkene ved lovgivningsmessige endringer som er gjennomført på et senere tidspunkt.

I avsnitt 3 gis en beskrivelse av det rettslige grunnlaget i henhold til islandsk lovgivning for hvert av de potensielle statsstøtteelementene som er identifisert i vedtak nr. 185/06/COL om innledning av den formelle undersøkelsen. De lovbestemmelsene som var gjeldende da EØS-avtalen trådte i kraft, samt lovgivningsmessige endringer vil bli drøftet.

2.2 Boligsystemet

2.2.1 Innledning

De siste 50 årene har statens inngripen i det islandske boligmarkedet vært rettet mot å oppmuntre til privat eierskap til boliger. I 1955 ble det lagt et grunnlag for et systematisk engasjement fra staten, både med hensyn til planlegging av politikk på boligområdet og tilbud om lån til private boliger. Statens boligkontor (*Húsnæðisstofnun ríkisins*) ble opprettet ved lov nr. 51/1980, og omhandlet blant annet lån på gunstige vilkår til private boligkjøpere.

I 1986 gjennomgikk boliglånssystemet visse endringer som blant annet medførte at pensjonsfond delvis finansierte systemet. De islandske bankene tilbød vanligvis ikke finansiering av private boliger. Ettersom Statens boligkontor utstedte boliglån til under markedsrente, var resultatet en betydelig økning i etterspørselen, som i sin tur overgikk pensjonsfondenes midler. For å bøte på denne situasjonen og for å skaffe flere finansielle midler til finansiering av boliger, ble det i 1989 innført en ordning med boligobligasjoner, som beskrives nærmere nedenfor.

2.2.2 *Lov nr. 97/1993 om Statens boligkontor*

2.2.2.1 Innledning

Da EØS-avtalen trådte i kraft 1. januar 1994, var Statens boligkontor underlagt lov nr. 97/1993 (*lög nr. 97/1993, um Húsnaðisstofnun ríkisins*). Denne loven var i realiteten en konsolidert versjon av lov nr. 86/1988 med samme navn, som hadde gjennomgått mange endringer⁽¹⁰⁾.

I henhold til artikkel 1 i lov nr. 97/1993 var lovens formål å fremme islendingenes sikkerhet med hensyn til boliger ved å tilby lån og organisere saker knyttet til boliger og boligbygging. Formålet var videre å fremme like rettigheter til bolig ved å opprette fond for det særskilte formål å øke folks sjanse til å kjøpe eller leie bolig på overkommelige vilkår.

I henhold til vilkårene i lov nr. 97/1993 var fire ulike offentlige organer virksomme i boligsystemet, nærmere bestemt Statens boligkontor, Statens boligstyre, Statens bygningsfond og Arbeidernes boligfond.

2.2.2.2 Statens boligkontor og Statens boligstyre

Det rettslige grunnlaget for Statens boligkontor ble fastsatt ved lovens artikkel 2. I henhold til nevnte bestemmelse var kontoret en statlig institusjon som var underlagt et eget styre (Statens boligstyre) innenfor det administrative området til sosialministeren, som hadde det øverste ansvaret for saker knyttet til boliger. Kontoret skulle administrere og gjennomføre de funksjonene knyttet til boliger som loven tillått offentlige myndigheter.

Sosialministeren fikk fullmakt til å utstede en forskrift for å innføre nærmere bestemmelser om kontorets struktur, jf. lovens artikkel 3. Ministeren fikk også fullmakt til å slå sammen den overordnede forvaltningen, driften og personell fra to eller flere kontorer, avdelinger og fond som loven omhandler. Driftskostnadene for Statens boligkontor skulle deles mellom fondene kontoret drev, idet det ble tatt hensyn til omfanget av denne driften og utestående fordringer ved regnskapsårets slutt.

Statens boligkontor ble styrt av Statens boligstyre ("styret"), som var sammensatt av sju medlemmer valgt av parlamentet etter hvert parlamentsvalg, jf. lovens artikkel 4. I henhold til lovens artikkel 5 skulle styret forvalte finansene, driften og andre aktiviteter knyttet til Statens boligkontor, Statens bygningsfond og Arbeidernes boligfond. Det skulle også sikre at boligkontoret utøvde sin virksomhet i samsvar med gjeldende lover og forskrifter. Styret ble dessuten blant annet tillagt ansvaret for å fordele midler til utbyggere av sosialboliger.

Statens boligstyre fikk også fullmakt, etter godkjenning av sosialministeren, til å opprette nye lånekategorier, jf. artikkel 11 paragraf 2. Nærmere spesifikasjoner for lånene ble fastsatt i lovens artikkel 12 til 15.

2.2.2.3 Statens bygningsfond

Rollen og oppgaven til Statens bygningsfond ble fastsatt ved lov nr. 97/1993 artikkel 8. I henhold til nevnte bestemmelse skulle fondet engasjere seg i utlånsvirksomhet og boligobligasjonstransaksjoner i samsvar med lovens bestemmelser samt forskrifter fastsatt i henhold til loven. Fondet hadde også ansvar for de lån og utlån som hadde funnet sted i forbindelse med fondet, eller som kunne bli vedtatt i framtiden. Lovens artikkel 9 fastsatte at Statens bygningsfond skulle finansieres på følgende måte:

1. *Gjennom avkastning på fondets egenkapital, dvs. avdrag, renter og prisindeksregulert avbetaling på tildelte lån.*
2. *Gjennom de årlige bidragene fra statskassen som fastsatt i budsjettloven.*

⁽¹⁰⁾ Konsolideringen ble gjort i samsvar med lov nr. 61/1993, som endret lov nr. 86/1988 og trådte i kraft 12. august 1993.

3. *Gjennom salg av obligasjoner til arbeidsledighetstrygdfondet, til pensjonsfond som avtalt mellom Statens boligkontor og fondene, og gjennom ethvert annet lån som kan vedtas med nærmere bestemmelser i den investerings- og kredittplanen som til enhver tid gjelder.”*

Lovens artikkel 11 tillot Statens bygningsfond å tildele lån i følgende kategorier, forutsatt at finansieringen var fastsatt i det relevante årets budsjett:

- ”1. Lån til bygging av boliger til eldre samt daginstitusjoner for barn og eldre.*
- 2. Særskilte lån til personer med særlige behov.*
- 3. Lån eller tilskudd til teknisk nyskaping og andre reformer i byggebransjen.”*

Alle lån fra Statens bygningsfond skulle indeksreguleres, jf. lovens artikkel 16. Hvert lån skulle sikres gjennom første- eller andreprioritetspant i boligen lånet ble gitt til. Det var dessuten tillatt å kreve at lånet og panten som ble gitt, ikke skulle overstige en viss andel av kjøpesummen, eiendomstaksten eller brannforsikringstaksten.

2.2.2.4 Boligobligasjoner

Som nevnt ovenfor ble det såkalte boligobligasjonsordningen innført i 1989. I samsvar med dette tillot lov nr. 97/1993 artikkel 18 at Statens bygningsfond drev en egen boligobligasjonsavdeling, med finanser som skulle holdes atskilt fra fondets øvrige virksomhet. I henhold til lovens artikkel 19 var boligobligasjonsavdelingens rolle:

- ”a. Å utstede kategorier av omsettelige obligasjoner på vegne av Statens bygningsfond, heretter kalt boligobligasjoner, på de vilkår som er fastsatt i denne loven eller ved forskrift.*
- b. Å utveksle gjeldsinstrumenter sikret med pant i bolig, som utstedes i forbindelse med kjøp av eiendom, bygging av nye boliger eller omfattende utvidelser, forbedringer eller renovering av brukte boliger [...].*
- c. Å fremme boligobligasjonenes salgbarhet i markedet til enhver tid.”*

Boligobligasjonsordningen var ikke en tradisjonell pantelånordning, men en ordning med bytte av obligasjoner, som innebar at boligkjøpere søkte om at boligobligasjonsavdelingen skulle utstede en panteobligasjon med sikkerhet i eiendommen som skulle kjøpes. Boligobligasjonsavdelingen kjøpte deretter denne obligasjonen fra boligkjøperen, og betalte for den ved å utstede boligobligasjoner til selgeren. Disse boligobligasjonene kunne deretter selges fritt i verdipapirmarkedet. Selgeren kunne selge obligasjonene i verdipapirmarkedet, bruke dem som betalingsmidler eller beholde dem.

I henhold til lovens artikkel 21 kunne boligobligasjonsavdelingen kreve en rentemargin for å dekke driftsutgiftene og anslåtte tap på utestående lån. Sosialministeren skulle fastsette rentemarginens størrelse etter forslag fra Statens boligstyre.

Låneinstrumentene som ble kjøpt av boligobligasjonsavdelingen, skulle utstedes for en låneperiode på høyst 25 år, jf. lovens artikkel 26. I henhold til artikkel 27 kunne disse låneinstrumentene byttes mot boligobligasjoner som beløp seg til høyst 75 % av en fornuftig prisvurdering av en eiendom. Sosialministeren fikk fullmakt til å fastsette den høyeste prosentandelen gjennom en forskrift der han kunne vedta en høyere prosentandel for nybygg og ved førstegangskjøp av bolig. I henhold til lovens artikkel 29 skulle boligobligasjonsavdelingen fremme boligobligasjonenes salgbarhet på markedet. For å oppnå dette skulle avdelingen gå inn for å samarbeide med banker, pensjonsfond og andre enheter på finansmarkedet. Videre fikk Statens bygningsfond tillatelse til å benytte en andel av sine midler til transaksjoner med boligobligasjoner for å fremme likevekt i markedet.

Loven i seg selv inneholdt ingen bestemmelser om hvem som var berettiget til lån i boligobligasjonsordningen. Slike regler ble i stedet fastsatt i forskrift nr. 467/1991 om boligobligasjonsavdelingen og boligobligasjonstransaksjoner (*um húsbréfadeild og*

húsbréfavíðskipti). Når det gjaldt utlån til foretak, fastsatte forskriften at byggentreprenører var berettiget til lån fra ordningen. En byggentreprenør var definert som enhver anerkjent enhet som bygger og selger ferdige leiligheter i samsvar med den relevante industristandarden, jf. forskriftens artikkel 1. Regler for lån til nye bygninger ble fastsatt i forskriftens artikkel 10, og artikkel 25 påla entreprenører et særlig krav om at de måtte framlegge en garanti fra en finansinstitusjon eller en kommune.

2.2.2.5 Arbeidernes boligfond

Rollen til Arbeidernes boligfond var å ta seg av utdelingen av lån til sosialboliger med sikte på å dekke boligbehovene til personer som trenger særlig hjelp til dette, jf. lovens artikkel 47. Artikkel 48 gjaldt finansieringen av Arbeidernes boligfond, som ble oppnådd på følgende måte:

- a. *gjennom avkastning på fondets egenkapital, dvs. avdrag, renter og prisindeksregulert avbetaling på tildelte lån,*
- b. *gjennom årlige bidrag fra statskassen som fastsatt i budsjettloven til enhver tid,*
- c. *gjennom lån fra kommuner til Statens boligkontor, jf. artikkel 42,*
- d. *gjennom salg av obligasjoner til pensjonsfond i samsvar med avtaler inngått mellom Statens boligkontor og pensjonsfond,*
- e. *gjennom særlige lån slik de vedtas i investerings- og kredittplanene til enhver tid, når disponible midler fra kildene nevnt i bokstav a) til d) ikke er tilstrekkelige for den planlagte utviklingen.”*

Lånekategoriene i Arbeidernes boligfond ble angitt i lovens artikkel 50, og bestod av følgende:

1. *Lån til sosiale leiekjøpboliger (inntil 90 % av kjøpesummen).*
2. *Lån til sosiale eierboliger (inntil 90 % av kjøpesummen).*
3. *Lån til sosiale utleieboliger (inntil 90 % av kjøpesummen).*
4. *Lån til allmenne leiekjøpboliger (inntil 70 % og 20 % av kjøpesummen). [...]*”

Lån til sosialboliger ble tildelt av Statens boligstyre fra Arbeidernes boligfond, jf. lovens artikkel 52. Lånet kunne utgjøre opptil 90 % av byggekostnaden eller kjøpesummen, men kunne imidlertid ikke overstige 90 % av kostnadsgrunnlaget som var godkjent av Statens boligstyre, minus et særbidrag på 3,5 % fra kommunene for hver sosialeilighet, jf. lovens artikkel 42 paragraf 2⁽¹⁾. Med hensyn til retten til sosialhjelp fastslo lovens artikkel 64 at retten til lån til privateide sosialboliger var begrenset til personer som oppfylte følgende vilkår:

- a. *Er ikke allerede eier av en leilighet eller annen form for sammenlignbar eiendel.*
- b. *Har i løpet av de siste tre år før tildelingen finner sted, hatt en gjennomsnittsinntekt som ikke overstiger [...]. Disse inntektstakene skal fastsettes av Statens boligstyre i begynnelsen av hvert år [...].*
- c. *Kan dokumentere betalingssevne som vurderes av en kommunes boligkomité [...].”*

Artikkel 65 fastsatte at de som søkte om utleieleiligheter, måtte oppfylle vilkårene i bokstav a) og b).

Dersom en eier av en sosialeilighet ønsket å selge leiligheten, måtte vedkommende underrette boligkomiteen eller andre utviklere om disse intensjonene, jf. lovens artikkel 85. Utvikleren skulle kjøpe leiligheten og selge den igjen i samsvar med loven samt forskrifter vedtatt i henhold til den. Ved salg av en leilighet skulle selgeren få refundert det han hadde bidratt med da han kjøpte leiligheten, samt avdragene han hadde betalt på lånet fra Arbeidernes boligfond fra det tidspunkt kjøpsavtalen ble inngått. Artikkel 86 betrodde kommunene oppgaven med å beregne salgsprisen for sosialboliger.

⁽¹⁾ Kapittel VIII i lov nr. 97/1993 fastsatte regler for boligsamvirker. Disse reglene ble ikke overført til boligloven av 1998. I dag er boligsamvirker omfattet av en egen lov nr. 66/2003. Når det gjelder disse samvirkenes rett til lån fra boligfinansieringsfondet, omfattes den av bestemmelsene i boliglovens kapittel VIII, jf. lov nr. 66/2003 artikkel 5 bokstav d).

2.2.3 Boligloven nr. 44/1998

2.2.3.1 Innledning – viktigste endringer

Boliglov nr. 44/1998 trådte i kraft 1. januar 1999. Ved denne loven ble boligfinansieringsfondet opprettet. Samtidig ble ovennevnte lov nr. 97/1993 om Statens boligkontor opphevet. I henhold til boliglovens artikkel 1 er lovens formål å fremme sikkerhet og like rettigheter med hensyn til bolig for islendingene, gjennom tildeling av lån og gjennom organisering av saker knyttet til boliger, samt ved at midler skaffes med det særlige formål å øke folks sjanser til å kjøpe eller leie bolig på overkommelige vilkår. Med andre ord er lovens formål helt likt formålet fastsatt i ovennevnte artikkel 1 i den opphevede lov nr. 97/1993.

I lovforslaget, som deretter ble til boligloven, ble de viktigste endringene beskrevet på følgende måte:

"De viktigste endringene i lovforslaget gjelder sosialboligsystemet. Den største endringen som foreslås, er at bygging og kjøp av privateide sosialleiligheter vil bli stanset, og en ny sosiallånordning vil bli opprettet i stedet. Dagens bestemmelser om bygging av utleieleiligheter vil fortsatt gjelde, men det foreslås at artiklene om leiekjøp fjernes. I tillegg til ovennevnte vil et uavhengig lovforslag gjelde bygge- og boligsamvirker.

For øvrig kan de viktigste endringene i lovforslaget reduseres til tre temaer. For det første gjelder de sosialhjelp. For det andre kommuners bidrag til slik hjelp, og for det tredje endringer som gjelder organisatorisk oppbygging av boligsaker."⁽¹²⁾

Da sosialministeren framla lovforslaget for parlamentet, beskrev han de viktigste lovgivningsmessige endringene som planlegges i det nye lovforslaget, på følgende måte:

"Hovedsakene er som følger:

Statens boligkontor vil bli fjernet.

Statens bygningsfond og Arbeidernes boligfond vil bli slått sammen til Boligfinansieringsfondet, og Statens boligkontors eiendeler vil også bli en del av fondet. [...]

Boligobligasjonsordningen vil forbli uendret når det gjelder eiendomstransaksjoner på det generelle markedet. Boligfinansieringsfondet skal med tiden bli selvfinansierende. Ett poeng i dette henseende er at det forutsettes at eldre lån som fondet har tatt opp, vil bli omstrukturert. Med omstruktureringen vil det bli mulig å oppnå betydelig bedre renter enn bygningsfondet betaler i dag. Dette fondet vil bli svært sterkt. Det vil ha en kapital på 26 milliarder ISK og ha tilgang til de beste utlånsrentene."⁽¹³⁾

2.2.3.2 Institusjonell oppbygging

Boligfinansieringsfondet er en uavhengig statseid institusjon som hører inn under et eget styre innenfor sosialministerens administrative område, jf. boliglovens artikkel 4. Fondet erstattet det tidligere Statens boligkontor. I henhold til artikkel 7 skal ministeren utpeke fem medlemmer til fondets styre for fire år. Artikkel 8 fastsetter at styret skal leie en daglig leder med ansvar for den daglige driften av fondet, ansettelse av personale osv.

Som beskrevet ovenfor avskaffet boligloven både Statens bygningsfond og Arbeidernes boligfond. Fondene skulle slås sammen og fjernes på det tidspunkt loven trådte i kraft. Fra samme dag overtok boligfinansieringsfondet begge fondenes funksjoner, rettigheter, eiendeler, ansvar og forpliktelser, jf. lovens artikkel 53. De rettigheter og privilegier loven hadde gitt dem, forble gjeldende for boligfinansieringsfondet. Boligfinansieringsfondet overtok likedan alle rettigheter og forpliktelser knyttet til gjeldssertifikater eid av Statens bygningsfond og Arbeidernes boligfond, og skulle ta deres plass ved eventuelle søksmål mot dem eller søksmål iverksatt på deres vegne.

⁽¹²⁾ Den opprinnelige teksten i islandsk språkversjon finnes på <http://www.althingi.is/alttext/122/s/0877.html>.

⁽¹³⁾ Den opprinnelige teksten på islandsk finnes på <http://www.althingi.is/alttext/122/03/r06115030.sgml>.

Opgavene som er tillagt boligfinansieringsfondet ved lov, er oppført i boliglovens artikkel 9 og omfatter:

- "1. Lån og administrasjon av boligobligasjonsstransaksjoner i samsvar med bestemmelsene i denne loven.*
- 2. Lån til kommuner, selskaper og foreninger til bygging eller kjøp av boliger. [...]"*

Slik tilfellet var for Statens bygningsfond og Arbeidernes bygningsfond under den tidligere lov nr. 97/1993, finansieres også boligfinansieringsfondet gjennom 1) en avkastning på egenkapitalen og 2) utstedelse og salg av obligasjoner, jf. boliglovens artikkel 10. Ordningen fastsatt i lov nr. 97/1993 med hensyn til finansiering gjennom direkte bidrag fra statskassen, ble derimot ikke videreført i boligloven.

I henhold til boliglovens artikkel 11 skal boligfinansieringsfondet ivareta pengene det forvalter og motta avkastning på dem. Etter å ha innhentet tillatelse fra sosialministeren kan fondet vedta å overlate ivaretakelsen av sine eiendeler til andre, helt eller delvis. Det skal sikres at fondet til enhver tid har tilstrekkelige likvide midler til å ivareta sine forpliktelser.

2.2.3.3 Lånekategorier

2.2.3.3.1 Tre typer lån

Boliglovens artikkel 15 fastsatte de tre kategoriene av lån som tildeles av boligfinansieringsfondet⁽¹⁴⁾. Kategoriene var:

- generelle lån i henhold til kapittel VI i lov om bygging og kjøp av boliger
- tilleggs lån til enkeltpersoner i henhold til kapittel VII i lov om bygging og kjøp av boliger
- lån til utleieboliger til kommuner, foreninger og selskaper i henhold til kapittel VIII i lov om bygging eller kjøp av boliger som skal leies ut

I henhold til artikkel 16 paragraf 1 kunne fondet opprette nye kategorier av lån, forutsatt at de ble godkjent av sosialministeren.

2.2.3.3.2 Generelle lån

Boligloven videreførte systemet med generelle boliglån som var blitt innført gjennom boligobligasjonsordningen i 1989 og også anvendt i henhold til lov nr. 97/1993. Den nye loven medførte ingen endringer med hensyn til denne lånekategorien. For å administrere generelle lån skulle boligfinansieringsfondet drive en boligobligasjonsavdeling, som Statens boligkontor hadde drevet tidligere, der finansene skulle holdes atskilt fra andre virksomheter fondet drev, jf. boliglovens artikkel 17⁽¹⁵⁾.

Boligobligasjonsavdelingen skulle:

- "1. Utstede kategorier av salgbare boligobligasjoner på vegne av boligfinansieringsfondet, på vilkår fastsatt i denne loven eller ved forskrift.*
- 2. Bytte gjeldsinstrumenter med sikkerhet i pant og boligobligasjoner.*
- 3. Fremme boligobligasjoners salgbarhet i markedet. [...]"*

En panteobligasjon skulle knyttes til indeks og ha samme lånevilkår som boligobligasjonene, byttet mot panteobligasjonen, i tillegg til rentemargin, jf. lovens artikkel 19. Denne marginen kunne fastsettes slik at den dekket boligobligasjonsavdelingens driftsutgifter og anslåtte tap på utstående lån, jf. lovens artikkel 28. Sosialministeren skulle fastsette rentemarginens størrelse etter å ha mottatt et forslag fra boligfinansieringsfondets styre.

⁽¹⁴⁾ Som forklart nedenfor ble en av kategoriene, tilleggs lån, avskaffet ved lov nr. 120/2004, jf. 2.2.3.4.2.

⁽¹⁵⁾ Ved lov nr. 57/2004 ble bestemmelsene knyttet til boligobligasjoner opphevet da fondet begynte å tildele lån i kontanter, jf. 2.2.3.4.1.

Låneinstrumenter og boligobligasjoner kunne byttes mot et beløp på høyst 70 % av prisvurderingen for eiendommen dersom eieren bygde eller kjøpte sin første bolig, men 65 % av verdien i alle andre tilfeller, jf. lovens artikkel 19; med andre ord en reduksjon fra det tidligere taket på 75 % av prisvurderingen som fastsatt i ovennevnte artikkel 27 i den tidligere lov nr. 97/1993. Sosialministeren fikk tillatelse til å vedta i en forskrift det høyeste antall låneinstrumenter boligobligasjonsavdelingen kunne kjøpe for hver eiendom. I henhold til lovens artikkel 21 skulle den lengste låneperioden for låneinstrumenter kjøpt av boligobligasjonsavdelingen være 40 år. Ytterligere regler for boligobligasjoner ble fastsatt i forskrift nr. 7/1999 om boligobligasjonsavdelingen og boligobligasjonstransaksjoner (*um húsbréfadeild og húsbréfaviðskipti*).

Når det gjelder lån til byggetreprenører, gjenspeilte reglene i nevnte forskrift reglene som var fastsatt i den tidligere forskrift 467/1991 med samme navn, som gjaldt i henhold til den tidligere loven⁽¹⁶⁾.

Som vi kan se ovenfor, forble ordningen med bytte av boligobligasjoner den samme etter at boligloven trådte i kraft. Boligobligasjonsavdelingen i boligfinansieringsfondet overtok ansvaret for de samme funksjonene som den samme avdelingen hadde ivaretatt i Statens boligkontor, jf. artikkel 19 i lov nr. 97/1993 og artikkel 17 i boligloven, begge sitert ovenfor. Det framgår også av merknadene til kapittel VI i lovforslaget som ble til boligloven, at kapitlet i betydelig grad inneholdt bestemmelser som tilsvarte bestemmelsene i kapittel IV i lov nr. 97/1993⁽¹⁷⁾.

2.2.3.3.3 Tilleggs lån

Med boligloven ble en ny lånekategori kalt tilleggs lån, for personer med lavere inntekt, innlemmet i boligsystemet. Disse lånene kunne gis på toppen av de generelle lånene, og erstattet flere sosiallån som ble tildelt i henhold til lov nr. 97/1993, men som senere ble avskaffet⁽¹⁸⁾. I henhold til artikkel 30 kunne boligfinansieringsfondet, etter anmodning fra en kommunal boligkomité, gi enkeltpersoner som hadde rett til et allment lån til kjøp av en leilighet, tilleggs lån som kunne dekke 25 % av den anslåtte verdien av leiligheten. På samme måte som for sosiallån under den tidligere ordningen i henhold til lov nr. 97/1993 før opprettelsen av boligfinansieringsfondet, kunne det samlede utlånet fra boligfinansieringsfondet (allment lån og tilleggs lån) aldri overstige 90 % av den anslåtte verdien av leiligheten.

Sosialministeren skulle vedta en forskrift med nærmere beskrivelse av kravene for å gi tilleggs lån. Følgende kriterier skulle vurderes ved tildeling av disse lånene: familiens størrelse, eiendeler, inntekt, leilighetens størrelse og type bolig. Sosialministeren utstedte forskrift nr. 783/1998 om tilleggs lån, som fastsatte nærmere bestemmelser om hvilke vilkår søkerne måtte oppfylle for å være berettiget til tilleggs lån. Forskriftens artikkel 5 og 6 fastsatte at søkeren for å være berettiget til et tilleggs lån, ikke kunne overskride visse terskler med hensyn til inntekt og eiendeler⁽¹⁹⁾. Artikkel 8 fastsatte at søkeren måtte gjennom en vurdering av betalingsevne. I artikkel 4 ble det fastsatt at kommunene hadde tillatelse til å utarbeide ytterligere retningslinjer som boligkomiteene skulle ta i betraktning. Dette kunne omfatte dagens boligsituasjon, den nåværende boligens tilstand og type, og familiens størrelse og helsetilstand⁽²⁰⁾. Hovedkriteriet for å avgjøre om noen var berettiget til "sosialt" lån, var derfor fortsatt mangel på eiendeler og lav inntekt, nøyaktig slik tilfellet var i reglene som gjaldt før boligloven trådte i kraft.

⁽¹⁶⁾ Jf. 2.2.2.4 ovenfor.

⁽¹⁷⁾ <http://www.althingi.is/alttext/122/s/0877.html>

⁽¹⁸⁾ Disse tilleggs lånene ble avskaffet ved lov nr. 120/2004, jf. avsnitt 2.2.3.4.2 nedenfor.

⁽¹⁹⁾ En enkeltperson kunne ikke tjene mer enn 1 620 000 ISK og ha eiendeler verdt mer enn 1 900 000 ISK. Disse tallene skulle justeres årlig.

⁽²⁰⁾ Med hensyn til tapene som boligfinansieringsfondet kunne påføres gjennom tildelingen av disse tilleggs lånene, fastsatte boliglovens artikkel 43 at kommunene skulle eie og drive et såkalt reservefond administrert av boligfinansieringsfondet. I henhold til artikkel 44 kompenserte reservefondet boligfinansieringsfondet for tap det påføres gjennom tilleggs lån. Artikkel 45 fastsatte at kommunene i utgangspunktet skulle betale et bidrag på 5 % av hvert tilleggs lån som ble tildelt i kommunen.

I motsetning til de tidligere reglene under lov nr. 97/1993, inneholdt boligloven ingen bestemmelser om lån til såkalte sosiale leiekjøpboliger. Boligloven inneholdt heller ingen bestemmelser knyttet til salg av sosiale leiligheter, som kunne selges på det generelle markedet på de vilkår som var fastsatt i boliglovens artikkel 32.

2.2.3.3.4 Utleieleiligheter

Den tredje lånekategorien, lån til utleieleiligheter, styres av boliglovens kapittel VIII. I henhold til artikkel 33 kan boligfinansieringsfondet tildele lån til bygging eller kjøp av bolig med tanke på utleie, til kommuner, foreninger eller selskaper som har til formål å bygge, eie og forvalte slike boliger. Lån kan gis for opptil 90 % av byggekostnadene eller kjøpesummen, men kan ikke overstige 90 % av kostnadsgrunnlaget som fondets styre har godkjent, jf. lovens artikkel 36. I henhold til lovens artikkel 37 skal retten til utleiebolig avhenge av søkerens sosiale omstendigheter og av om søkerens inntekt og eiendeler faller innenfor grensene som er nærmere fastsatt i en forskrift utstedt av sosialministeren.

I de allmenne merknadene som fulgte kapittel VIII i lovforslaget til boligloven, ble det fastslått at med hensyn til denne type lån, ville i hovedsak samme regler fortsatt gjelde som under den tidligere lov nr. 97/1993⁽²¹⁾. Følgelig er denne lånekategorien i det vesentlige den samme som tidligere fastsatt i reglene for Arbeidernes boligfond. Den øvre lånegrensen for denne lånekategorien var 90 % av byggekostnaden eller kjøpesummen, i begge tilfeller på vilkår fastsatt i boligloven og lov nr. 97/1993. Likedan var retten til disse utleieleilighetene basert på kriterier knyttet til sosiale behov, som mangel på eiendeler og lav inntekt.

2.2.3.4 Endringer gjort i 2004

2.2.3.4.1 Lov nr. 57/2004

I 2004 trådte to lover som endret boligloven i kraft, lov nr. 57/2004 og lov nr. 120/2004. Lov nr. 57/2004 trådte i kraft 1. juli 2004, og avskaffet ordningen med bytte av boligobligasjoner. I stedet ble de generelle lånene som ble tildelt av boligfinansieringsfondet, utbetalt i kontanter. Hovedformålet med endringene ble beskrevet på følgende måte i lovforslaget:

”Lovforslaget som framlegges her, har som formål å sikre islendingene gunstigere boliglån fra boligfinansieringsfondet gjennom billigere finansiering i det generelle lånemarkedet. Dette formålet skal oppnås gjennom omorganisering av boligfinansieringsfondets obligasjonsutstedelse, som vil gi mer effektiv finansiering og fjerne de største svakhetene ved dagens utstedelse [...].”⁽²²⁾

Etter endringene fastslo boliglovens artikkel 19 at:

”Lån gitt av boligfinansieringsfondet skal utbetales i kontanter. Før et lån utbetales, skal låntakeren utstede et låntakers låneinstrument og få det offisielt registrert. Hver låntakers lån skal indeksreguleres etter konsumprisindeksen, jf. loven om konsumprisindeks, og rente skal påløpe som fastsatt i artikkel 21.”

Nummer 2 og 3 i lovens artikkel 10 gjelder finansieringen av fondet, og ble endret for å ta hensyn til avskaffelsen av boligobligasjonsordningen:

”Boligfinansieringsfondet skal finansiere de oppgavene det er tillagt gjennom denne loven på følgende måte:

- 1. Gjennom avkastning på fondets egenkapital, dvs. avdrag, renter og prisindeksregulert avbetaling på tildelte lån.*
- 2. Gjennom utstedelse og salg av HFF-obligasjoner, og gjennom lån som til enhver tid kan opptas i henhold til budsjettloven.*
- 3. Gjennom tjenestegebyrer som fastsatt i artikkel 49.”*

⁽²¹⁾ <http://www.althingi.is/alttext/122/s/0877.html>.

⁽²²⁾ Denne fotnoten er ikke relevant for den norske utgaven.

Selv om tjenestegebyrene ikke var oppført i artikkel 10 som et finansieringsmiddel tidligere, var nevnte artikkel 49 en del av loven fra den trådte i kraft, og var ikke blitt endret. Ved artikkel 5 i lov nr. 57/2004 ble to nye paragrafer tilføyd til artikkel 11 i boligloven, om forvaltning av eiendeler og forpliktelser:

"Boligfinansieringsfondet skal holde sine inntekter og utgifter i balanse, og skal utarbeide planer på forhånd med sikte på dette. Fondet skal opprette et risikostyringssystem for dette formål.

Boligfinansieringsfondet kan handle med sine egne finansieringsobligasjoner og andre verdipapirer. Etter å ha innhentet synspunkter fra fondets styre og finansstilsynet, skal ministeren ved forskrift utstede bestemmelser om fondets risikokriterier, risikostyring, internkontroll og dets handel med verdipapirer."

Flere andre endringer ble gjort i lov nr. 57/2004. De var først og fremst knyttet til saker som kan betegnes som tekniske endringer i forbindelse med avskaffelsen av ordningen med bytte av obligasjoner, jf. endringslovens artikkel 9 til 20. Denne loven endret ikke noe vesentlig med hensyn til de generelle lånene eller hvem som var berettiget til å få dem.

2.2.3.4.2 Lov nr. 120/2004

Ved lov nr. 120/2004, som trådte i kraft 3. desember 2004, ble grensen for boligfinansieringsfondets generelle lån hevet til 90 % av verdivurderingen av en eiendom, fra den tidligere grensen på 70 %, og sosialministeren fikk fullmakt til å endre tallet gjennom forskrift, jf. boliglovens artikkel 19. Som en følge av den hevede grensen for generelle lån, ble lovens kapittel VII om tilleggs lån avskaffet. I merknadene til artikkel 4 i lovforslaget, som blant annet opphevet kapittel VII i boligloven om tilleggs lån, ble følgende forklaring gitt:

"Dersom lovforslaget skulle bli til lov, vil alle eiendomskjøpere få mulighet til å låne 90 %, og behovet for tilleggs lån vil derfor ikke lenger finnes. Rentesesatsen for tilleggs lån var i første del av 2004 på 5,3 %, eller betydelig høyere enn renten på generelle lån etter endringene som ble gjort med boligfinansieringsfondets obligasjonsutstedelse, som trådte i kraft 1. juli 2004. Per september har tilleggs lån hatt samme rentesats som generelle lån. Denne endringen har ført til betydelig bedre vilkår for kjøpere med få eiendeler og lav inntekt. Slik forholdene er nå, er det derfor ingen grunn til å opprette en egen lånekategori for den gruppen."⁽²³⁾

Sosialministeren har benyttet den myndighet ovennevnte lov tildeler ham. Den øvre grensen er senket til 80 % og hevet igjen til 90 %, men deretter senket igjen til den nåværende grensen på 80 %⁽²⁴⁾.

3 Rettslig grunnlag i henhold til islandsk lovgivning for mulige elementer av statsstøtte

I sitt vedtak om å innlede formell undersøkelse, identifiserte Overvåkningsorganet følgende fem mulige statsstøttetiltak:

- statsgarantien
- fritak fra inntekts- og eiendomsskatt
- rentestøtte
- ingen betaling av utbytte
- det faktum at HFF ikke er omfattet av kapitaldekningskrav og regler for minste kapitaldekning

⁽²³⁾ Den opprinnelige teksten i islandsk språkversjon finnes på: <http://www.althingi.is/alttext/131/s/0223.html>.

⁽²⁴⁾ Se forskrift nr. 540/2006, sist endret ved forskrift nr. 587/2007. Forskriften fastsetter også et nominelt lånetak, som for tiden er 18 millioner ISK.

3.1 *Statsgaranti*

Boligfinansieringsfondet er en statlig institusjon som er underlagt offentlig lov, jf. artikkel 4 i boliglov nr. 44/1998 og sammenlign med artikkel 2 i tidligere lov nr. 97/1993. Som sådan nyter det, ut fra de allmenne uskrevne reglene i islandsk offentlig rett, som gjelder alle statlige institusjoner, godt av en statsgaranti for alle sine forpliktelser.

Det nevnte uskrevne prinsippet i islandsk lovgivning eksisterte før EØS-avtalen trådte i kraft. I de allmenne merknadene til lovforslaget som ble til lov nr. 121/1997, om statsgarantier (*lög um ríkisábyrgðir*), ble følgende fastslått: "Dette er basert på den utvetydige regelen i islandsk lovgivning om at staten har ansvar for forpliktelsene til statens institusjoner og foretak, med mindre garantien er begrenset gjennom en uttrykkelig lovbestemmelse [...] eller statens ansvar i et aksjeselskap er begrenset til aksjekapitalbidraget."⁽²⁵⁾ Garantien gjelder for alle statlige institusjoner, uavhengig av når de er etablert eller hva slags aktiviteter de utøver, eller endringer i disse aktivitetene. Den gjelder dermed også det tidligere Statens boligkontor og de tre andre organene som drev med boligfinansieringsvirksomhet før boligloven trådte i kraft.

3.2 *Fritak fra inntekts- og eiendomsskatt*

I åpningsvedtaket identifiserte Overvåkningsorganet et annet potensielt statsstøttetiltak, nemlig at HFF er fritatt fra inntekts- og eiendomsskatt.

Statskassen, alle statlige institusjoner og alle statlige foretak som staten har ubegrenset ansvar for, har lenge før EØS-avtalen trådte i kraft vært fritatt fra inntekts- og eiendomsskatt, jf. nåværende paragraf 1 i artikkel 4 i lov om inntektsskatt nr. 90/2003. Dette allmenne skattefritaket gjelder for boligfinansieringsfondet ettersom det er en statlig institusjon.

Det rettslige grunnlaget for skattefritaket var på det tidspunkt EØS-avtalen trådte i kraft, fastsatt i paragraf 1 i artikkel 4 i lov nr. 75/1981 om inntekts- og eiendomsskatt. Den nåværende lov om inntektsskatt er en konsolidert versjon av lov nr. 75/1981 om inntekts- og eiendomsskatt. Boligfinansieringsfondets forgjengere var altså også omfattet av dette skattefritaket.

Når det gjelder eiendomsskatten, ble den avskaffet *erga omnes* ved lov nr. 129/2004, og ble ilagt for siste gang på eiendeler ved utgangen av året 2005. Fram til vedtakelsen av lov nr. 129/2004 ga paragraf 1 i artikkel 4 i lov nr. 90/2003 de ovennevnte institusjonene også fritak fra å betale eiendomsskatt. Dermed var også boligfinansieringsfondets forgjengere omfattet av dette skattefritaket.

3.3 *Rentestøtte*

I sitt åpningsvedtak identifiserte Overvåkningsorganet et tredje potensielt statsstøttetiltak, rentestøtte, som i realiteten består av direkte budsjettbidrag til HFF for å dekke forpliktelser som følge av utlån under markedsrente til bygging av sosiale utleieboliger.

En av lånekategoriene i Arbeidernes boligfond var lån til leide sosialboliger, jf. artikkel 50 i lov nr. 97/1993, sitert ovenfor. Kapittel VIII i boligloven fastsetter de nåværende reglene for lån til sosiale utleieleiligheter, og som nevnt ovenfor er de i hovedsak de samme som tidligere. Derfor fikk både henholdsvis Statens boligkontor, gjennom Arbeidernes boligfond, og HFF i oppgave å gi denne kategorien lån.

Som nevnt ovenfor var et av finansieringsmidlene for Arbeidernes boligfond direkte budsjettbidrag, jf. artikkel 48 i lov nr. 97/1993. Disse bidragene skulle delvis dekke fondets driftsutgifter, herunder de som var knyttet til sosiale utleieleiligheter. Rentesatsen for denne lånekategorien ble årlig vedtatt av regjeringen; jf. lovens artikkel 52.

⁽²⁵⁾ Den opprinnelige teksten i islandsk språkversjon finnes på: <http://www.althingi.is/alttext/122/s/0099.html>.

Når det gjelder situasjonen etter at boligloven trådte i kraft, fastslo boliglovens foreløpige artikkel IX, som ble vedtatt i 1998, at fram til utgangen av år 2000 skulle lån til sosiale utleieleiligheter fortsatt gis til samme rentesatser som gjaldt den gang.

21. august 2001 inngikk sosialministeren og finansministeren en særavtale som vedtok en subsidiert rentesats for denne lånekategorien for inntil 400 utleieleiligheter hvert år⁽²⁶⁾. 26. september 2005 inngikk ministrene en ny avtale som justerte bidraget til HFF med sikte på nedsettelse av rentesatsene og økning av høyeste bidrag for hver leilighet. I henhold til disse avtalene ville HFF motta et budsjettbidrag for de tapene som ble påført i denne lånekategorien, i den utstrekning det var fastsatt i avtalene.

3.4 *Ingen betaling av utbytte*

I åpningsvedtaket identifiserte Overvåkningsorganet som et fjerde potensielt statsstøttetiltak at det ikke kreves at HFF betaler utbytte til staten. Dette er en følge av de allmenne prinsippene i islandsk offentlig rett, som ikke krever at statlige institusjoner som er organisert som HFF, betaler utbytte⁽²⁷⁾. Som sådant forelå dette prinsippet før EØS-avtalen trådte i kraft, og den rettslige situasjonen for HFFs forgjengere var derfor den samme.

Dette allmenne prinsippet gjenspeiler blant annet det faktum at disse institusjonenes mål ikke er profitt, men å yte tjenester som parlamentet har vedtatt at staten skal tilby. I henhold til islandsk offentlig rett må en statlig institusjon ha et rettslig grunnlag for å ta betalt for sine tjenester, og gebyret skal ikke overstige kostnaden for å yte dem⁽²⁸⁾. Når en statlig institusjon har tillatelse ved lov til å ta betalt mer enn kostnadene eller, som for eksempel i tilfellet HFF, motta et utbytte på midler den har, jf. boliglovens artikkel 11, kreves et eget rettslig grunnlag for at institusjonen skal betale utbytte til den islandske staten.

Denne oppfatningen av islandsk lovgivning bekreftes i den islandske regjeringens brev av 15. april 2008, der følgende fastslås: *"I samsvar med lov om regjeringens finansrapportering, nr. 88/1997, er det vanlig praksis at det stilles krav til offentlige enheter om å skape profitt bare dersom de er pålagt å gjøre det ved lov. Videre må det foreligge et rettslig grunnlag dersom det kreves at en offentlig enhet betaler utbytte. Dersom en offentlig enhet skaper profitt, skal det overføre en vanlig del av profitten som utbytte til statskassen, som fastsatt i artikkel 42 i lov nr. 88/1997. Offentlige enheter som betaler utbytte, som f.eks. Landsvirkjun, har en særlig rettslig forpliktelse til å gjøre dette. Det kan vises til artikkel 4 i lov nr. 42/1983 om Landsvirkjun. Det finnes derfor ingen lovbestemmelse som krever at offentlige enheter skal betale utbytte."*

Verken boligloven eller lov nr. 97/1993 inneholdt noen lovbestemmelse som krevde at HFF eller forgjengerne skulle betale utbytte. HFF har dermed i dette henseende alltid vært styrt av det nevnte allmenne prinsippet i islandsk offentlig rett.

3.5 *HFF er ikke omfattet av kapitaldekningskrav og regler for minste kapitaldekning*

Loven nevnt i punkt 14 i kapittel II i vedlegg IX til (europaparlaments- og rådsdirektiv 2000/12/EF av 20. mars 2000 om adgang til å starte og utøve virksomhet som kredittinstitusjon, endret, heretter kalt "bankdirektivet")⁽²⁹⁾, fastsetter kapitaldekningskrav og regler for minste kapitaldekning som gjelder for kredittinstitusjoner i alle medlemsstater i EU og EFTA. Direktivets artikkel 2 nr. 3 inneholder en liste over institusjoner som er fritatt fra å anvende bestemmelsene i bankdirektivet. I EØS-komiteens vedtak ble denne listen utvidet blant annet ved tilføyelse av "Byggingarsjóðir ríkisins" i Island (direkte oversatt "Statens bygningsfond")⁽³⁰⁾. Denne betegnelsen omfattet Statens bygningsfond og Arbeidernes boligfond som, som beskrevet ovenfor, ble slått sammen og overtatt av HFF, jf. boliglovens artikkel 53.

⁽²⁶⁾ Den islandske regjeringens brev av 3. januar 2007, s. 10.

⁽²⁷⁾ Dette er annerledes når staten eier selskaper som er organisert som aksjeselskaper og styres av privatrett.

⁽²⁸⁾ Et eksempel på anvendelse av dette prinsippet finnes f.eks. i dom fra islandsk høyesterett av 5. november 1998 i sak nr. 50/1998.

⁽²⁹⁾ Loven ble innlemmet ved EØS-komiteens vedtak nr. 15/2001 og trådte i kraft 1. oktober 2001.

⁽³⁰⁾ Denne fotnoten er ikke relevant for den norske utgaven.

Følgelig fritar artikkel 116 i lov nr. 161/2002, om finansinstitusjoner (*lög um fjármálafyrirtæki*) HFF fra anvendelsen av loven, hvilket er et av tiltakene som gjennomfører direktivet i islandsk lovgivning.

4 Merknader fra islandske myndigheter

I sine brev av 20. november 2006 og 15. april 2008 fastholdt den islandske regjeringen at HFF-systemet skulle anses som eksisterende støtte. For det første forelå de viktigste trekkene ved systemet før EØS-avtalen trådte i kraft, og de ble ikke endret da boligloven ble vedtatt. Endringene som ble gjort med boligsystemet den gang, var utelukkende rettet mot sosialboligordningen, og var ikke betydelige. For det andre var de statsstøtteelementene som ble identifisert i Overvåkningsorganets åpningsvedtak, allmenne tiltak som forble uendret da boligloven trådte i kraft. Dermed har for eksempel den iboende statsgarantien vært den samme både før og etter EØS-avtalens ikrafttredelse. I dette henseende hevdet den islandske regjeringen at det følger av dommen fra De europeiske fellesskaps domstol i saken *Namur*, at bare vesentlige lovgivningsendringer kunne endre klassifiseringen av støtten⁽³¹⁾. For det tredje skjedde det ingen endring i 1999 med innføringen av boligloven som med sannsynlighet kunne endre vurderingen av at systemet var i samsvar med reglene for statsstøtte. For det fjerde, og alternativt, kan endringene som skjedde med sosialboligordningen i forbindelse med for eksempel de såkalte tillegglånene, skilles ut fra den generelle låneordningen.

5 Merknader fra tredjeparter

SFF har hevdet at endringene som kom med boligloven, fører til at ordningen klassifiseres som ny støtte, ettersom disse endringene medførte at boligsystemet ikke bestod mer eller mindre uendret fram til i dag. I sitt brev av 31. januar 2007 viste SFF blant annet til:

- At det forelå en ny lov, dvs. at boligloven hadde erstattet lov om Statens boligkontor.
- Opprettelsen av et nytt rettssubjekt, boligfinansieringsfondet, som erstattet Statens boligstyre/Statens boligkontor og overtok eiendelene og forpliktelsene til Statens bygningsfond og Arbeidernes boligfond.
- Innføringen av nye låneinstrumenter, med kontantlån i stedet for boligobligasjoner og mindre sosialhjelp i boligsaker, endret øvre grense for finansiering av kjøpet, opphevede restriksjoner på salg av eierbeholdte sosialboliger, avskaffelse av forkjøpsrett samt endringer med hensyn til arten av enhetene som var berettiget til lån.
- Endringen i finansieringskildene: I henhold til boligloven mottar boligfinansieringsfondet, i motsetning til forgjengerne, ikke direkte statlige bidrag.

I sitt brev av 28. mars 2008 har SFF hevdet at den relevante rettslige prøven burde bestå av en omfattende vurdering av HFF-systemet snarere enn en individuell analyse av det identifiserte mulige støttetiltaket. Etter SFFs oppfatning er de enkelte delene i systemet så tett sammenvevd at det ville være en uberettiget kunstig oppdeling å skille mellom dem ved vurderingen av om tiltaket er et nytt eller eksisterende tiltak. En slik tilnærming ville etter SFFs mening ikke være i tråd med Kommisjonens praksis i liknende saker. Til slutt oppfordrer SFF Overvåkningsorganet til å ta hensyn til den faktiske utviklingen når det gjelder mengden av lån som gis av HFF, og fondets markedsandel sammenliknet med private bankers.

⁽³¹⁾ Sak C-44/93 *Namur-Les Assurances du Crédit SA*, [1994] saml. I-3829.

II. VURDERING

1 **Det faktum at HFF ikke er omfattet av kapitaldekningskrav og regler for minste kapitaldekning, utgjør ikke statsstøtte**

Overvåkningsorganet har ansett det som nyttig å innlede sin vurdering med spørsmålet om det faktum at HFF ikke er omfattet av kapitaldekningskrav og regler for minste kapitaldekning, utgjør statsstøtte.

Som allerede påpekt fastsetter bankdirektivet kravene til kapitaldekning og reglene for minste kapitaldekning som gjelder for kredittinstitusjoner i hele EØS. I sitt åpningsvedtak inntok Overvåkningsorganet som foreløpig standpunkt at HFFs fritak fra anvendelsen av bankdirektivet ikke utgjorde statsstøtte. Det mente imidlertid at spørsmålet ga opphav til en slik tvil at det var nyttig å vurdere spørsmålet under den formelle undersøkelsen. Denne vurderingen har fått Overvåkningsorganet til å bekrefte sin foreløpige oppfatning av følgende grunner:

For det første, og slik det ble påpekt i åpningsvedtaket, er HFF ikke en kredittinstitusjon som omfattes av bankdirektivet, ettersom det ikke har tillatelse til å motta innskudd eller midler som skal tilbakebetales, fra publikum.

For det andre inneholder bankdirektivets artikkel 2 nr. 3 en liste over institusjoner som er fritatt fra anvendelsen av direktivets bestemmelser. EØS-komiteens vedtak inkluderte ”Byggingarsjóðir rikisins” på listen. Denne betegnelsen ble tradisjonelt brukt for fondene som nå er overtatt av HFF. Uavhengig av om denne bestemmelsen er konstitutiv eller bare gjentar det som allerede følger av direktivets alminnelige regler, er det dermed bankdirektivet selv, slik det er tilpasset EØS, som fritar HFF fra direktivets virkeområde samt kapitaldekningskravene og reglene for minste kapitaldekning som er fastsatt i det. Selv om det ble antatt at et fritak fra direktivets anvendelse ville medføre at HFF fikk en fordel, ville tiltaket ikke kunne tilskrives den islandske staten, men EØS-komiteen, og det ville følgelig ikke utgjøre statsstøtte⁽³²⁾.

For det tredje: selv om HFF hadde vært omfattet av bankdirektivet, ville et fritak ikke medført en overføring av statlige midler, ettersom staten ikke ville avstå fra noen inntekter i en slik situasjon.

2 **Felles betraktninger angående statsgarantien, rentestøtten, fritaket fra inntekts- og eiendomsskatt og mangelen på utbytteutbetalinger**

2.1 **De ulike framgangsmåtene for ny og eksisterende støtte**

Framgangsmåten for ny støtte er fastsatt i overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 3 (som tilsvarer EF-traktatens artikkel 88 nr. 3). Dersom Overvåkningsorganet er i tvil med hensyn til et slikt støttetiltaks forenlighet, skal det innlede formell undersøkelse som fastsatt i overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 2 (som tilsvarer EF-traktatens artikkel 88 nr. 2) og i overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del II avsnitt II artikkel 4 nr. 4.

Framgangsmåten for eksisterende støtte er en annen enn for ny støtte, og er fastsatt i overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 1. I henhold til denne bestemmelsen skal Overvåkningsorganet i samarbeid med EFTA-statene føre konstant tilsyn med alle støtteordninger i disse statene. Det skal foreslå for dem alle egnede tiltak som kreves på grunn av den løpende utviklingen eller EØS-avtalens virkemåte.

⁽³²⁾ Sak T-351/02 *Deutsche Bahn AG*, [2006] saml. II-1047, nr. 100-103.

De europeiske fellesskaps domstol har uttalt at:

”[...] når Kommisjonen undersøker støttetiltak i henhold til EF-traktatens artikkel 87 for å avgjøre om de er forenlige med det felles marked, er den pålagt å innlede framgangsmåten i henhold til EF-traktatens artikkel 88 nr. 2 dersom den etter den foreløpige undersøkelsen ikke har klart å håndtere alle vanskelighetene som er knyttet til å avgjøre om disse tiltakene er forenlige med det felles marked [...] De samme prinsippene må naturligvis anvendes også når Kommisjonen er i tvil om den faktiske klassifiseringen som støtte, som definert i EF-traktatens artikkel 87 nr. 1, er berettiget for tiltaket som undersøkes. Kommisjonen kan derfor ikke kritiseres for å innlede framgangsmåten selv når den, i beslutningen som vedtas for dette formålet, uttrykker tvil om berettigelsen av statusen som støtte, som definert i EF-traktatens artikkel 87 nr. 1, for tiltak som omfattes av den.

[...] Kommisjonen må foreta en egnet gransking ... på grunnlag av de opplysningene som allerede er oversendt til den på dette stadium av medlemsstaten, selv om resultatet av denne undersøkelsen ikke er en definitiv klassifisering av det undersøkte tiltaket. [...] Dersom disse opplysningene gir den mulighet, med sikte på en foreløpig vurdering, til å innta det standpunkt at det berørte tiltaket sannsynligvis faktisk utgjør eksisterende støtte, må Kommisjonen håndtere dem innenfor rammen for saksbehandling som er fastsatt i EF-traktatens artikkel 88 nr. 1 og 2. Dersom opplysningene fra medlemsstatene derimot ikke berettiger denne foreløpige konklusjonen, eller dersom medlemsstaten ikke gir noen opplysninger om saken, må Kommisjonen håndtere disse tiltakene innenfor rammen for saksbehandling som er fastsatt i artikkel 88 nr. 2 og 3.”⁽³³⁾

Med andre ord er enhver vurdering som gjøres i et vedtak om å innlede formell undersøkelse med hensyn til om et potensielt støttetiltak utgjør ny eller eksisterende støtte, nødvendigvis bare av foreløpig art. Det følger derfor av rettspraksis at selv om Overvåkningsorganet i et åpningsvedtak til å begynne med inntok det standpunkt at det berørte tiltaket utgjorde ny støtte, kan det likevel i vedtaket som avslutter granskingen, konkludere med at tiltaket faktisk utgjør eksisterende støtte, eller at det ikke utgjør støtte overhodet. Når eksisterende støtte foreligger, må Overvåkningsorganet følge framgangsmåten for eksisterende støtte⁽³⁴⁾. I et slikt tilfelle vil Overvåkningsorganet derfor måtte avslutte den formelle undersøkelsen og innlede framgangsmåten for eksisterende støtte som fastsatt i overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del II artikkel 17 til 19⁽³⁵⁾. Etter sistnevnte framgangsmåte, og bare etter den, skal Overvåkningsorganet vurdere hvorvidt et eksisterende støttetiltak er forenlig med EØS-avtalens virkemåte.

Opplysningene som ble forelagt for Overvåkningsorganet den gang det vedtok å innlede formell undersøkelsen, var *”ikke av en art som berettiget”* en foreløpig konklusjon om at støtten var eksisterende, og Overvåkningsorganet behandlet derfor disse tiltakene innenfor rammen av reglene for ny støtte. Ettersom denne første oppfatningen er blitt imøtegått av den islandske regjeringen, vil imidlertid Overvåkningsorganet i det følgende vurdere spørsmålet på nytt i lys av det materialet som nå er framlagt av regjeringen og SFF.

Som allerede påpekt vil Overvåkningsorganet konkludere med hensyn til nye støttetiltaks eksistens og forenlighet under den formelle undersøkelsen. Dersom de berørte instrumentene derimot ikke utgjør ny støtte, kan Overvåkningsorganet etter den foreliggende framgangsmåten ikke foreta en bindende vurdering av om de i stedet utgjør eksisterende støtte i henhold til EØS-avtalens artikkel 61 nr. 1. Overvåkningsorganet kan heller ikke foreta en bindende vurdering av om slike eksisterende støttetiltak vil være forenlige med EØS-avtalen. Før det konkluderer i spørsmålet om nye eller eksisterende tiltak, vil Overvåkningsorganet derfor i det følgende gå ut fra en *antakelse* om at følgende tiltak er statsstøtte: statsgaranti, skattefritak, rentestøtte og fritak fra å betale utbytte.

⁽³³⁾ Sak C-400/99 *Italia v Kommisjonen*, [2005] saml. I-3657, nr. 47 og nr. 54-55.

⁽³⁴⁾ Sak T-190/00 *Regionen Sicilia v Kommisjonen*, [2003] saml. II-5015, nr. 48.

⁽³⁵⁾ Sak C-312/90 *Spania v Kommisjonen*, [1992] saml. I-4117, nr. 14-17, sak C-47/91 *Italia v Kommisjonen*, [1992] saml. I-4145, nr. 22-25, forente saker T-195/01 & T-207/01 *Gibraltars regjering*, [2002] saml. II-2309, og forente saker T-297/01 og T-298/01 *SIC II*, [2004] saml. II-743.

2.2 Den rettslige prøven

Artikkel 4 i Overvåkningsorganets vedtak nr. 195/04/COL fastslår at en endring av eksisterende støtte er enhver forandring, bortsett fra omdannelser av rent formell eller administrativ art, som ikke kan påvirke vurderingen av om støttetiltaket er forenlig med det felles marked. Med hensyn til den rettslige vurderingen av om støtten er ny eller eksisterende, uttalte dessuten Domstolen i saken *Namur-Les Assurances* at:

"[...] forekomsten av ny støtte eller en endring av eksisterende støtte kan ikke vurderes ut fra støttens størrelse eller særlig, støttebeløpet uttrykt som en finansiell verdi på ethvert tidspunkt i foretakets liv, dersom støtten gis i henhold til tidligere lovbestemmelser som forblir uendret. Hvorvidt støtte kan klassifiseres som ny støtte eller som en endring av eksisterende støtte, må fastslås med henvisning til de bestemmelser den omfattes av".

Vedtaket som trådte i kraft 1. februar 1989 endret ikke lovgivningen som ga OND de fordelene det hadde, verken med hensyn til disse fordelenes art eller med hensyn til aktivitetene til den offentlige virksomheten de gjaldt, ettersom lov av 31. august 1939 ga denne virksomheten et svært generelt mål om å redusere risikoene ved å gi kreditt til eksport. Det påvirker derfor ikke de støtteordningene som ble iverksatt gjennom denne loven."⁽³⁶⁾

Domstolen gikk videre og konkluderte med at en faktisk utvidelse av foretakets aktiviteter ikke ville være tilstrekkelig til å endre klassifiseringen av et støttetiltak:

"Å innta motsatt standpunkt ville i realiteten være det samme som å kreve at den berørte medlemsstat skulle underrette Kommisjonen og framlegge for den til en forebyggende gjennomgang ikke bare ny støtte eller endringer av støtte som er rettmessig såkalt gitt til et foretak som mottok eksisterende støtte, men også alle tiltak som påvirker foretakets virksomhet og som kan ha innvirkning på det felles markeds virkemåte, på konkurransen eller bare på det faktiske støttebeløpet som i prinsippet er tilgjengelig i en viss periode, men som nødvendigvis varierer i størrelse med foretakets omsetning. Når det gjelder et offentlig foretak som OND, kan dermed hver ny forsikringsoperasjon som i henhold til opplysningene gitt av den belgiske regjeringen under høringen må oversendes til tilsynsmyndighetene, anses som et tiltak som omfattes av framgangsmåten i traktatens artikkel 93 nr. 3.

En slik fortolkning, som verken er i samsvar med brevet eller formålet for artikkel 93 nr. 3, eller med ansvarsdelingen mellom Kommisjonen og medlemsstatene som den fastsetter, ville gi opphav til rettslig usikkerhet for foretak og medlemsstater, som dermed ville bli forpliktet til å forhåndsmelde vidt forskjellige tiltak, som så ikke kunne settes i verk på grunn av tvil om de kunne klassifiseres som ny støtte. [...]"⁽³⁷⁾

I saken *Gibraltar* hevdet Førsteinstansdomstolen at

"bare når endringen [i nasjonal lovgivning] påvirker den faktiske materielle innholdet i den opprinnelige ordningen, blir sistnevnte omgjort til en ny støtteordning. Det kan ikke være noen tvil om det foreligger en slik vesentlig endring når det nye elementet klart kan skilles fra den opprinnelige ordningen."⁽³⁸⁾

Ved vurderingen av om en endring av et støttetiltak har som følge at hittil eksisterende støtte blir til ny støtte, har Kommisjonen undersøkt om endringen er av betydelig art⁽³⁹⁾. I den forbindelse har Kommisjonen tatt hensyn til fordelens art, formål og grunnlag, og personene og organene som påvirkes av den, samt de relevante finansieringskildene. Kommisjonen har derimot ikke sett på juridiske endringer, som ikke er en del av det berørte støttetiltaket.

⁽³⁶⁾ Sak C-44/93 *Namur-Les Assurances du Crédit SA*, [1994] saml. I-3829, nr. 28-29 (understreket av Overvåkningsorganet). Se også nr. 23 i dommen der Domstolen viste til endringer "som ikke påvirket substansen i disse fordelene".

⁽³⁷⁾ Sak C-44/93, *Namur-Les Assurances du Crédit SA*, sitert ovenfor, nr. 32-33.

⁽³⁸⁾ Forente saker T-195/01 og T-207/01, *Gibraltars regjering v Kommisjonen*, [2002] saml. II-2309, nr. 111. Se også uttalelse fra AG Fennelly i forente saker C-15/98 og C-105/98, *Italy and Sardegna Lines, Servizi Marittimi della Sardegna SpA v Kommisjonen*, [2000] saml. I-8855, nr. 64.

⁽³⁹⁾ Kommisjonsvedtak av 24. april 2007 i sak E 10/2005 (tidl. C 60/1999), nr. 33, kommisjonsvedtak av 4. april 2007 i sak E 7/2005 om finske garantiordninger, nr. 16, kommisjonsvedtak av 20. april 2005 i sak E 8/2005 til fordel for den spanske kringkasteren RTVE, punkt 2.2, og kommisjonsvedtak i sak E 22/2004 – Direkte skatteinsattementer til fordel for eksportrelaterte aktiviteter, nr. 34-35.

I forbindelse med individuelle støttetiltak, som lisensavgifter for en offentlig kringkaster, har denne tilnærmingen fått Kommisjonen til å undersøke hvilke forhold den relevante avgiften anvendes under, ettersom disse forholdene utgjør en integrert del av det berørte støttetiltaket⁽⁴⁰⁾.

Når det berørte støttetiltaket har bestått av en støtteordning som ikke er rettet mot en bestemt aktivitet, for eksempel når offentlige foretak nyter godt av en statsgaranti bare fordi foretaket er organisert som en del av staten, rettet Kommisjonen oppmerksomhet en mot hvorvidt støttetiltaket i seg selv (systemet med en statsgaranti for alle slike foretak) hadde gjennomgått betydelige endringer. Ettersom reglene som gjelder hver enkelt støttemottaker i denne sistnevnte situasjonen, ikke utgjør en del av støttetiltaket, har Kommisjonen ikke sett nærmere på de særskilte reglene for hver enkelt støttemottakers aktiviteter. Med andre ord har Kommisjonen ikke konkludert med at endringer av regler for individuelle mottakere kunne føre til at støtteordningen ble omgjort til ny støtte, enten med virkning for ordningen som sådan eller bare for det enkelte foretak som er gjenstand for de juridiske endringene⁽⁴¹⁾. Dersom den hadde gjort det, ville det betyde at et tiltak som var utformet som en ordning, ville bli omgjort fra eksisterende støtte til ny støtte i forbindelse med noen mottakere, men ikke alle, bare fordi reglene for de første, men ikke de andre, var blitt endret. Et slikt resultat ville ikke være forenlig med det faktum at tiltaket bestod av ett enkelt tiltak.

Før Kommisjonen utdypet hvilke lovgivningsmessige endringer som er relevante for vurderingen av om et støttetiltak er nytt eller eksisterende, måtte det derfor først avgjøres hvorvidt regler som omfattet en eller flere av støttemottakerne, utgjør en del av støttetiltaket eller ei. Når det berørte foretaket mottar støtte fra flere tiltak med ulike formål og rettslige grunnlag som er vedtatt på ulike tidspunkt, og der noen er enkelttiltak mens andre har form av ordninger, burde dessuten de ulike støttetiltakene vurderes for seg, og ikke slås sammen i én allmenn vurdering bare fordi tiltaket helt eller delvis har samme mottaker⁽⁴²⁾.

2.3 Klassifisering av de ulike støttetiltakene som ny eller eksisterende støtte

2.3.1 Statsgarantien

Statsgarantien som omfatter alle statlige institusjoner for alle deres forpliktelser, følger av en allmenn uskreven regel i islandsk offentlig rett som forelå før EØS-avtalen trådte i kraft. Garantien får anvendelse på alle statlige institusjoner, uavhengig av når de er opprettet eller hva slags aktiviteter de utøver, eller endringer i disse aktivitetene. Dette mulige støttetiltaket må anses som en ordning som omfattes av definisjonen i overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del II artikkel 1 bokstav d). Igjen forutsatt at den utgjør støtte, må ordningen i utgangspunktet anses som eksisterende støtte ettersom den forelå før EØS-avtalen trådte i kraft, jf. overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del II artikkel 1 bokstav b).

⁽⁴⁰⁾ Kommisjonsvedtak av 24. april 2007 i statsstøttesak E 3/2005 – Finansiering av allmennkringkastere i Tyskland, nr. 200-214, kommisjonsvedtak i E-14/2005 – Portugal, kompensasjonsutbetaling til allmennkringkasteren RTP, nr. 61-80.

⁽⁴¹⁾ Kommisjonsvedtak av 24. april 2007 i statsstøttesak E 3/2005 – Finansiering av allmennkringkastere i Tyskland, nr. 215. I egenskap av å være offentlig eide institusjoner hadde tyske offentlige banker tradisjonelt hatt fordel av en iboende statsgaranti, den såkalte Anstaltslast. I sak E-10/2000 om den tyske Landesbanken konkluderte Kommisjonen med at Anstaltslast var en institusjon som eksisterte før EF-traktaten. Støtten til bankene som utgikk fra denne garantien, var derfor eksisterende, og det gjaldt også når Anstaltslast ikke bare fulgte av et allment rettslig prinsipp, men senere ble uttrykkelig innført i skriftlige lovbestemmelser, jf. brev fra Kommisjonen til Tyskland av 8. mai 2000 med forslag om egnede tiltak i sak E 10/2000, punkt 7 nr. 1. Etter det Overvåkningsorganet har kjennskap til, opprettes vanligvis de tyske bankene som har fordel av Anstaltslast, ved en egen lov som styrer opprettelsen og driften av den enkelte bank. Flere av disse bankene ser ut til å være opprettet etter at EF-traktaten trådte i kraft. Endringer i lovgivningen som styrer driften av de offentlige bankene, har skjedd hyppig. Opprettelse av nye banker ved lov, fusjonering og oppdeling av offentlige banker samt andre endringer i lovgivningen for offentlige banker kan helt sikkert påvirke virksomheten til foretakene, og kan ha innvirkning på det felles markeds virkemåte, på konkurransen eller rett og slett på det faktiske støttebeløpet som er tilgjengelig for foretakene. Likevel undersøkte Kommisjonen ikke når de ulike bankene som not godt av garantien, ble opprettet, ei heller analyserte den endringer i driften av bankene eller andre tiltak knyttet til enkeltbanker, før den konkluderte med at fordelene som utgikk fra Anstaltslast, var eksisterende støtte. Se også kommisjonsvedtak av 16. oktober 2002 i sak C 68/2002 – Frankrike, Electricité de France (EDF), nr. 68, der et av støttetiltakene til EDF, en statsgaranti, fulgte av et allment prinsipp i fransk lovgivning som eksisterte før EF-traktaten. Driften av EDF var blitt betydelig endret i årenes løp, og selskapet hadde også gått inn i nye markeder. Likevel anså Kommisjonen at det ikke var behov for å undersøke disse faktiske endringene, og den undersøkte heller ikke noen endringer i lovgivningen som følge av EF-traktatens ikrafttredelse som berørte EDF, da den skulle fastslå om dette støttetiltaket utgjorde ny eller eksisterende støtte, jf. også kommisjonsvedtak av 16. desember 2003 om statsstøtten til EDF og elektrisitets- og gasssektoren, EUT L 49 av 22.2.2005, s. 9, nr. 59, og Kommisjonens innbydelse til å framlegge merknader i henhold til EF-traktatens artikkel 88 nr. 2 i sak E 3/2002, EDF, EUT C 164 av 16.11.2002, s. 8, nr. 53-55.

⁽⁴²⁾ Kommisjonsvedtak av 24. april 2007 i sak E 3/2005 – Finansiering av allmennkringkastere i Tyskland, nr. 192-216, kommisjonsvedtak av 20. april 2005 i sak E 8/2005 – Statsstøtte til fordel for den spanske nasjonale allmennkringkasteren RTVE, punkt 2.2, og kommisjonsvedtak av 20. april 2005 i sak E 9/2005 – Italia, RAI, nr. 25-48.

Etter at EØS-avtalen trådte i kraft har det ikke funnet sted noen vesentlige, og heller ikke ikke-vesentlige, endringer av selve garantiens omfang og virkemåte. Lov nr. 121/1997 om statsgarantier, med senere endringer, innførte en liten garantipremie med en sats på 0,00625 % per kvartal (0,00375 % per kvartal på innenlandske forpliktelser til 2001). Denne premien reduserer imidlertid bare støtten som følger av det opprinnelige statsgarantisystemet som forelå før EØS-avtalen. Den opprinnelige ordningen kan derfor ikke, uavhengig av om det er en fordel knyttet til den, klassifiseres som ny støtte⁽⁴³⁾.

Videre innebar ingen av endringene av HFFs drift, som ble beskrevet i avsnitt I.2, en slik endring. Fordelens art var nøyaktig den samme, og det var også det rettslige grunnlaget for støtten. Formålet for dette ikke-individuelle tiltaket, som går mye lenger enn særegenhetene ved boliglånssystemet og får allmenn anvendelse på alle statlige institusjoner, ble heller ikke forandret som en følge av endringene i boliglånssystemet som boligloven medførte⁽⁴⁴⁾. Med andre ord var det ikke bare mulig å skille de lovgivningsmessige endringene fra dette mulige støttetiltaket, de var helt atskilt fra det. Garantiordningen kan derfor ikke utgjøre et nytt støttetiltak som kan vurderes i denne formelle undersøkelsen.

2.3.2 *Fritak fra inntekts- og eiendomsskatt*

Statskassen, alle statlige institusjoner og alle statsforetak som staten har ubegrenset ansvar for har, siden lenge før EØS-avtalen trådte i kraft, vært fritatt fra inntekts- og eiendomsskatt.

Fritaket fra inntektsskatt er i dag hjemlet i artikkel 4 paragraf 1 i lov nr. 90/2003 om inntektsskatt, som er en konsolidert versjon av lov nr. 75/1981 om inntekts- og eiendomsskatt. Forutsatt at skattefritaket utgjør støtte, må det i utgangspunktet anses som en generell ordning som omfattes av definisjonen i overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del II artikkel 1 bokstav d). Etter at EØS-avtalen trådte i kraft er det ikke foretatt noen vesentlige eller ikke-vesentlige endringer av denne ordningens omfang, finansiering eller virkemåte. Ikke noe i disse allmenne skattebestemmelsene, verken i forbindelse med HFF eller noen annen som fikk fordel av fritaket, ble endret som en følge av endringene i boliglånssystemet som kom etter 1. januar 1994. Videre påvirket endringene av boliglånssystemet ikke, verken direkte selv eller indirekte, denne ordningen. Boligloven førte faktisk ikke til noen endring av skattefritaketets formål og art. Den endret heller ikke finansieringskilden eller det rettslige grunnlaget for skattefritaket. Skattefritaket kan derfor ikke utgjøre et nytt støttetiltak som kan granskes under den formelle undersøkelsen.

Fram til vedtakelsen av lov nr. 129/2004, som avskaffet eiendomsskatten, ga artikkel 4 paragraf 1 i lov nr. 90/2003 om inntekts- og eiendomsskatt de ovennevnte institusjonene fritak fra å betale også denne skatten. Også med hensyn til eiendomsskatt bare konsoliderer denne loven regler som allerede fantes i ovennevnte lov nr. 75/1981 om inntekts- og eiendomsskatt. Eiendomsskatten er nå fullstendig fjernet. Fram til den ble opphevet i 2004, måtte skattefritakene for disse institusjonene, dersom de utgjorde støtte, vurderes som en ordning som omfattes av definisjonen i overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del II artikkel 1 bokstav d). I tiden mellom EØS-avtalens ikrafttredelse og den allmenne avskaffelsen av eiendomsskatten ble det ikke foretatt noen vesentlige, ei heller ikke-vesentlige endringer av skattefritaketets omfang, finansiering eller virkemåte, og endringene i boliglånssystemet påvirket verken skattefritaketets art, formål, virkemåte eller finansiering. Dette skattefritaket kan derfor ikke utgjøre et nytt støttetiltak som kunne vært gransket under denne formelle undersøkelsen.

⁽⁴³⁾ Et annet spørsmål er hvorvidt HFFs fritak fra garantipremien som ble innført i 1998, ville være ny støtte. Overvåkningsorganet har i dag ved vedtak nr. 406/08/COL innledet formell undersøkelse med hensyn til fritakene fra garantipremien som er foreskrevet i lov nr. 121/1997 om statsgarantier.

⁽⁴⁴⁾ I dette henseende er situasjonen parallell til følgende vedtak fra Kommissjonen: tyske kringkastere, Poczta Polska, La Poste, EDF osv. I disse vedtakene måtte Kommissjonen vurdere om statsgarantier til offentlige foretak kvalifiserte som ny eller eksisterende støtte. I alle vedtakene konkluderte Kommissjonen med at selve garantien enten ikke hadde endret seg eller hadde forblitt i det vesentlige uendret. Kommissjonen gikk i sin vurdering av støtten som fulgte av garantien, ikke inn på en vurdering av om det berørte foretaket hadde endret sin drift, ettersom dette spørsmålet ikke var knyttet til støttetiltaket som sådant, men til en av mottakerne av en abstrakt definert støtteordning.

2.3.3 Rentestøtte

Som nevnt ovenfor ga Arbeidernes boligfond lån til sosiale utleieleiligheter til lave rentesatser fastsatt av regjeringen. Fondet mottok blant annet direkte budsjettbidrag for å dekke sine utgifter knyttet til disse lånene. Ettersom Arbeidernes boligfond var en offentlig institusjon, var i siste instans den islandske staten ansvarlig for tapene knyttet til denne lånekategorien dersom de direkte bidragene ikke var tilstrekkelig til å dekke fondets tap.

Lånekategorien sosiale utleieleiligheter var i stor grad uendret av boligloven, og HFF skulle gi disse lånene, i utgangspunktet til samme rentesats som tidligere, jf. lovens foreløpige artikkel IX. Nevnte artikkel fastsatte også at staten skulle gi bidrag fra budsjettet for å dekke HFFs tap. Disse temaene er senere blitt gjenstand for avtaler mellom sosialministeren og finansministeren, jf. avsnitt I.3.3 ovenfor.

Når det gjelder den institusjonelle endringen, viser fast praksis fra Kommisjonen at organer som har fordel av støtte, kan endre rettssubjekt gjennom fusjon, fisjon eller av andre grunner uten at det påvirker klassifiseringen av støtten. Dette er tilfelle både når endringen av rettssubjekt finner sted gjennom et privatrettslig tiltak og når endringen fastsettes ved lov eller andre offentligrettslige tiltak⁽⁴⁵⁾. Endringen fra de fire offentlige organene som ble drevet i henhold til lov nr. 97/1993, sammenlignet med boligloven, kan i seg selv ikke ha noen innvirkning på vurderingen av det relevante tiltakets forenlighet. Som nevnt tidligere overtok boligfinansieringsfondet alle eiendeler, rettigheter og forpliktelser fra sine forgjengere, og videreførte deres oppgaver, noe som viser at reformen tok sikte på å opprettholde kontinuiteten mellom disse organisasjonene⁽⁴⁶⁾.

Som en følge av dette fikk både Arbeidernes boligfond og HFF i oppgave å gi disse sosiallånene til utleieleiligheter til en rentesats fastsatt av regjeringen, som tildelte midler gjennom budsjettloven, ettersom disse rentesatsene var for lave til å dekke utlånskostnaden. Forskjellen mellom de to er at bidraget til HFF var rettet til denne bestemte lånekategorien, mens Arbeidernes boligfond mottok budsjettbidrag som var felles for alle fondets sosiallånkategorier. Forskjellen skyldes at boligloven avskaffet de andre sosiallånkategoriene i Arbeidernes boligfond, og at tilleggslånet, den viktigste sosiallånkategorien under boligloven i dens opprinnelige form, ikke ble finansiert gjennom budsjettbidrag til HFF.

Endringene som boligloven medførte, endret derfor ikke oppgaven med å gi lån til sosiale utleieboliger; med andre ord forble formålet for dette tiltaket det samme⁽⁴⁷⁾. Videre er det faktum at budsjettbidraget nå bare er rettet mot disse lånene, en følge av avskaffelsen av de direkte statlige bidragene til andre sosiallån. Avskaffelsen av direkte statlige bidrag til visse aktiviteter utgjør ikke en endring av finansieringen av et annet tiltak. En slik avskaffelse kan derfor ikke ha noen innvirkning på klassifiseringen av det gjenværende tiltakets art. Den utgjør snarere en avskaffelse av et separat støttetiltak⁽⁴⁸⁾.

⁽⁴⁵⁾ Kommisjonsvedtak av 29. november 2007, C (2007) 5778, statsstøtte C 56/2007 – France, Garantie illimitée de l'Etat en faveur de La Poste, nr. 93-97, kommisjonsvedtak i sak E-14/2005 / Portugal, kompensasjonsutbetaling til allmennkringkasteren RTP, nr. 78-80, kommisjonsvedtak av 20. april 2005 i statsstøttesak E 10/2005 (tidl. C 60/1999) – Redevance radiodiffusion TF1, nr. 33, og brev fra Kommisjonen til Tyskland av 8. mai 2000 med forslag om egnede tiltak i sak E 10/2000, Landesbank, nr. 7 første ledd. Når det gjelder HFFs fritak fra å betale en garantipremie i henhold til lov nr. 121/1997 om statsgarantier, er Overvåkningsorganets foreløpige vurdering at dette utgjør ny støtte, og dette tiltaket behandles separat; jf. Overvåkningsorganets vedtak nr. 406/08/COL av 27. juni 2008.

⁽⁴⁶⁾ I henhold til artikkel 35 i lov nr. 1/1997, lov om statsansattes pensjonsfond, kan et medlem av fondet velge å få sin pensjon økt tilsvarende økningen i lønn for stillingen vedkommende sist hadde. Direktøren for statens boligkontor anså at hans stilling kunne sammenliknes med stillingen til direktøren i HFF, men pensjonsfondet var ikke av samme syn. I en dom av 22. januar 2004 i sak nr. 344/2003 avgjorde islandsk høyesterett saken til fordel for direktøren. I dommen ble det blant annet anført at boligfinansieringsfondet i hovedsak var pålagt samme rolle som statens boligkontor, og opptrådte som en pantelånsinstitusjon for islendinger. Domstolen var av den oppfatning at stillingen til kontorets direktør kunne sammenliknes med stillingen til fondets direktør med hensyn til oppgavens art, omfang og ansvarsområde.

⁽⁴⁷⁾ I sak E-14/2005 – Portugal, kompensasjonsutbetalinger til allmennkringkasteren RTP, nr. 63 og 74, konkluderte Kommisjonen med at endringer som ble gjort i et portugisisk støttetiltak, ikke omgjorde tiltaket til støtte, blant annet fordi endringer i den nasjonale regelen ikke endret formålet for subsidiene.

⁽⁴⁸⁾ Kommisjonsvedtak av 16. november 2004 om en tysk støtteordning til fordel for produsenter av kombrennevin (2006/240/EF), nr. 83-84. Se også Kommisjonens artikkel 17 nr. 2 i brev av 14. juli 2005 i sak E 2/2005 om en nederlandsk støtteordning til fordel for boligsektoren, der Kommisjonen konkluderte med at støtten var eksisterende selv om ordningen med direkte subsidier var blitt erstattet med en ordning med statlige lån og et skattefritak etter at EF-traktaten trådte i kraft. Dette var slik ettersom disse endringene betraktet som helhet hadde ført til et mindre hinder for konkurransen, jf. nr. 16-26 i brevet.

SFF har vist til diverse endringer som følge av boligloven, og hevdet at disse burde føre til at støtten til HFF klassifiseres som ny støtte. Uansett arten av disse endringene, berørte de ikke dette støttetiltaket, som bare gjelder tap fondet har pådratt seg i forbindelse med lån til sosiale utleieleiligheter. Hevingen av taket for generelle lån var ikke knyttet til denne lånekategorien. Likedan berørte endringene som kom med lov nr. 57/2004, som avskaffet boligobligasjonsordningen og erstattet den med kontantlån, ikke denne lånekategorien. Kravet fastsatt i artikkel 11 i lov nr. 97/1993, som går ut på at lån ble sikret med første- eller andreprioritetspant, gjaldt ikke denne lånekategorien, men bare visse lån fra Statens bygningsfond. Det at denne bestemmelsen ikke ble overført til boligloven, har ingen betydning for disse lånene.

Konklusjonen er at Overvåkningsorganet er av det syn at fordelene som følger av rentestøtten, ikke kan utgjøre ny støtte som kan granskes under denne formelle undersøkelsen.

2.3.4 Ingen betaling av utbytte

Som nevnt i avsnitt 3.4 ovenfor innebærer de allmenne prinsippene i islandsk offentlig rett at statlige institusjoner som er organisert som HFF, ikke trenger å betale utbytte. Prinsippet forelå før EØS-avtalen trådte i kraft, og får anvendelse på statlige institusjoner uavhengig av når de er opprettet, deres aktiviteter eller endringer i disse aktivitetene. Etter at EØS-avtalen trådte i kraft, er det verken foretatt vesentlige eller ikke-vesentlige endringer av dette allmenne prinsippet. Videre har verken boligloven eller dens forgjengere noen gang avveket fra dette prinsippet ved å omfatte en lovbestemmelse som krever at HFF betaler utbytte. Det skjedde derfor ingen endring i arten av en eventuell fordel og statsfinansiering som fulgte av en fraværende forpliktelse til å betale utbytte, som en følge av boligloven eller endringer i den. Heller ikke prinsippets formål, som går mye lenger enn særegenhetene ved boliglånssystemet og anvendes allment på alle statlige institusjoner, ble endret som en følge av endringene i boliglånssystemet. Med andre ord var det ikke bare mulig å skille disse lovgivningsmessige endringene fra dette mulige støttetiltaket; de var overhodet ikke knyttet til det. I den grad den manglende betalingen av utbytte må anses som et støttetiltak, må tiltaket derfor anses som en støtteordning som omfattes av definisjonen i overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del II artikkel 1 bokstav d). Videre ville ordningen utgjøre eksisterende støtte ettersom den forelå før EØS-avtalen trådte i kraft, jf. overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del II artikkel 1 bokstav b).

Bare dersom det ble fastslått at fritaket fra å betale utbytte ikke kunne utledes fra de allmenne prinsippene i islandsk offentlig rett, men snarere fulgte av boligloven og dens forgjengere, kunne forholdene som de ulike boligorganene ble drevet under, bli en del av vurderingen av den nye støtten forenlig. Det ville dermed bare være i denne hypotetiske situasjonen at endringer i boligfinansieringssystemet som hadde skjedd etter 1. januar 1994, potensielt kunne innebære at en eventuell støtte knyttet til den manglende betalingen av utbytte, endret status fra eksisterende til ny støtte.

2.4 Konklusjon om fire potensielle statsstøttetiltaks status som eksisterende

I lys av den foregående vurderingen anser Overvåkningsorganet at følgende tiltak: statsgaranti, rentestøtte, skattefritak og fritak fra å betale utbytte, som er identifisert i åpningsvedtaket, ikke utgjør nye støttetiltak som kan vurderes under denne formelle undersøkelsen.

Overvåkningsorganet vil følgelig avslutte den formelle undersøkelsen og innlede en framgangsmåte i henhold til overvåknings- og domstolsavtalens protokoll 3 del I artikkel 1 nr. 1 og del II avsnitt V, som gjelder eksisterende støtte.

For å være uttømmende vil Overvåkningsorganet tilføye at selv om man hadde fulgt tilnærmingen SFF foreslår, og fastslått at boligloven med senere endringer faktisk var relevant for vurderingen av klassifiseringen av de mulige støttetiltakene identifisert ovenfor, ville Overvåkningsorganet fortsatt ha konkludert med at de konkrete endringene i boligsystemet

som ble gjort, ikke var av en slik art at de ville føre til en omklassifisering fra eksisterende til ny støtte:

- For det første: det rene faktum at Island valgte den lovgivningsmessige teknikken å iverksette en ny lov i stedet for å endre en allerede eksisterende lov, kan ikke i seg selv føre til en omklassifisering av et hittil eksisterende støttetiltak⁽⁴⁹⁾. Det som er av betydning, er utelukkende hvorvidt den nye loven medførte vesentlige endringer i det relevante støttetiltaket slik at det påvirket vurderingene av disse tiltakenes forenlighet. I dette henseende anser Overvåkningsorganet at det er av vesentlig betydning at boligloven, når det gjelder alle vesentlige kjennetegn, var en fortsettelse av den tidligere ordningen med det samme formålet, å sikre overkommelige boliger for alle innbyggere i Island. Som vist ovenfor i avsnitt 2.2.3.1, er boliglovens formål det samme som for lov nr. 97/1993.
- For det andre er det, som nevnt ovenfor, en konsekvent praksis ved Kommisjonen å anse at endring av støttemottakerens rettssubjekt ikke er relevant for klassifiseringen av støtten.
- For det tredje har finansieringen av det potensielle støttetiltaket til fordel for HFF, som foreligger i dag, ikke blitt endret som en følge av boliglovens ikrafttredelse og senere endringer i loven.
- For det fjerde endret boligloven ikke noe med hensyn til utstedelsen av boligobligasjonene, den største lånekategorien. En ny lånekategori, tillegglånkategorien, ble innført som en del av reformen med hensyn til sosialboliger under boligloven. Denne lånekategorien erstattet imidlertid de kategoriene av sosiallån som kunne gis i henhold til lov nr. 97/1993. Som nevnt i avsnitt I.2.2.3.3.3 var de øvre prosentgrensene for disse typene lån og kriteriene for tildeling av dem, nesten identiske. Den viktigste forskjellen i reglene for disse typene lån er at boligloven fastsetter at disse leilighetene på visse vilkår kunne selges på det generelle markedet til markedspris. Overvåkningsorganet er av den oppfatning at disse lovgivningsmessige endringene verken vesentlig endrer kretsen av mulige mottakere av sosiallån, eller utvider HFFs virksomhet på det området sammenlignet med forgjengerne. Videre kan avskaffelse av sosiallånkategorier, jf. avsnitt I.2.2.3.3.3 ovenfor, ikke føre til at en støtteordning kategoriseres som ny støtte. Slike endringer ville i høyden kunne anses som fjerning av støtte.
- For det femte kan Overvåkningsorganet ikke si seg enig med SFF i at boligloven medførte en betydelig økning av HFFs mulighet for å låne ut til foretak som bygger utleieleiligheter⁽⁵⁰⁾. Som beskrevet ovenfor i avsnitt I.2.2.3.3.2 kunne lån fra boligobligasjonsordningen, i henhold til vilkårene i forskriftene som ble utstedt på grunnlag av både boligloven og dens forgjengere, gis til foretak som drev med bygging av leiligheter.
- For det sjette og som beskrevet ovenfor, ble boligobligasjonsordningen avskaffet ved lov nr. 57/2004 og erstattet av direkte kontantlån gitt av HFF. SFF har hevdet at denne endringen gjør det nødvendig at dette kvalifiseres som ny støtte. Denne loven endret imidlertid ikke noe med hensyn til omfanget av potensielle mottakere og lignende, og den medførte heller ingen endring av formålet for og finansieringen av et mulig støttetiltak til HFF. Overvåkningsorganet er derfor av den oppfatning at endringene skal anses som administrative og tekniske snarere enn vesentlige.
- For det sjuende ble grensen for HFFs generelle lånekategori ved lov nr. 120/2004 hevet til 90 % av eiendommens takst. Som en følge av dette ble kapittel VII i lov om tillegglån opphevet. Lov nr. 120/2004 endret ikke noe med hensyn til de offentlige tjenesteaktivitetene i HFF-systemet. Boliglovens formål forble uendret, støttemottakeren var fortsatt bare HFF, og fondets drift var i det vesentlige uforandret. Videre endret det ikke hvem som var berettiget til lån fra HFF, det innebar bare at det øvre taket på 90 % ble tilgjengelig for alle⁽⁵¹⁾. Denne situasjonen kan stilles opp mot saken *Keller*, der Førsteinstansdomstolen

⁽⁴⁹⁾ Kommisjonsvedtak i sak E 12/2005 – Polen, ubegrenset statsgaranti til fordel for Poczta Polska, nr. 39-47.

⁽⁵⁰⁾ I denne forbindelse viste SFF til uttalelsene fra parlamentskomiteens leder da ordet "individuell" ble slettet fra artikkel 15 nr. 1, om den generelle lånekategorien, i lovforslaget som senere ble til boligloven. Se punkt 7 i talen på <http://www.althingi.is/altext/122/05/r13133243.sgml>.

⁽⁵¹⁾ I sitt vedtak i saken om den tyske allmennkringkastingstjenesten konkluderte Kommisjonen med at økninger av lisensavgiften ikke skulle anses som ny støtte: "Økningen er snarere en følge av et økt finansielt behov hos allmennkringkastingstjenester knyttet til ivaretagelsen av oppgaven som offentlige tjenesteytere. Den kan derfor – og i tråd med Kommisjonens tidligere praksis – ikke skilles fra den opprinnelige finansieringsordningen, og utgjør ikke en vesentlig endring forutsatt at oppgaven som offentlig tjenesteyter som sådan ikke er blitt vesentlig endret." Kommisjonsvedtak av 24. april 2007, sitert ovenfor, nr. 206.

konkluderte med at en økning fra 7 milliarder ITL til 80 milliarder ITL som øvre grense for verdien av anleggsmidler et foretak kunne ha for å bli omfattet av en godkjent støtteordning, utgjorde en vesentlig endring som skulle vært meldt til Kommisjonen. Domstolen fastslo at denne endringen hadde medført et økt antall potensielle støttemottakere og faktisk hadde åpnet opp systemet for søkere⁽⁵²⁾. En endring av støtteordningen som potensielt øker antall støttemottakere, er en endring av ett av de grunnleggende trekkene ved en ordning, som kan ha innvirkning på ordningens forenlighet med EF-traktaten. I dette tilfellet er imidlertid spørsmålet om generelle lån utgjør 70 % eller 90 % av en eiendomstakst, ikke av betydning med hensyn til om disse lånene kan klassifiseres som tjenester av allmenn økonomisk betydning i henhold til EØS-avtalens artikkel 59 nr. 2 –

GJORT DETTE VEDTAK:

Artikkel 1

Det potensielle støttetiltaket til fordel for HFF i form av statsgaranti, rentestøtte, skattefritak og manglende krav om betaling av utbytte, ville utgjøre eksisterende støtte. Den formelle undersøkelsen som gjelder ny støtte, blir derfor avsluttet.

Artikkel 2

Det at HFF er fritatt fra å anvende bestemmelsene i loven nevnt i EØS-avtalens vedlegg IX kapittel II punkt 14, utgjør ikke statsstøtte.

Artikkel 3

Dette vedtak er rettet til Republikken Island.

Artikkel 4

Dette vedtak har gyldighet i engelsk språkversjon.

Utferdiget i Brussel, 27. juni 2008.

For EFTAs overvåkningsorgan

Per Sanderud

President

Kurt Jaeger

Medlem av kollegiet

⁽⁵²⁾ Sak T-35/1999, *Keller SpA v Kommisjonen*, nr. 62.

EF-ORGANER

KOMMISJONEN

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning

2010/EØS/14/03

(Sak COMP/M.5797 – State Street Corporation/Intesa Sanpaolo Servizi Transazionali/
Sanpaolo Bank)

1. Kommisjonen mottok 19. mars 2010 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning der det amerikanske foretaket State Street Corporation ("State Street") ved kjøp av aksjer overtar kontroll i henhold til fusjonsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over Intesa Sanpaolo Servizi Transazionali S.p.A. (Italia) og Sanpaolo Bank s.a. (Luxembourg).
2. De berørte foretakene har virksomhet på følgende områder:
  - STT-konsernet: et bredt utvalg verdipapirtjenester til institusjonelle og individuelle investorer verden over
  - Intesa Sanpaolo Servizi Transazionali S.p.A og Sanpaolo Bank s.a.: globale forvaltnings- og fondsadministrasjonstjenester til institusjonelle kunder, og i mindre grad også privatkunder, i Italia og Luxembourg
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommisjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for fusjonsforordningen. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt.
4. Kommisjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte foretakssammenslutningen for Kommisjonen.

Merknadene må være Kommisjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort i EUT C 77 av 26.3.2010. Merknadene sendes til Kommisjonen per faks (faksnr. +32 (0)2 296 43 01), per e-post (COMP-MERGER-REGISTRY@ec.europa.eu) eller per post, med referanse COMP/M.5797 – State Street Corporation/Intesa Sanpaolo Servizi Transazionali/Sanpaolo Bank, til følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
J-70
B-1049 Bruxelles/Brussel

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1 ("Fusjonsforordningen").

Forhåndsmelding om en foretakssammenslutning**2010/EØS/14/04****(Sak COMP/M.5824 – BC Partners/Spotless)****Sak som kan bli behandlet etter forenklet framgangsmåte**

1. Kommisjonen mottok 15. mars 2010 melding i henhold til artikkel 4 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004⁽¹⁾ om en planlagt foretakssammenslutning der foretaket CIE Management II Limited ("CIEM", Guernsey), som komplementar i og forvalter av BC European Capital VIII ("BC", Guernsey), som i siste instans eies av BC Partners Holdings Limited ("BC Partners", Guernsey), ved kjøp av aksjer overtar kontroll i henhold til fusjonsforordningens artikkel 3 nr. 1 bokstav b) over hele det franske foretaket Spotless Group SAS ("Spotless").
2. De berørte foretakene har virksomhet på følgende områder:
  - BC Partners: investeringsselskap, forvalter av og komplementar i BC Funds. Firmaet driver som et integrert lag med kontorer i Europa og Nord-Amerika for å kjøpe opp og utvikle foretak, og skape verdier i samarbeid med foretakenes ledelse.
  - BC: aksjefond.
  - Spotless: produksjon av vaskemidler, skopeleiemidler, rensedmidler for glasslinser, produkter til stell av planter og kjæledyr.
3. Etter en foreløpig undersøkelse finner Kommisjonen at den meldte foretakssammenslutningen kan komme inn under virkeområdet for fusjonsforordningen. Det er imidlertid ikke gjort endelig vedtak på dette punkt. Det gjøres oppmerksom på at denne saken kan bli behandlet etter framgangsmåten fastsatt i kommisjonskunngjøringen om forenklet framgangsmåte for behandling av visse foretakssammenslutninger etter fusjonsforordningen⁽²⁾.
4. Kommisjonen innbyr interesserte parter til å framlegge eventuelle merknader til den planlagte foretakssammenslutningen for Kommisjonen.

Merknadene må være Kommisjonen i hende senest ti dager etter at dette ble offentliggjort i EUT C 74 av 24.3.2010. Merknadene sendes til Kommisjonen per faks (faksnr. +32 (0)2 296 43 01), per e-post (COMP-MERGER-REGISTRY@ec.europa.eu) eller per post, med referanse COMP/M.5824 – BC Partners/Spotless, til følgende adresse:

European Commission
Directorate-General for Competition
Merger Registry
J-70
B-1049 Bruxelles/Brussel

⁽¹⁾ EUT L 24 av 29.1.2004, s. 1 ("Fusjonsforordningen").

⁽²⁾ EUT C 56 av 5.3.2005, s. 32 ("Melding om behandling etter forenklet framgangsmåte").

**Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.5549 – EDF/Segebel)**

2010/EØS/14/05

Kommisjonen vedtok 12. november 2009 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) sammenholdt med artikkel 6 nr. 2 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32009M5549. EUR-Lex gir tilgang til Det europeiske fellesskaps regelverk på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

**Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.5554 – HAVI/KeyLux/STI Freight JV)**

2010/EØS/14/06

Kommisjonen vedtok 16. mars 2010 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32010M5554. EUR-Lex gir tilgang til Det europeiske fellesskaps regelverk på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.5579 – TLP/Ermewa)

2010/EØS/14/07

Kommisjonen vedtok 22. januar 2010 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) sammenholdt med artikkel 6 nr. 2 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32010M5579. EUR-Lex gir tilgang til Det europeiske fellesskaps regelverk på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.5611 – Agilent/Varian)

2010/EØS/14/08

Kommisjonen vedtok 20. januar 2010 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) sammenholdt med artikkel 6 nr. 2 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32010M5611. EUR-Lex gir tilgang til Det europeiske fellesskaps regelverk på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

**Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.5664 – Bilfinger Berger/MCE)**

2010/EØS/14/09

Kommisjonen vedtok 18. desember 2009 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) sammenholdt med artikkel 6 nr. 2 i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32009M5664. EUR-Lex gir tilgang til Det europeiske fellesskaps regelverk på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

**Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.5688 – Alstom/Bharat Forge/JV Companies)**

2010/EØS/14/10

Kommisjonen vedtok 27. januar 2010 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32010M5688. EUR-Lex gir tilgang til Det europeiske fellesskaps regelverk på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.5700 – Lloyds TSB Development Capital/PCH)

2010/EØS/14/11

Kommisjonen vedtok 12. mars 2010 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32010M5700. EUR-Lex gir tilgang til Det europeiske fellesskaps regelverk på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.5707 – Tennet/E.ON)

2010/EØS/14/12

Kommisjonen vedtok 4. februar 2010 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32010M5707. EUR-Lex gir tilgang til Det europeiske fellesskaps regelverk på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning **2010/EØS/14/13**
(Sak COMP/M.5712 – Mitsubishi Chemical Holdings/Mitsubishi Rayon Co)

Kommisjonen vedtok 25. februar 2010 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32010M5712. EUR-Lex gir tilgang til Det europeiske fellesskaps regelverk på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning **2010/EØS/14/14**
(Sak COMP/M.5729 – Bank of America/Barclays Bank/DSI International)

Kommisjonen vedtok 25. februar 2010 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32010M5729. EUR-Lex gir tilgang til Det europeiske fellesskaps regelverk på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

**Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.5730 – Telefónica/Hansenet Telekommunikation)**

2010/EØS/14/15

Kommisjonen vedtok 29. januar 2010 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32010M5730. EUR-Lex gir tilgang til Det europeiske fellesskaps regelverk på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

**Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.5732 – Hewlett-Packard/3Com)**

2010/EØS/14/16

Kommisjonen vedtok 12. februar 2010 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32010M5732. EUR-Lex gir tilgang til Det europeiske fellesskaps regelverk på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

**Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.5750 – WABCO/Würth/JV)**

2010/EØS/14/17

Kommisjonen vedtok 11. mars 2010 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på tysk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32010M5750. EUR-Lex gir tilgang til Det europeiske fellesskaps regelverk på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

**Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.5773 – Qatar Petroleum/General Electric Company/PII Group)**

2010/EØS/14/18

Kommisjonen vedtok 2. mars 2010 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32010M5773. EUR-Lex gir tilgang til Det europeiske fellesskaps regelverk på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

**Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.5783 – Statoil/Svitzer/FTTS(JV))**

2010/EØS/14/19

Kommisjonen vedtok 2. mars 2010 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32010M5783. EUR-Lex gir tilgang til Det europeiske fellesskaps regelverk på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

**Vedtak om å ikke gjøre innsigelse mot en meldt foretakssammenslutning
(Sak COMP/M.5806 – KKR & Co/Pets at Home)**

2010/EØS/14/20

Kommisjonen vedtok 17. mars 2010 å ikke gjøre innsigelse mot ovennevnte meldte foretakssammenslutning, og å erklære den forenlig med det felles marked. Vedtaket er gjort på grunnlag av artikkel 6 nr. 1 bokstav b) i rådsforordning (EF) nr. 139/2004. Det foreligger i uavkortet tekst bare på engelsk, og vil bli offentliggjort etter at eventuelle forretningshemmeligheter er fjernet. Vedtaket kan fås:

- på Europa-nettstedet for konkurransesaker (<http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/>). Dette nettstedet inneholder ulike funksjoner som gjør det lettere å finne et bestemt vedtak, med mulighet for å søke på blant annet foretaksnavn, saksnummer, dato og saksområde,
- i elektronisk form på nettstedet EUR-Lex, under dokumentnummer 32010M5806. EUR-Lex gir tilgang til Det europeiske fellesskaps regelverk på Internett (<http://eur-lex.europa.eu/>).

Statsstøtte – Spania**2010/EØS/14/21****Statsstøtte C 37/09 (tidl. N 226/09) – Primer y Segundo Convenio entre Bizkailur S.A. y Habidite Technologies País Vasco S.A. en relación con la implantación de una factoría Habidite en Alonsotegi****Innbydelse til å sende inn merknader i henhold til EF-traktatens artikkel 88 nr. 2**

Kommisjonen har besluttet å innlede formell undersøkelse etter EF-traktatens artikkel 88 nr. 2 med hensyn til ovennevnte støtteordning, se [EUT C 61 av 12.3.2010, s. 6](#).

Interesserte parter kan sende sine merknader til de aktuelle tiltakene innen en måned etter at denne oppsummeringen og følgebrevet ble offentliggjort i EUT, til:

European Commission
Directorate-General for Competition
State Aid Greffe
Office: J-70, 3/225
1049 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË

Faks: +32 2 296 12 42

Merknadene vil bli oversendt til Spania. En part som ønsker å få sine merknader behandlet fortrolig, kan sende inn en skriftlig, begrunnet anmodning om dette.

Statsstøtte – Latvia**2010/EØS/14/22****Statsstøtte C 39/09 (ex N 385/09) – Offentlig finansiering av havne-infrastruktur i Ventspils****Innbydelse til å sende inn merknader i henhold til EF-traktatens artikkel 88 nr. 2**

Kommisjonen har besluttet å innlede formell undersøkelse etter EF-traktatens artikkel 88 nr. 2 med hensyn til ovennevnte støtteordning, se [EUT C 62 av 13.3.2010, s. 7](#).

Interesserte parter kan sende sine merknader til de aktuelle tiltakene innen en måned etter at denne oppsummeringen og følgebrevet ble offentliggjort i EUT, til:

European Commission
Directorate-General for Competition
State Aid Greffe
1049 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË

Faks: +32 2 296 12 42

Merknadene vil bli oversendt til Latvia. En part som ønsker å få sine merknader behandlet fortrolig, kan sende inn en skriftlig, begrunnet anmodning om dette.

Statsstøtte – Ungarn**2010/EØS/14/23****Statsstøtte C 31/09 (tidl. N 113/09) – Støtte til Audi Hungaria Motor Kft.****Innbydelse til å sende inn merknader i henhold til EF-traktatens artikkel 88 nr. 2**

Kommisjonen har besluttet å innlede formell undersøkelse etter EF-traktatens artikkel 88 nr. 2 med hensyn til ovennevnte støtteordning, se [EUT C 64 av 16.3.2010, s. 15](#).

Interesserte parter kan sende sine merknader til de aktuelle tiltakene innen en måned etter at denne oppsummeringen og følgebrevet ble offentliggjort i EUT, til:

European Commission
Directorate-General for Competition
State Aid Greffe
1049 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË

Faks: +32 2 296 12 42

Merknadene vil bli oversendt til Ungarn. En part som ønsker å få sine merknader behandlet fortrolig, kan sende inn en skriftlig, begrunnet anmodning om dette.

Statsstøtte – Tyskland**2010/EØS/14/24****Statsstøtte C 40/09 (tidl. N 555/09) – Tilleggsstøtte til WestLB AG i forbindelse med overføring av eiendeler****Innbydelse til å sende inn merknader i henhold til EF-traktatens artikkel 88 nr. 2**

Kommisjonen har besluttet å innlede formell undersøkelse etter EF-traktatens artikkel 88 nr. 2 med hensyn til ovennevnte støtteordning, se [EUT C 64 av 16.3.2010, s. 15](#).

Interesserte parter kan sende sine merknader til de aktuelle tiltakene innen en måned etter at denne oppsummeringen og følgebrevet ble offentliggjort i EUT, til:

European Commission
Directorate-General for Competition
State Aid Greffe
Rue de la Loi/Wetstraat 200
1049 Bruxelles/Brussel
BELGIQUE/BELGIË

Faks: +32 2 296 12 42

Merknadene vil bli oversendt til Tyskland. En part som ønsker å få sine merknader behandlet fortrolig, kan sende inn en skriftlig, begrunnet anmodning om dette.

Innbydelse til å sende inn forslag – EACEA/11/10**2010/EØS/14/25****Programmet "Aktiv ungdom"****Tiltaksområde 3.2 – Ungdom i verden: Samarbeid med land som ikke er nabostater til Den europeiske union**

Henblikket med innbydelsen er å støtte prosjekter som fremmer samarbeid på ungdomssektoen mellom land som deltar i programmet og land som ikke er nabostater til Den europeiske union (land som har inngått avtaler med Den europeiske union som er relevante på ungdomsområdet). Denne innbydelsen gjelder tilskudd til prosjekter. De forskjellige formålene og prosjektene, samt kriteriene for tildeling, er kunngjort i den fullstendige teksten i *Den europeiske unions tidende* C 64 av 16.3.2010, s. 4.

Tidsfrist for innsending av søknad er **17. mai 2010**. For ytterligere opplysninger, se:

http://eacea.ec.europa.eu/youth/funding/2010/call_action_3_2_en.php

Innbydelse til å sende inn forslag om tiltak for overgang til andre transportmåter, katalyserende tiltak, motorveier til sjøs, tiltak for å unngå trafikk og tiltak for felles læring i henhold til det andre Marco Polo-programmet**2010/EØS/14/26**

(Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1692/2006 – EUT L 328 av 24.11.2006, s. 1)

Europakommisjonen ber herved om forslag til tiltak under tildelingsprosedyren for 2010 for det andre Marco Polo-programmet. Fristen for innsending av forslag er **18. mai 2010**.

Nærmere opplysninger om programmet og retningslinjer for å sende inn forslag til prosjekter, finnes på:

http://ec.europa.eu/transport/marcopolo/calls/2010_en.htm

Hjelpetjenesten til Marco Polo-programmet kan kontaktes på e-post eaci-marco-polo-helpdesk@ec.europa.eu eller faks +32 2 297 95 06.

**Kommisjonsmelding i forbindelse med gjennomføring av artikkel 16 nr. 4 i 2010/EØS/14/27
europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 1008/2008 om felles regler for drift av
ruteflyging i Fellesskapet**

Forpliktelse til å yte offentlig tjeneste med hensyn til ruteflyging

Medlemsstat	Frankrike
Aktuell rute	Rouen–Lyon (Saint-Exupéry)
Ikrafttredelsesdato for forpliktelse til å yte offentlig tjeneste	Opphevet
Adresse der den fullstendige teksten og eventuell relevant informasjon og/eller dokumentasjon i forbindelse med forpliktelsen til å yte offentlig tjeneste kan fås	<p>Arrêté du 17 février 2010 abrogeant l'arrêté du 9 juillet 2009 relatif à l'imposition d'obligations de service public sur les services aériens réguliers entre Rouen et Lyon (Saint-Exupéry)</p> <p>NOR: DEVA1004589A</p> <p>http://www.legifrance.gouv.fr/initRechTexte.do</p> <p>For nærmere informasjon om dette, kontakt: Direction générale de l'aviation civile DTA/SDT/T2 50 rue Henry Farman 75720 Paris Cedex 15 FRANCE</p> <p>Tlf.: +33 1 580 94 321 E-post: osp-compagnies.dta@aviation-civile.gouv.fr</p>